

KERVAN

DÜNDEN GÜNE GÜNDEN YARINA

SORUNUMUZ DEMOKRATİKLEŞMEDİR

Muzaffer İlhan Erdost ile söyleşi

- Alevilik ve Materyalizm II, *İsmail Kaygusuz*
- Şeriat İşçiye ve Sendikaya Düşmandır, *Seyit Rıza Güven*
- Laik-Demokratik Cephede Birleşmek Zorunluluktur, *Sabri Yücel*

MALATYA ATALAR KÖYÜ YARDIMLAŞMA DAYANIŞMA DERNEĞİ

Malatya Atalar Köyü Yardımlaşma Dayanışma Derneği, 21 Ocak 1995 günü Mavırmarmara'da yemekli gecesini gerçekleştirdi. Bine yakın canın katıldığı gece oldukça neşeli geçti.

Dernek başkanı, dernekle ilgili kısa bir konuşma yaptı. Başkan konuşmasında "derneğin maddi manevi ihtiyaçlarını, varolan sorunlarını siz değerli üyelerimizle beraber çözeceğiz" dedi. Başkanın konuşmasından sonra sahneye çıkan davul zurna ekibi, güzel oyunuyla beğeni kazandı. Gelen mesajların okunmasının ardından, yerel sanatçılara yer verilen gecede, Haydar Bıçakçı sazyla sözlerle güzel değişler sundu. Erhan Aşan'ın söylediği özgün müzik güzel alkış aldı.

Dostlara, örgütlü çalışmalarında, başarılar dileriz.

Eyüp Barışık

ELBİSTAN SEV-DER

Elbistan Sev-Der Derneği 19.1.1995 tarihinde "1995 Hoşgörü Yılına Aleviliğin Katkısı" adlı bir panel düzenledi. Yenibosna Melodi Düşün Salonu'nda yapılan panele konuşmacı olarak yazar Lütfi Kaleli ve Esat Korkmaz katıldılar. Panele yoğun ilgi oldu.

"Türkiye'de, Aleviliğin genel güncelliğini tartışma gereğini duyan, devletin 25 milyonluk Alevi yurttaşlarına hoşgörüyü bakmadığını burada açıkça söyleyebilirim. Diğer Sünni kardeşlerimiz gibi bizler de kazandığınızın dörtte üçünü devletin bütçesine yatırıyoruz. Anıta, Alevi olarak, cemavi ya da vakıf kurma başvurumuz şiddetle reddediliyor. Hatta Alevisin diye, orada, düşmanca bakıldığı yüzlerinde ifade ediyor. Artık Alevi olarak kimliğimizi açıklamamız gerekiyor." diyen Kaleli, Star olayına kısaca şöyle açıklık getirdi: "Sıffin Savaşı'nda Hz.Ali'nin yandaşları kafalarına kızıl sarık sardıklarından dolayı onlara Kızılbaş demişlerdir. Ve bizimde en onurlu adımız Kızılbaşdır."

1995 yılının sevgi, hoşgörü ve insanca geçmesini dileyen yazar Esat Korkmaz, konuşmasında: "Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde baskılara uğrayan Aleviler halen bile kendilerini gizliyorlar. Hak

arayıcı olamıyorlar." dedi.

Panelin ara bölümünde Elbistan doğumlu Mazlum Çimen'e yer verildi. Mazlum'un söylediği güzel deyişler büyük beğeni kazandı.

Panelin ikinci bölümünde, sözlü olarak, sorulara yer verildi. Sorular genellikle, Alevilerin bir an önce tek noktada birlik ve beraberliğe, şiddetle, ihtiyacı olduğu yönündeydi. Konuyla ilgili olarak L.Kaleli, "Yıllardan beri, bir vakıf başvurumuz vardır. Ancak bu başvurumuz şiddetle kınanmıştır ve engellenmiştir. Alevi olduğumuz için böyle bir olanak olamayacak... Alevi-Bektaşî Temsilciler Meclisi kurulmuştur. Bu kanalda da örgütlenebiliriz." dedi.

Kervan olarak Elbistan Sev-Der Derneği'nin yöneticilerine teşekkür ederiz. Böyle ismi hoş bir panel düzenledikleri için katılan canlara sevgi ve saygılarımızı sunarız.

Eyüp Barışık

PARİS ANADOLU ALEVİ KÜLTÜR BİRLİĞİ

"Paris Anadolu Alevi Kültür Birliği PAAKBİR", 26-27 Kasım 1994 günü (34 Rue d'Hauteville 75010 Paris Tel:1-44 83 90 59-44 83 91 23) faaliyete başladı.

Ellerinde lokmalarıyla, dernek lokali, canların akınına uğradı. Kendimizi koca Munzur'un geniş alanlarında hissettik. Aleviliğin serçemesi, güzel diyarlarda oluverdik. Dedelerin lokma dualarıyla, bir güzel damak tadıyla, lokma hasretini giderdik. Dedenin ıyırısı olmasaydı, lokmasını duadan önce yiyenlerin, cezalandırılmasını görecektik ki, Dede İsmail Güler bir anda imdatlarına yerleşti acelecilerin

Gayet olgun bir üslup ve seda ile Aleviliğin kısa kesitlerini, yönetim kurulu adına, başkan Mahmut Demir yaptılar.

"Her bir canın destek ve gönülden ilgisi, bu güzel ve coşkulu birlikteliğimizi, biz Anadolu Alevilerine yaraşır olan, örgütlülüğümüzü oluşturdu. Artık salt Alevi olarak değil, örgütlü Alevi olarak varız. Katılımlarınızı bu anlamda bir mesaj olarak alıyoruz, birliktelikten dirlık doğar, örgütlülüğün birliktelik olur..."

"Bu birlikteliğimiz ile kötülüklerin önünde siper, güzelliğin yanında, demokrasi cephesinin de yanında oluyoruz. Bu anlamda yönetim kurulu olarak sizleri

selamlıyoruz, hoş geldiniz diyoruz..."

"Felsefemizin esaslarında olan, 73 millete bir nazarla bakmak için bir aradayız. Milliyet, din ve etnik esaslara göre örgütlenmeyi felsefemiz aşmıştır.

"Paris ve çevresinde, demokrasi ve laiklikten yana tavırları olan tüm kesimlerle dayanışmalarımız her zaman olacaktır. Bizler, Aleviler olarak, örgütlülüğü ve dayanışmayı inanç esası olarak biliriz... birlikte olalım. Hz.Hüseyin kılavuzumuz olsun."

Sivas'ta devlet güçlerinin derin uykularında, şeriatçı kesimler tarafından katledilen 37 canın ve tüm dünyadaki demokrasi mücadelesi şehitlerinin anısına, bir dakikalık saygı duruşu çağırısı yapıldığında, sol yumruklar havada, başlar oldukça ve inatla dikti.

Destek mesajlarının okunması ve dedelerin konuşmalarından sonra, Aşık Meltuni, François ve Mahmut Demir ikilisi ve koro halinde canların da katılımları ile sazlı-deyişler bir başka güzelliği.

Kitap standında kitaplarının olduğunu anons yapan dedeye, kendisinin de kitap alması çağırısı yapıldı, hemen alması ve bağış yapması taktire değer bir davranıştı. Unutulması mümkün olmayan bir kesitte, Mahmut Demir ile yaşamını birleştiren, Fransız asıllı, François bacımızın duygu ve coşkusuydu.

Hoş geldin, sevd kervanına Paris Anadolu Alevi Kültür Birliği.

Hasan Akkuş

HACI BEKTAŞ'I ANMA GECESİ

29 Ocak 1995 tarihinde Malatya'da ünlü düşünür Hacı Bektaşî Veli Anma Gecesi düzenlendi. Kapalı spor salonunda düzenlenen gece büyük ilgi gördü. Gecenin önem ve anlamını anlatan konuşmalar yapıldı. Semah gösterileri yapıldı. Dernek başkanı Hasan Meşeli Geceye gösterilen büyük ilgiden dolayı Malatya halkına şükranlarını sundu. Gelecek yıl bu gecenin daha da coşku ile kutlanacağı açıklandı.

Ahmet Tangül

ÇAĞDAŞ YAŞAMI DESTEKLEME DERNEĞİ

5 Şubat 1995 Pazar günü Saat:14.00'de Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin

Güngören Şubesi'nin açılışı yapıldı.

Şeriatçı güçlerin yuvalanmaya çalışıldığı Güngören ilçemizde bu derneğin açılması, tüm demokrat-laik insanlarımızı bu gerici güçlere karşı sıkı bir şekilde örgütlenmeye, davalarına sahip çıkmaya çağırılmaktadır.

300'e yakın davetlinin katıldığı açılıştaki ilk konuşmayı Güngören Şubesi Başkanı Ziyaettin Yılmaz yaptı. Konuşmasında "Bir takım gerici yobazlar dini kullanarak, inanç uğruna katliamlar, saldırılar yapıyorlar. Birer birer aydın insanlarımız yok oluyor. Her yanda aşırı dincilik geliyor, laiklik eziliyor. Ayrıca ülkemizde hala kadınlara önem verilmiyor. Bizler çağdaş yaşamı değil, kabus yaşamı yaşıyoruz." dedi. Daha sonra Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin Genel Başkanı Prof.Dr. Türkan Saylan bir konuşma yaptı. Konuşmasında "52 müslüman ülke içerisinde tek çağdaş ülke bizleriz, Orta Asya'dan gelen şövenizmi hala üzerimizde atamamışızdır. Karşı taraf yavaş yavaş güçleniyor. Hepimize ayrı ayrı görev düşüyor. Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkınız. Laiklik kadın ve erkek eşitliği demektir. Karanlıkları değil aydınlıkları istiyorsak ölçülü bir şekilde çalışmamız lazım. Zengin olmamız önemli değil önemli olan kafa zihniyetimizdir. Bir gazeteyi açıp okuyorsak, eleştirmemiz gereken bir şeyi hoşumuza galdırıyor diye hemen yırtıp atıyoruz. Halbuki yorumunu yapıp, karşı tarafa yazıp bildirmemiz gerekiyor." dedi.

Fikriye Kaya - Eyüp Barışık

AÇILIŞ

Tokat Zile ilçesi Yahn Yazı Beldesi Çevre Köyleri Kültür ve Dayanışma Derneği'nin Gaziosmanpaşa Zübeyde Hanım Mahallesi'nde görkemli bir törenlerle açılışı yapıldı.

Dernek, yardımlaşmayı ve dayanışmayı amaçladığı kadar, Alevi kültürünü yaşatmayı da birinci amaç olarak önüne koymuş ve çalışmalarını bu doğrultuda yoğunlaştırmıştır.

Aşık Gülabi, Ali Ayan, Ozan Çağdaş, Mehmet Özcan, Ulaş Taştan'ın sanatçı olarak katıldığı açılıştaki konuşklar semahlarla, folklorla coştı.

Yakın Yazı Beldesi ve Çevre Köyleri* Kültür ve Dayanışma Derneği'nin ilerideki çalışmalarında başarılar dileriz.

Rıza Kök

İngiltere'deki laik demokratik güçler görev başında

Şeriatçı Parti Londra'da da yaşamamalı

Türkiye'yi ortaçağ karanlığına gömmek isteyen karanlık güçler, Londra Milli Görüş Teşkilatı adı altında, 5 Şubat'ta Necmettin Erbakan ve Recep Tayyip Erdoğan'ın kurdela kesimiyle açılış yapacaklarını çarşaf çarşaf duyurdular.

Bugüne kadar bu ülkede örgütlenmemiş bu yobazlar, bundan sonrada burada örgütlenmemeliydiler. Oysa, bu demorkasi düşmanları, demokratik hakları insanları ezmek üzere, demokrasiyi yıkmak üzere kullanmak için harekete geçemeye niyetleniyordu. Bunun üzerine Londra'daki ilerici ve laik güçler, Londra Canlar Birliği, Göçmen İşçileri Kültür Derneği (GİK-DER) ve Genç Say-Der'in öncülüğünde bu konuya duyarlı derneklerin katılabileceği dernekler platformu çağırıldı ve düzenledi.

İngiliz kamuoyu ile birlikte ve yasal olanakları kullanarak demokratik güçleri yobazlara karşı seferber etme çağırısı yapıldı. Milli Görüş Teşkilatı'nın daha dün Sivas'ta 37 canımızı yakan, Türkiye'yi ortaçağ karanlığına gömmek isteyen şeriatçılar olduğu hakkında kamuoyuna açıklama yapıldı ve laiklik ve demokrasiden yanan olan ilerici güçler şeriatçı yükselişe duyarlı olma çağırısı yapıldı.

Eylem günü, açılacak dernek binasının önüne, Londra'daki laik ve demokrat insanların yoğun katılımı oldu. Tepkili ve şeriatçı gelişmeyi kınayan topluluk 1000 kişi civarındaydı. Tabii bu kadar kalabalığı gören Erbakan ve Erdoğan'ın kurdela talatı açılışları da olmadı, ortalıkta "Refahlı" da pek görünmedi. Dernek önündeki protesto-

da en çok atılan sloganlar: "Şeriatçı parti kapatılmalı", "Kahrolsun şeriat", "gerici-faşist örgütlenmelere son", "Sivas'ın hesabı sorulacak", "şeriatı döktüğü kanda boğacağız" idi.

Protesto, eylem komitesinin inisiyatifi altında son derece başarıyla gerçekleşti. İngiltere'de gerici ve faşist örgütlenmelere izin verilmemesi, bunların Maras'ta dün ve bugün Sivas'ta canlarımızı katledenler olduğu, şeriatın insana düşman olduğu bir kez daha vurgulandı.

Türkiye gazetesinden gelen adamın sinsi davranışları sonucu eylem yerinden ayrılırken olaylar patlak verdi. Çatışma sonucu 13 kişi gözaltına alındı. Bunun üzerine kalabalık, "gözaltına alınan arkadaşlarımızı bırakılmadan buradan ayrılmayız" diyerek

eylemlerini karakolun önünde devam ettirdi. Eylem komitesi ve komite kararlarına saygılı arkadaşların kararlı bu tutumları sonucu tutuklanan arkadaşlarımız bırakıldı.

Sonuçta eylem, şeriatçı güçlerin, "bugünlerinin geçici taneları değil, yarınlarının kuruntuları ile" ve laik-demokratik güçleri toplanması yönünde başarılı ayağa kalkışları ile gerçekleşti. Laik-demokratik cephenin ana direğini oluşturan eylem komitesi kendini de geliştirerek ve genişleterek dinci-gerici örgütlenmelerin iğrenç yüzlerini göstermeye devam edecektir. Biz bundan eminiz, çünkü laik-demokrat cephe pratikte aciliyetini gösteriyor. İlerici ve laik toplumumuz, şeriatçı partiyi kapatıracaktır.

KERVAN AVRUPA TEMSİLCİLİĞİ

BASINA VE KAMUOYUNA

ONAT KUTLAR'I KAYBETTİK

Yılbaşından bir gün önce, daha çok aydınlarımızın buluşma ve sohbet yeri olarak kullandığı Opera Pastanesi'ne şeriatçı teröristlerce bomba atıldı.

Alçakça ve haince bir eylem biçimi olan bu bombalama ile o gün, çağdaş, laik ve demokrat insan Yasemin Cebenoyan öldü. Onat Kutlar ise tam 12 gün yaşama bağlılığıyla ölüme direndi.

Altıncı günde doktorunun yaptığı açıklamada koma halinde olan Onat Kutlar "nasılsın" sorusuna elini sıkarak "bomba gibiyim" diyebiliyordu. Bombalara karşı "bomba gibi" bir yürekle direndi Onat Kutlar...

Onat Kutlar, şeriatçı-faşizan terörün katlettiği, Bahriye Üçok, Muammer Aksoy, Uğur Mumcu çizgisinin son halkası-

dır. Onat Kutlar, laik ve demokratik cephenin son kaybidir.

Acımız ve öfkemiz büyüktür. Acımızı ve öfkemizi bir sele dönüştürmek ve kara yobaz çetelerine bir yumruk gibi inebilmek için bir sel gibi olmalıyız.

Yoldaşlar, canlar...

"Bir isyan duygusuyla büyüyen" ve "yeterki karamasın sol memenin altındaki" deyiveren Onat Kutlar, çağdaş laik-demokrat bir Türkiye'nin yılmaz savunucusu idi. Onu uğurladığımız böyle bir günde, tüm laik ve demokrat güçleri birliğe çağırıyoruz.

Öfkemiz, yobaza balyoz olacaktır. Laik ve demokrat güçler, yobaza dur demek için laik-demokrat cephede birleş.

Kervan Dergisi

ALİ ÖZSOY DEDE

ALEVİ FELSEFESİNİN YAYILMASINDA BİR IŞIKTI

Ali Özsoy Dede'mizi kaybedeli 3 yıl oldu. Onu sevgi ve saygı ile anıyoruz.

60 yılı aşkın dedelik yapan Ali Özsoy Dede, Alevilik öğretisini taleplerine, genç kuşağa en ileri biçimleriyle anlatabilmiş bir dede idi. Şöyle ki:

"Tanrı benim içimden çıkmadır. Ken-

di içimde doğan birşey bu. Ben yarattım. Herşey insandır. İnsanı insan etmek de insandır. İnsan kendi kendine mi yetiyecek? Bir arı kovani dolusu boş petek olsa, arı olmayınca bal alınır mı? İnsanoglu bir boş petek misali, mürşire varmayınca hak bulunur mu?"

"Alevilik doğrudan doğruya sosyalistlik. Sosyalistlik doğrudan doğruya Alevilik. Bak ne diyor: Kırklar cemi kurulmuş, kalesinden ezilmiş, engür edilmiş. Yenmiş, içilmiş mest olunmuş, cümlesi olmuş. Orada birisine neşter vurmuşlar, hepsinden kan damlamış. Neye yorumlarsın sen bunu? Birine bir kötülük gelirse hepsinin çıkması gerekir diyor. Bu söylediğim sosyalistlikten başka birşey değil. Ama bu anlayışı aktarmadın mı gençlere, bozuluyor, birşey kalmıyor. Bunlara devam edeceksin, devam ettireceksin bunları.

"Yani Alevilerin solcu olması çok doğal. Oradan geliyor. Eşit hak tanınıyor. Cemde herkes eşittir. Pratikte de, oturmada kalkmada, dinlemede duymada hepsinde eşit. Sonra Alevi toplumu diğerlerine göre daha hoşgörülüdür."

Ali Özsoy Dede, Alevi felsefesinin yayılmasında bir ışıktı. Yıllar geçtikçe bu ışık azalmayacak, artacak sevgili dedemiz. Seni hep saygıyla anacağız.

KERVAN

■ Aylık dergi. ■ Sahibi: Genel Ajans Ltd. Şti. adına İsmail Yıldırım ■ Sorumlu yazı işleri müdürü: Semih İra ■ Merkez yönetim bürosu: Piyerloti Cad. No:17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Tel: (0212) 516 84 64 ■ Temsilcilikler: Esenyurt: Kazım Açıkgoz, Fatih Mah. Suyoluüstü Yaprak Sok. No:8 ■ Gaziosmanpaşa: Ayhan Yöle, Zübeyde Hanım Mah. Sultan İşhanı, No:4/2, Dörtöyl Tel:0212-536 96 01 ■ Halkalı: Eyüp Barışık, Kuruçeşme Cad. Çipek Sok. No:19/A Hasanoglunderesi-Altinşehir ■ Kartal: Niyazi Şahin, Hamam Sok. İdeal İşmerkezi, No:4/4 Tel:0216-353 57 25 ■ Okmeydanı: Ahmet Yılmaz, Piyalepaşa Mah. Piyalepaşa Cad. No:148 Kat:2 Tel:(0212)-250 93 38 ■ Unkapanı: Ali Haydar Göğercin, İ.M.Ç. 6. Blok, No: 6610 ■ Tuzla: Ahmet Karataş, Yayla Mah. Hatboyu Cad. Yıldız Sok. No:6 ■ Adana: Ali Güneşer, PTT Evleri, 1233/6 Sok. No:26, Yüreğir ■ Adıyaman: Aytekin Işık, Kayalık Mah. 131 Sok. No:9 ■ Adıyaman-Gölbasi: Niyazi Arslan, Asfalt Cad. Tam Elektronik, No:84/6, Gölbasi ■ Antakya: Alaeddin Baklaci, Meydan Mah. Anneplik Cad. B. Leyla Pasajı No:26/2 ■ Bolu: Nazım Güvenç, Aktaş Mah. Taşhancılar Sok. No:12 ■ Bursa: Ender Can Genç, Çakır Hamam Temiz Cad. Sütmen İşhanı, No:39/3 ■ Eskişehir: Nurettin Çalıkuşu, Büyükdere Mah. Kaplan Sok. No:69 ■ Erzurum: Özgür İhtiyar, Cami-i Şerif Mah. Sivas Cad. 24300 Refahiye ■ Gaziantep: Hüseyin Keskin, Seferpaşa Mah. Çamurcu Sok. No:45 27400 Şahinbey ■ İzmir-Kemalpaşa: Metin Bilir, İnönü Cad. No:15 ■ İzmir: Emin İra, 440.Sok. No:7/5, Konak ■ İzmit: Muradiye Yılmaz, Fethiye Cad. Sabri Ekmen Sok. No:10/4 Tel:0262-331 15 23 ■ Malatya: Şevket Coşkun, Derme İlkokulu Yanı Derme Sok. No:10 ■ Manisa: Rıza Hoşgökşen, Akgedik Köyü Tel:0236-246 92 43 ■ Salihi: Tacettin Demir, Seyrantepe Mah. İnönü Cad. No:93 ■ Söke: Av.Mustafa Apıcı, Yağcılar İşhanı, Kat:2, Söke ■ Turhal: Aydın Koca: Yenibelediye Sitesi, No:426/4 ■ Turgutlu: Akın Karayigit, Altay Mah. Akgün Sok. No:2/1, Tel:0236-312 00 35 ■ Zile: Sadık Çıkrıkçıoğlu: Uzun Çarşı, Galeri Sok. No:6 ■ Zonguldak: Ali An, Nizam Cad. Uzunçarşı, No:406 ■ Avrupa Genel Temsilciliği: Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere. ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: ■ Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d'Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Frankfurt: Şirin Günel, Neuhof Str. 13, 6 Frankfurt am Main 1. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 85757 Karlsfeld. ■ Avusturya: İlhan Uçar, 1140 Wien, Kentler Str. 20/5 ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Avustralya: Adnan Öz, P.O.Box 647 Auburn 2144 NSW ■ Avustralya-Mildura: Feyzullah Karakurt, P.O. Box 302, Merbin 3505 Mildura ■ Rusya: Yevgeni Paşintsev, 29-2-215 General Belov St. Moscow 115563 ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: İlcak ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme/kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez.

■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 300 000TL, İngiltere: 17 Sterlin, Almanya: 80 DM. Fransa: 200 FF, Hollanda: 60 HFL, İsviçre 65 SFr, Amerika 53 \$, Avustralya: 53 \$. ■ Havaletler: Fikriye Kaya, Posta Çeki Hesap No:650143

KERVAN'IN İÇİNDEN

4

İŞÇİ DÜŞMANI ŞERİAT

Şeriat işçiye ve sendikaya düşmandır.
S. Rıza Güven

6

BELEDİYE İŞÇİLERİ

Şeriatçı RP'li belediye başkanı, Belediye-İş üyelerini işten atıyor. İşte "Adil Düzen"!

8

KASIM YORULMAZBAŞ'I KAYBETTİK

Kasım Yorulmazbaş'ı, sendikal harekete yaptığı katkılarla, işçi sınıfının birliği için gösterdiği çabayla anımsayacağız.

11

SORUNUMUZ DEMOKRATİKLEŞMEDİR

Muzaffer İlhan Erdost ile söyleşi.

15

LAİK-DEMOKRATİK TÜRKİYE

Laik-demokratik cephede birleşmek zorunluluktur. Sabri Yücel

18

ALEVİLİK VE MATERYALİZM II

Şah İsmail Hatayı, sanatını dünyayı değiştirmek için kullandı. İsmail Kaygusuz

21

SUSKUN TOPLUM OLMAYACAĞIZ

Alevi-Bektaşî Temsilciler Meclisi'nin İnter Star açıklaması

ŞERİAT İŞÇİYE VE SENDİKAYA DÜŞMANDIR

S. RIZA GÜVEN

Öncellerini bir yana bırakırsak, 12 Eylül generalleri tarafından açtırılan Kuran kursları, imam hatip okulları, ilahiyat fakülteleri aracılığı ile devlet, ya da onun bir kanadı bu hareketi örgütledi. Ülkemizde şeriatçı hareket artık sistemi tehdit eden eylemler sergiliyor. Dünya çapında milliyetçi boğazlaşmalar, "din" kisvesi altında savaşlar yoğunlaşıyor.

Bu ortamda giderek öne çıkan laiklik, insanlığın uzun yürüyüşünde katetmesi gereken en önemli merhalelerden biridir. Kapitalizmin ortaya çıkması ve "demokrasi" kavramının siyasal gündeme oturmasına koşut olarak laiklik de *insanlığın siyasal gündemine* girmiştir. Devletin ve eğitimin dinden soyutlanması, yalıtılması olan laiklik ileri bir mevzidir, çağdaş bir mevzidir, her toplumsal ilerleme gibi işçi sınıfımızın savunacağı önemli bir mevzidir. İşçi sınıfımız açısından tartışılmaz bir tercihtir. Çeşitli şeriatçı çevrelerin üretim, grev, sendika ve işçi hakları konusundaki görüşleri bunu iyice ortaya koymaktadır.

ŞERİATIN 'ADALET' SAHTEKARLIĞI

Bu yazımızda "İslami siyasal hareketin ülkenin sosyal-ekonomik yaşamına pratik etkileri ne olabilir, işçi sınıfı ve sendikalar ile ilgili düşünceleri nelerdir?" sorusunu yanıtlamaya çalışacağız.

2 Mayıs 1994 tarihli *Cumhuriyet* yazarı İlhan Selçuk şöyle yazıyor:

"Peki İslamın kutsal topraklardaki yaşam ve toplumsal düzeni nedir? Suudi Arabistan'da çalışan adı bizde saklı bir *Cumhuriyet* okurundan gelen bir mektubu birlikte okuyalım:

"Türkiye'nin gündemine yerleşen ve son sıralarda birinci sıraya oturan şeriat devleti-laik cumhuriyet tartışmasına ufak bir çıkış noktası daha kazandırabilmek için, bugün yeryüzünde şeriat kurallarını en detaylı şekilde uyguladığını iddia eden Suudi Arabistan'dan başka manzaralar sunmak istiyorum. Aslında bir kralın ve onun kabilesinde vücut bulan aristokrat-bürokrat hakim sınıfın olduğu yerde şeriat düzeninden bahsetmek, işi başından çıkma-za sokuyor; ama ne yazık ki elde daha iyi başka bir örnek yok. Suudi Arabistan'da nüfus sayımı 1993'e değin günah sayılırdı. Ekonomik gereklerin zorlamasıyla bu günah 93'te delindi. Ve ortaya kabaca şöyle bir tablo çıktı. 10 milyon Suudi vatandaşı, 10 milyon yabancı... Ülkenin sahibi Arapların %99'u çalışmaz, üretmez, hayatlarını kazanmak için hiçbir üretime katılmazlar. Krala ait petrol geliri Suudilere faizsiz ve çoğu zaman vadeci dolmadan aflara bağlanan uzun geri ödeme dönemleriyle kredi olarak verilir...

"Ülkede işçi hakkı olmadığı için çalışma saati, asgari ücret, çalışma koşulları, işçi sendikası, grev gibi sözcüklerin sözlüklerde yeri yoktur. Ülkenin ana gelir kaynağı petrolün yarattığı zenginlik düzeninde ortaya çıkan hizmet yükünü Uzak Doğu'lu ve Afrikalı fakir insanlar sırtlamış. Fakat asıl kölelik bunda değil. Suudi

Önümüzde, belki de 21.yüzyılın başına damgasını vuracak olan büyük bir kapışma var. Yüzyıllardır süren ileri-geri kavgası bugünün Türkiye'sinde laiklik-şeriat kapışması olarak biçimlenmektedir. Bu tarihi kapışmaya işçi sınıfı kendisini tüm örgütleriyle beraber, psikolojik ve pratik olarak hazırlayamazsa yazık olur.

Arabistan'a çalışmaya gelen her yabancının bir Arap sponsoru olmak zorunda. Bu sponsorun izni olmadan ne çalışman, ne çalışmaman, ne de ülkeden ayrılmaman söz konusu olabilir. Ve Arap bu hizmet karşılığı senin gelirine ortak olur. Arabistan'ın her köşesi dışarıdan adam ve kadın getirip bunları pazarlayan kuruluşlarla dolu...

"Her hafta ihanet veya hırsızlık gibi suçlarla kafası ve elleri kesilen insanlar ise zaten Arap değil; bu infazlar 'Araplara' bir hatırlatmadır...

"Günde beş vakit din polisinin sopasıyla dükkanlarını kapatıp camilere yollanan çoğu Arap da bu deli gömleğini yırtmaya kalkacak değildir. İçki içmenin yasak olduğu bu ülkede insanlar içki içmek için hafta sonunda ülke dışına çıkacak denli zenginse zaten sorun yoktur ve hâlâ elleriyle yemek yiyen, evlerinde keçileriyle yatan ve hâlâ ayakkabı giymeyen bir toplumun zenginliği kölelik sistemine ve iki yüzlü adalete dayanıyorsa, hemen Müslümanlıkla ilişkisi de ayrıca düşünülebilir."

İşte, Suudi Arabistan'da yaşamış biri oradaki dine dayalı düzen için bunları söylüyor. Burada, *Kervan* okuyucularına şeriatın neye dayalı olarak ayakta durduğunu işaret etmesi açısından Suudi krallarından Fahd'ın 1983 yılında yaptığı bir konuşmadan bir bölüm aktaralım: "Allahtan sonra dayanılacak başlıca kaynak petroldür."

"Bu özellikle petrol milyarları çağında kimi olağanüstü ikiye yüzlülükler yol açtı. Alkol krallıkta yasakken, Suudi elçiliğinde bol bol likör ikram ederler. Sinemalar kamu töreni nedeniyle kınanmışken, porno video kasetleri bol bol bulunuyordu. Küçük bir şey çaldığı zaman sıradan bir yurttaşın eli kesilirken kraliyet ailesi yüz milyarlarca dolar komisyon alıyordu." (Daniel Dipes, *Tanrı Adına*, s.283)

Bundan birkaç ay önce *Milliyet*'te "Tüketicinin Köşesi"ne bir şikayet mektubu gelmişti. İSMAR (İslami Marketler de deniliyor) hiper marketler zincirinin bir şubesinde oluyor 8 yaşında bir çocuk hırsızlık yaparken yakalanıyor. Çocuğu orada bir güzel dövüyorlar, sonra "ben hırsızlık yaptım" diye kağıt yazıp askıya ense-sinden, elbisesinden asıyorlar. Olacak şey değil! Bu yargısız infaz soysuzluğu, şer-i hüküm diye yapıldı her halde. Bu ikiye yüzlü şeriatçılık, Bosna'da yapılan haksızlıkları bahane edip, halkın acıma duygularını istismar ederek milyonlarca DM toplayıp iç edenlere hırsızlara bu adaleti(!) uygulasalar ya! Şeriatın sahtekarlığı en başta sözde adaletindedir. Türkiye işçi sınıfının, şeriatçılık denilen bu şeytani oyunu Anadolu toprakların-

dan silkip atmak gibi bir ahdı vardır.

Topkapı'da Sabri Ülker adlı şeriatçının işlettiği bir fabrika var, "Ülker"! Bu şahıs şeriatçı vakıf ve siyasetlerle içli dışlı oluşu ve onlara bağışlarıyla ünlüdür. Bağcılar, Güngören hattına yolu düşen herkes bu fabrikaya dönüp bir baksın. Bahçesine (herhalde hayırlı hizmet diye) cami kondurulmuştur. Cuma namazı oranın tüm işçilerine zorunlu gibi birşeydir. Her cuma oradaki imam verdiği vaazda "allah bize ekmeğimizi, çocuklarımızın rızkını veren Sabri Ülker'den razı olsun" der. Ülker'de işçi ücretleri asgari ücretin az üzerindedir. Ülker'de yoksulluk diz boyudur. Ülker'de toplu sözleşmeler geridir. Ve onyıllar içinde sınıf savaşının en kanlı çatışmaları Ülker'de, çevresinde yaşanmıştır. İşte bu da şeriatçının adaleti değil mi?

ŞERİAT: DİN KISVESİ ALTINDA KATMERLİ SÖMÜRÜ

Şeriat, sömürü ve zulmün din kisvesi altında katmerleşerek sürmesidir. Kapitalist sömürünün halk katlarında din yoluyla meşrulaştırılmasıdır. Bu yolla insanlığın ve elbette ki işçi sınıfının kolunu kanadını kırmak, onu yüzlerce yıl gerilere yuvarlamaktır. Küçük burjuva yığınların kapitalizmin yarattığı adaletsizliklere ve acılara gerici tepkisini ustaca kullanmaktadır, ama sonuçta yine kapitalistlere, finans-kapitale yaslanmaktadır.

Eski Diyanet görevlisi, Adana müftüsü, şimdi "İslam devletinin halifesi" Cemalettin Kaplan, *İslamda İşçi İşveren Münasebetleri* adlı kitabında işçi sınıfı, sendikalar ve grev konusunda akıllara durgunluk veren açıklamalar yapıyor. Okuyalım:

"Herkes zengin olsa ne olurdu? Daha iyi olmaz mıydı? Hayır! Denge bozulur, toplum hayatının düzeni bozulur, kimse kimseyi tanımaz olur. Kimse kimsenin yardımına koşmaz. Merhaba demez olur.

"Aziz kardeşlerim! Rızkın taksimi, servetin dağıtımı da gelişigüzel değildir, rastgele değildir, hikmete bağlıdır. Hikmet terazisinden geçmiştir. Dolayısıyla herkes, haline munasip miktarda mala sahip olur.

"Zengin, fakir olsaydı ne olurdu? Sabır ve kanat etmesini bilmez, şeytana uyar, azgınlaşır, fort ve cemiyet için zararlı olur ve nihayet mahvolur gider. Fakir de zengin olsaydı ne olurdu? O da şükretmesini

bilmez... Haddini aşar, taşkınlaşır, şeytana uyar ve mahvolup gider.

"İnsanların bir kısmı zengin, bir kısmı fakirdir. Bir kısmı zeki, bir kısmı zeki değildir. Bir kısmı kuvvetli, bir kısmı zayıftır. Bir kısmı güzel, bir kısmı güzel değildir. Yaratılış böyledir. Bunda hikmet ise herkesin üzerinde bulunduğu hale şükredip etmediği veya sabredip etmediği ortaya çıksın diyerdir.

"Mal, mülk Allahındır. Taksimatı yapan odur. Rızkı veren odur. Zengin olma, servet sahibi olma, gerçek manada Allahın dilemesine, nasip etmesine bağlıdır. Birinci derecede rol oynayan ilahi iradedir. Bir kimsenin zengin olmasını dilemiş nasip etmiş ise kimse buna mani olamaz, önüne geçemez. Şayet bir kimsenin fakir olmasını murat etmiş ise, onu da kimse zengin edemez."

Bay şeriatçı böyle buyuruyor. Fakir fakirliğine isyan etmeyecek, Allah öyle takdir etmiş! Asgari ücrete zam yapılmayınca, bu Allah adınadır diye sesini çıkarmayacak. Aynı şekilde zengine düşen zenginlik de Allahın işi, ama deniyor. "Acaba şımaracak mı?"

Patron diliyle konuşan halife(!) bakın daha neler diyor:

"İşçi kardeşlerimize de mühim işler düşmektedir. Onlar da meşru ve kanuni haklarına razı olacak. İş ve işyerini zarara sokacak şekilde fazla ücret istemeyecek, anlaşma gereğince çalışmasını tam ve mükemmel bir şekilde yapacaklardır. İşverenin malına, kazancına göz dikmeyecek, alet ve edavatına hıyanet etmeyeceklerdir. Komünizmin uşaklığını yapanların (sendikal hakları savunmaları kast ediyor- *Kervan*) propagandalarına kulak vermeyecek, işverenleri kardeş bilip seveceklerdir." (Cemalettin Kaplan, *İslamda İşçi-işveren Münasebetleri*, 2.basım s.55'den itibaren)

Şeriatçının dediği açıktır: İşçi kade-rine(!) razı olacak, ona o işi başlatılan allaha ve rızkını veren işverene saygılı olacaktır. Allah objektif olarak o işverenin çarkını döndürdüğü sömürü sisteminin bekçisi, gözcüsüdür. Bu yaklaşıma göre, enflasyonun altında ezilmek istemiyorum dedin mi, insanca yaşama ücreti istiyorum dedin mi, ücretine zam istedin mi allaha, Allahın takdirine(!) karşı çıkmış oluyorsun. Ya grev? Caiz değil! Sendika? Şeytanın işi! Adil düzen masalı ile insanları uyut, ondan sonra insanlık düşmanı, adi bir düzenin aşağılık şarlatanlığını yap. İran'da, Sudan'da, Pakistan'da, Suudi Arabistan'da bu oyun tekrar tekrar oynatılıyor! Ne Şii şeriatçısı İran'da ne de Sünni şeriatçısı Suudi Arabistan'da grev, sendika, işçi hakları YOK-TUR! Hatta İran'da işçilerin liderliğini(!) çalışma bakanı olan molla yapıyormuş. Denetime ve şeriatın işçilerden duyduğu korkuya bakın!

İran ve Suudi Arabistan! Şeriatçıların bu iki "örnek ülke"si aynı zamanda sömürünün, haksızlığın, adaletsizliğin, yoksulluğun, ahlaki sefilliğin, ikiye yüzlülüğün en vahşice yaşadığı iki ülkedir. Bu anlamda gerçekten örneklerdir.

Yine şeriatçıların yayınladığı *Değişim* adlı dergi, insanların yoksulluğunu, ya da zenginliğini bakın nasıl açıklıyor ve nasıl öğüt veriyor:

"Karşı karşıya bulunduğumuz problem-

lerin bilhassa şu günlerde önlem paketleriyle daha da gündemde olan fakirliğin, yoksulluğun, fakirleşmenin, fakirleştirmenin temel bir sebebi vardır. O da Allahın hükümlerini hayırlı görmemek(tir).” (Değişim, Haziran 1994 s.23)

“İşçiyse, fakirseniz, tüketiciyseniz, mülk allahındır, rızıkta, anlayışla çok çalışıp çok kazanmak değil, çalışmak ve allahın bize nasip ettiğini allah yolunda harcamak durumu olmalıdır. Patronsanız, zenginseniz, üreticiyseniz, sizin için de mülkün ve rızık allahın elinde olduğu geçerlidir. Bu statüde de yapılan değişmeyecektir. Çünkü bunların varlığı İslamca yasalardır.” (agy, s.31)

İkiyüzlülük ve sahtekarlık, allah adına işçi düşmanlığı, allah adına patron dostluğu bu kadar olur. Hiç utanmadan kapitalist sömürü çarkını tüm sonuçlarıyla birlikte “İslami yasa” ilan ediyorlar. Aynı derginin bir başka sayfasında da Sivas’ta 37 insanı diri diri yakanlara sahip çıkıyorlar. Şaşırılmamak gerekir, çünkü böyle hak, adalet, ancak faşizmde ya da şeriatla bulunabilirdi.

SENDİKAYA İSLAMDA YER YOKTUR

Şeriatı tanımamız, geniş işçi-emekçi yığınlara tanıtmamız gerek. *İslamda İşçi-işveren Münasebetleri* kitabında sendikal örgütlenme hakkına ilişkin şöyle yazıyor:

“İslam devletinde hak aramak, adalet sağlamak için teşekkül kurmaya gerek yoktur. Eğer devlet vazifesini yapmıyorsa veya devlete yardımcı olmak üzere, işçi ve esnaf teşekkülleri kurulabilir. ancak bu teşekküller politikanın aleti olamaz. gayelerinin dışına çıkmazlar.” (Hayrettin Karaman, agy, s.73)

Uygulamalarını görüyoruz da, yerli şeriatçıların böyle yazması iyi oluyor. Zaten hakkın oturtulacağı bir düzende sendikaya ne lazım varmış? Kurulacaksa bile çalışma bakanının (ki İran’da bir molladır) başkanlığında olacak, ücreti de halifenin(!) başkanlık edeceği devlet belirleyecektir. (İran’da gerçek işçi ücretlerinin 1978’den bu yana hep gerilediğini hatırlayın!)

Sendikalara, işçinin sınıf örgütlerine karşı çıkan şeriatın greve, toplu sözleşmeye evet demesi de mümkün değildir. Şeriat, örgütlü ekonomik-demokratik mücadelenin araçlarından olan toplu sözleşmeye ve greve de düşmandır.

İslami İlimler Vakfı’nın bir toplantısında Tahsin Sınar adlı bir şeriatçı şöyle konuşuyor:

“İslamda devletin ücretlere gerektiği zaman müdahale hakkı vardır. Ücretler yetersiz görüldüğünde devlet bu ücretleri artırma yoluna gidebilir. Bu açıdan sendikaların İslam’da yeri yoktur.”

Böylece sendikal örgütlenme hakkı konusunda da açık yanıtımızı almış olduk.

Bir de ücretler, grev ve toplu sözleşme konusunu araştıralım. Celal Yenigeri adlı şeriatçı şunları yazıyor:

“İşçinin ücretini aldıktan sonra sağlayacağı gelir o işyerini her türlü iktisadi şartlar altında düzenli çalıştırabilecek ve daimi gelişmesini temin edebilecek bir miktar olmalıdır. İşçinin teminatı da buna bağlıdır.” (agy)

Açık seçik söyledikleri şudur: Artı-değer patronun elinde birikmelidir, sömürü İslamda meşrudur! Sendikal haklara, grev ve toplu sözleşme gibi araçlara sahip olması yasaklanan işçilere şeriat düzeninin verebileceği tek şey,

ŞERİAT GÖZÜYLE İŞÇİ

onları tarihin dipsiz kuyularından birine düşürmek!

Bir vaazında “grevin günah olduğu”nu” söyleyen Humeyni’nin İran’ında grev yasaktır ve şeri düzende en ağır suçlardan biridir. Nereden olduğu fazla farketmiyor. Bir Suriyeli şeriatçı şöyle buyuruyor:

“İşçinin grevle işini atıl bırakmaya hakkı olamaz. zira bunda, kendisine emanet edilen iş sahibinin mallarına zarar vardır. GERÇEKTE GREV AKİD ŞARTLARINI DEĞİŞTİRMEK İÇİN BAŞVURULAN GAYRİ MEŞRU BİR VASİTADIR. Grevin devlete ve iktisadiyatına verdiği kötü neticeler gizli değildir.” (Muhammed Fehr Şakfa, *İslamda İş Ahkâmı ve İşçi Hakları*, Nida yay., 1968, s.61)

Okuyucuyu sıkmayacağı düşünceyle, allah adına işçi sınıfının 100 küsur yıllık kazanımlarına karşı çıkan şeriatçı sürünün bir-iki yazarının daha görüşlerini vermek istiyorum.

Hüseyin Atay şöyle diyor:

“İşçi az olur veya işçiler birleşip işi terkederler... İşveren işinin aksaması için fazla ücret ödemek zorunda bırakılır... (bu) tutum ve davranış İslam dini açısından doğru değildir” (H.Atay, agy)

Bir başkasının görüşü de şöyle:

“İslami manada bir iş hayatında grevin yeri olabilir mi? Kelime ve terim olarak İslami olmayan bir mefhumun İslamda var olduğunu nasıl düşünebiliriz?...” (Yunus Vehbi Yavuz, *İslamda Emek İşçi İşveren Münasebetleri*, Ensar Neşriyat s.74-75)

İkisi de aynı şeyi söylüyorlar: Şeriat düzeninde işçinin grev gibi bir hakkı yoktur! İslam işçinin örgütlenme hakkını da, mücadele hakkını da yasaklar! Bütün bunları da allah adına, onu kapitalist sömürünün kod adı haline getirerek yapar! Bu alıntıları yıllarca çalışıp türlü türlü hukuksuzluğa yaşadığım deri işkolundaki işçi arkadaşlarımla okumasını özellikle isterim. Dişleri daha da gıcırdaşın, şeriatın ne hain, ne

sinsi bir düşman olduğunu görsünler diye...

“Devlet asgari geçim ölçüsünde ücret adaletini sağlamak zorundadır. İşveren bunu vermiyorsa, yahut işçiler bunu yeterli bulmuyorsa işverene yaptıkları akdi bozmak hakkına sahiptir. Fakat, grev yapma hakkına sahip değildir. İşini değiştirmeli, allahın rızıkını başka işkollarında yahut sanatta veya başka geçim sahalarında aramalıdır. İşçiler bu konuda müsteğni davranmalı, ille de tatminkar bulunmayan işte zillet içinde çalışmaktan sakınmalı ve bunun için grev gibi *İslami olmayan yollardan* rızık artırma yollarına başvurmamalıdır. Çalışan insanlardaki tembellik alışkanlığı böylece yok edilmeli, yeni rızık imkanları araştırılarak aranan bir kıymet olduğu ortaya konulmalıdır. Kendini zorla kabul ettirmek aksi netice verir.” (Yunus Vehbi Yavuz, agy)

Uyanıklığa bakın, hem sendikayı, sözleşmeyi, grev aracını yasaklıyor, hem de yarattığı durumun çok iyi farkında olarak, mücadele potansiyelini eritebilmek için, “hakların için mücadele etme, git başka yerde iş bul” diyor. Görüldüğü gibi şeriatçıları faşistlerden daha az akıllı ve daha az sınıf bilinçli değiller. Kapitalist sınıfın çıkarlarını din kisvesi altında ve allaha sığınarak güzel savunuyorlar. İşçilere önerdikleri yolun sonuçları İran’da açıkça görülmektedir: Örgütsüzlük, haksızlık ve sömürüye boyun eğme, açlık, sefalet!

Şeriatçılar işçi sınıfının kanlı zorlu mücadelelerle kazandığı haklara bu saldırılarını okurken, acaba diyoruz, şeriat düzeninde üretim başında iş yavaşlatma, vb. olabilir mi?

Hayreddin Karaman hemen bizi yanıtlıyor:

“İşçi, işi olduğu müddetçe devamlı çalışacaktır. Kaytarma, iş yavaşlatma, kendi işi veya başkasının işi ile meşgul olma gibi davranışlar caiz değildir. Bu sebeple işveren aleyhine kaybolan saatlerin ücretini hak kazanmaz. Mesai içinde çalışmadığı,

kaytardığı zamanların ücreti işçiye helal olmaz; Çünkü anlaşma şartlarına rivayet allahın emridir. Allah emrine riyaetsizlik ise hiyanettir.” (Hayreddin Karaman, agy, s.65)

Yani, iş yavaşlatma, vizite eylemi türünden ılımlı işçi eylemleri bile şeriatçının gözünde *allahın emrine karşı gelmektir, hiyanettir!* Patronun işçilerin haklarını vermeden, işçilerin ise patrone haklarını almadan çalışmaları allahın emriymiş. Sahtekarlığın, soysuzluğun bu kadarına da pes doğrusu!

ŞERİATLA MÜCADELE ERTELENEMEZ BİR GÖREVDİR

Görüldüğü gibi şeriat mızrağının ucu işçi sınıfımıza yönelmiştir. Şeriat işçinin emekçinin parmağını keserken, patronların ağzına parmak parmak bal çalmaktadır!

O halde, dünya çapında yükselen karşı-devrim ve gericiilik koşullarında şeriatçı sınıf düşmanıya mücadele etmek işçi sınıfımız, sendikalar, devrimci hareket ve komünistler açısından vazgeçilmez ve ertelenemez bir görevdir.

“Laik-Demokratik Türkiye” mücadelesinin en kararlı unsuru işçi sınıfı, en kararlı örgütleri ise, kendileri laik olan (bu özelliğiyle de şeriatın doğrudan hedefi olan) sendikalardır. Bir yanı milliyetçilik ve şövenizm bataklığı, bir yanı da şeriat denilen dipsiz kuyu ile çevrili yolda Anadolu’nun milyonlarca laik-demokratını oraya buraya savurmadan ilerletebilecek temel güç işçi sınıfıdır, onun siyasal örgütüdür, ideolojisi.

Toplumumuzun temel çelişkisi hiçbir zaman değişmemiştir. Ama bugünün baş çelişkisi şeriatlıdır. Hangi ince dili kullanırlarsa kullansınlar, şeriatçılar kapitalizmden yana ve kapitalistlerin adamıdır. Şeriatçı hareket sermaye sınıfının stepnesidir. Emek düşmanı olduğu yazımız boyunca göstermeye çalıştığımız gibi, tartışılmaz bir gerçektir. O halde sendikalar, tüm işçi, emekçi kesimleri sınıf düşmanı şeriatı karşı ayağa kaldırmakla yükümlüdürler.

Şeriatçı gelişme yer yer devleti sarmıştır ve sarmaya da devam ediyor. Üniversitelere cami, hastanelere imam, meclise müezzin vb. örneklerindeki gibi adım adım ilerlemektedir. Ülkenin tüm laik ve demokrat güçlerinin dikkatini bu noktaya toplaması, ancak sendikaların kararlı, tutarlı ve sürekli aktif çabasıyla mümkün olur.

Önümüzde, belki de 21.yüzyılın başına damgasını vuracak olan büyük bir kapışma var. Yüzyıllardır süren ileri-geri kavgası bugünün Türkiye’sinde laiklik-şeriat kapışması olarak biçimlenmektedir. Bu tarihi kapışmaya işçi sınıfı kendisini tüm örgütleriyle beraber, psikolojik ve pratik olarak hazırlayamazsa yazık olur.

Laik birer kuruluş olmaları dolayısıyla Laik-Demokratik Cephe’nin temel direği olan sendikaları göreve çağırıyoruz.

Şeriat işçiye ve sendikaya, greve, iş yavaşlatmaya düşman! Çünkü şeriat işçi sınıfına düşman! Haydi Laik-Demokratik Cephe’de, aktif mücadelede birleşelim! ●

PENDİK EROL KAYA'NIN ÇİFTLİĞİ Mİ?

Pendik Belediye Başkanı Erol Kaya göreve geldiği 27 Mart 1994'ten beri belediye personeli ile uğraşıyor. Belediyede çalışan işçi ve memurlar belediye başkanı Erol Kaya'nın işten atma tehditleriyle karşı karşıyadır.

Erol Kaya, bugüne kadar 48 işçiyi çeşitli bahaneler ve tehditlerle işten attı. Belediye başkanı Erol Kaya işten atılacak 300 işçinin listesini aylar önce hazırlamıştı. Bu niyetini gerçekleştirecek ortamı yaratmak için her türlü yola başvurdu. Mahallelerde ve belediye işyerlerinde gizli "izleme komiteleri" oluşturarak belediye çalışanlarını takibe aldırdı. Bu gizli komitelerin raporlarıyla işçi kıyımı yapmaya başladı. Erol Kaya bu tutumuyla toplu-ış sözleşmesi ile kurulan yasal Disiplin Kurulu'nu hiçe saymaktadır.

Belediye başkanı işten atılmaları ve belediyedeki keyfi uygulamalara karşı belediye başkanından açıklama bekleyen, haklı ve meşru tepki gösteren işten atılmaların durdurulmasını isteyen işçilerden 215'ini daha işten atmıştır. Belediye başkanı Erol Kaya'nın amacı Pendik'i kendi çiftliği haline dönüştürmektir. İşten attığı, açlığa mahkum ettiği işçilerin yerine kendi yandaşlarını işe almak istemektedir.

Erol Kaya, Pendik halkına dağıttığı ve altına imza koymak cesaretini

Şeriatçı RP'li belediye başkanı
Belediye-İş sendikası üyelerini işten atıyor.
İşte "adil düzen"!

göstermediği bildiride Pendik halkına yanlış bilgiler vermektedir. 215 işçiyi işten attığı gün imzalanan toplu iş sözleşmesine göre 10 milyon maaş alacak bir işçiyi, "25 milyon alıyorlar, çalışmak istemiyorlar" diye şikayet etmektedir.

Erol Kaya, Pendik Belediyesi'nde çalışma barışını bozmuştur. Çalışan işçi ve memurlar "sıra size de gelecek" denerek aylardır tehdit edilmektedirler.

Sırf kendi yandaşlarını işe alabilmek için çalışanları kapı önüne koymak insanlıkla, hakla, hukukla bağdaşır mı?

Refah Partisi yöneticileri! "Ben parti merkezinden işçileri çıkartmak için izin aldım" diyen Erol Kaya'yı durdurun.

Çalışma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı yetkilileri! Keyfi uygulamalarla Pendik'i özel çiftliği gibi kullanmak isteyen Erol Kaya'yı durdurun.

Pendik Halkı! Erol Kaya'ya oy verin veya vermeyin. Pendik'i insanca yaşanır bir belde haline getirmek için uğraş veren belediye işçilerinize sahip çıkın. Pendik'in Erol Kaya'nın çiftliği olmasına izin vermeyin. Tepkilerinizi Belediye Başkanlığı'na, İçişleri Bakanlığı'na ve Refah Partisi Genel Merkezi'ne faksla, telefonla iletin.

Belediye-İş İstanbul Anadolu Yakası şube başkanı Şaban Tören

PENDİK'TE "ADİL DÜZEN" KEPAZELİĞİ

RP'lilerce işten çıkartılan işçiler haykırıyor:
"Bosna Bosna dediler, Bosna'dan beter ettiler"

Pendik Belediyesi çalışanlarının toplu sözleşmesine iki gün kala, Refah partili belediye başkanı Erol Kaya, toplu sözleşmeyi onaylamak istemediği gibi görüşmeye gelmedi.

Bunun üzerine, 11 Ocak 1995'te eyleme geçmiş olan işçiler, eylemlerine "27 Mart seçimlerinden bu yana üçerli beşerli çıkartılan kırksekiz işçinin işine geri iade edilmesi ve toplu sözleşmenin imzalanması" istemiyle devam ederken, aynı işveren, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun kırkbeşinci maddesini öne sürerek ikiyüzonbeş işçinin iş akitlerini feshetti.

Bunca haksızlık yetmiyormuş gibi,

20 Ocak 1995 tarihinde tekrar dokuz kişinin işine son verdi.

İşçilerin eylem sırasında haykırdıkları sloganlardan birkaçı şöyledir:

"Bosna, Bosna dediler, Bosna'dan beter ettiler",

"İşçiyiz, haklıyız, kazanacağız",

"İşçiler burada, adil düzenciler nerede?"

Bu arada demokratik kitle örgütlerinden, değişik işkollarının işçilerinden ve sendika yöneticilerinden eyleme destek verme amaçlı dayanışma devam etmektedir.

Süleyman Dönmez,
Ümit Kuru

BİRLİK, MÜCADELE, ZAFER

MUSA SELVİ
Tuzla Deri-İş

Arkadaşlar, varolan örgütlülüğümüzü dağıtmak, sermayenin çıkarlarını korumak üzere, işçilere yönelik bu saldırılar arttıkça işçi arkadaşlarımız daha iyi bir şekilde sınıf dayanışmasını örgütlediler. Değerli dostlar, 80 işyerinde örgütlüyüz ve bunların 40-45'i uzun vadeli direnişler sonunda kazanılmıştır. 30-35 işyeri de başka yerlerde yaygınlaşan direnişler sonucunda kazanılmıştır.

Mücadelenin yükseltilmesiyle örgütlülüğümüzü devam ettirebiliriz. Aksi halde örgütlülüğümüzün tamamen yok edilmesi, değişik bölgelerde olduğu gibi uzun vadede sigortasız, sendikasıız çalışılması durumu vardır.

İşverenler karakolu da mümkün olduğunca yanlarına alarak, işçiler arasında bölgecilik, ırk, mezhep, kültür ayrımı yapmaya başladılar. Mücadelemizi baltalamaya çalışırken, çadırdaki gece bekleyen arkadaşlarımızın yandaşlarıyla, ailelerle ve işyerindeki ilişkilerini bozmaya çalıştılar. Ama biz, burada mücadele eden yeni işçiler, emekçiler olarak, çıkarlarımız doğrultusunda ortak mücadeleyi gördük. Artık yapmamız gereken, saldırılara karşı üretimden gelen gücümüzü kullanarak direnmektir. Yani pratik savaşım vermektir...

Son dönemde ÖZELLEŞTİRME'yle birlikte işyerlerinin kapatılması sonucunda, örgütlü olduğumuz işyerlerinin sayısı azalıyor. Ne yapmak gerekiyor? Buradaki saldırıların yalnızca Tuzla halkına değil tüm Türkiye işçi sınıfına

Aralık ayı sonunda Cihangir Deri Sanayi direnişi sırasında sendikacı arkadaşların yaptığı konuşmalardan ikisini kısaltarak yayınlıyoruz. Eylemde en çok atılan sloganlar şunlardı: Yaşasın işçilerin birliği, sendika hakkımız söke söke alırız, işçilerin birliği sermayeyi yenecek, birlik-mücadele-zafere, yaşasın sınıf dayanışması.

yapılmış bir saldırı olduğunu göstermemiz, savaşım vermemiz gerekiyor...

Cihangir işyeri, işkolunda 1.sıradadır, işçilerinin sayesinde her yıl altın madalya alıyor. Ama bugüne kadar tam 3 yıldır bu arkadaşlar sendikasıız çalıştırıldı. Şimdi, buradaki çalışmalarımız sonucunda bize gelip üye oldular. "Şimdiye kadar sessiz kaldık, akrabadır dedik, baktık hakkımız gidiyor, onurumuz da gidecek, o yüzden bu mücadelenin yanında yer aldık" dediler. Çalışmalara devam ediyoruz. 4 işyerinde sendikal örgütlerimiz mücadeleye devam ediyorlar. Burcun Deri (60 gündür direnişte), Çağlar Deri, Tuğrul Topak Deri, Karaca Deri (2 haftadır).

Buraya gelen sendikacı arkadaşlarımızı şöyle tanıtayım: Türk-İş 1. Bölge başkanı Faruk Büyükokak, Tes-İş 5 nolu şube, Yol-İş ve Harb-İş İstanbul şube yöneticileri, Haber-İş, Ağaç-İş, Tarım-İş İstanbul şube temsilcileri, Tekgıda-İş 1 nolu şube, Tekstil İst. şb.

ve Birleşik Metal-İş Topkapı şube yöneticileri, Tümtis genel merkez ve İstanbul şb. yöneticileri, Petrol-İş Anadolu yakası temsilcileri, sendika şubeler platformunun oluşturduğu 6 işyeri komitesi, Aras Kargo direnişindeki işçiler...

FARUK BÜYÜKOKAK

Türk-İş 1.Bölge başkanı

60 gündür burada direnişte olan deri işçisi "suçu", Anayasa'da, yasalarda yer alan örgütlenme özgürlüğünü kullanmaktır. Suçları örgütlenmek, insanca yaşamak için ücret alabilmek amacıyla sendikaya üye olmaktır.

Cezası ise işten atılmak! Türkiye ne yazık ki insan haklarının ihlaliyle birlikte bu tür vakalarla her gün daha fazla karşılaşmaktadır. Bu tabloyu gören işverenler 5 Nisan ekonomi paketinden sonra cesaretlenmiş, ellerindeki olanakları daha vahşice kullanmışlardır. Sadece deri işkolunda değil,

ülkenin her yerinde, bütün işkollarında çalışanlara karşı vahşice bir kıyım başlatılmışlardır.

Bu kıyıma karşı sendikalar, sivil meslek örgütlerimiz, geç de olsa birlikte hareket etmenin önemini anlamış durumdadır. İnaniyorum ki siz zafere ulaşmaya kadar İstanbul'da bulunan tüm sendikalarımız, meslek örgütlerimiz, sendikalarımız da dahil, maddi-manevi sizin yanınızda yer alacaktır.

Değerli dostlar, bugün gerçekten en çok ihtiyaç duyduğumuz şey birliktir. 95 yılı 94'ten daha ağır, daha zor, mücadeleli bir yıl olacaktır. İşverenler ne yasaya ne de anayasaya uyuyor. Şu anda burada işverenlerin yapmış olduğu hareket, toplu iş sözleşmesinin 45. maddesini ihlalidir. Biz kanunsuz ne yapmışız? Hayır biz yasa ve anayasayı uygulamaya kalkarken işverenler yasaları çiğniyor. Buna rağmen baskıları biz görüyoruz, açlığı bizler çekiyoruz. İşverenler bizi sokağa atarken yalnız bizi değil, çocuklarımızı ve eşlerimizi de açlığa mahkum ediyor.

Bizim mücadelemiz haklarımızı alma, ekmeğimizi büyütme mücadelesidir. Mücadelemiz yalnız Deri-İş sendikasının değil Türkiye işçi sınıfının mücadelesidir. Sizin burada kazanmanız etrafınızdaki işçilere de güven vermiş olacaktır. O bakımdan, burada yasa ve anayasadaki haklarımızı sonuna kadar koruyacağımıza inanıyorum. Bundan taviz vermemiz söz konusu değil. Tuzla'daki tüm mücadeleleri zafere ulaştırdık. Bu gün de kazanacağımıza inanıyorum.

Adnan Eroğlu, Süleyman Dönmez,
Kervan-Kartal

KASIM YORULMAZBAŞ'I UNUTMAYACAGIZ!

Kasım can, seni, sendikal harekete yaptığın katkılarla, işçi sınıfının sendikal birliği için gösterdiğin çabayla anımsayacağız.

Belediye-İş genel sekreteri, dergimiz *Kervan*'ın sevgili dostu yakın arkadaşımız Kasım Yorulmazbaş'ı, sendika görevi için gittiği Diyarbakır'da kaybettik. Kasım dostumuzun hepimizi büyük üzüntüye boğan ölümü işçi sınıfı ve sendikal hareket için büyük bir kayıptır. İşçi sınıfımızın, belediye işçilerinin, Belediye-İş üye ve yöneticilerinin başı sağolsun.

Kasım Yorulmazbaş can, işçi sınıfı devrimcilerinin düzenlediği kutlama/ anma toplantılarının, önemli konular üzerine yapılan gece ve panellerin, deyim yerindeyse, özverili konuşmacısıydı. Yeniye ve öğrenmeye açık bir insan olarak kendini (ve sendikal siyaseti) sürekli geliştirip, izleyerek dile getirirdi. Örneğin sendikal birlik tartışmalarında Belediye-İş kadroları

içerisinde konuyu sınıfın çıkarına en iyi kavrayanlardandı.

Geçtiğimiz 10 Eylül kutlaması sırasında laiklik üzerine yaptığı konuşma, onun sürekli ülke ortamının nabzını elinde bulunduran yanını anlatıyordu. "Laikliğin tek tutarlı savunucusu işçi sınıfıdır" diyordu, Kasım Yorulmazbaş. Kasım can, işçi sınıfına olan inancın ve sevgin, İzmir'de yüzlerce, binlerce işçinin cenaze törenine katılması ile yanıt buldu. İşçi sınıfının sevgili çocuğu idin. Dostluğunu unutmayacağız. Seni, sendikal harekete yaptığın katkılarla, işçi sınıfının sendikal birliği için gösterdiğin çabayla, güzelliklerin ve kendini yetiştirmişliğiyle anımsayacak ve yeni yetişen kuşaklara anlatacağız.

KERVAN

ERKEN

Zaman gerek kavgaya zaman
Bak hiç silinmemiştir silahlar yağlı daha
Namlular derin bir uykudan uyanıyor
yavaştan
Hayretle açılmış kara gözleri gibi
çocukluğumuzun uzak
Eski yenilgilerin ve zaferlerin hercümercini
çağırıştırarak
Az öncesine kadar duvarda asılıydılar
Durup duruyorlardı
Nerede bir vakitler bulutlu dağ rüzgarlarıyla
oynaşan
O sarı yazılı al sancaklar
Ama bırak daha dürürlü dursun yerinde
Erken, daha erken

Bir bulutlu bir güneşli bilgiler bilgesi zaman
Bir kaybolup bir görünüyor ufkumuzdan
Güneşin uzak batısındaki puslarda gizli
hedefler

Şimdi birer birer aydınlanan
Anımsa bir genç gecelerimizi
Gezde göz gezerdi arpacıkta uçardı turnalar
Daha ne geze göz değmişti ne tetiğe parmak
Daha göz kararlamamıştı
Kaldırıp durma yüzüne ikide bir
Gez göz arpacık küsülüydüler
Barışık olsaydılar söylemez miydik
Erken, daha erken

Besbelli değil mi kavgadır büyüyecek
Hazır ol ama iyi bil
Bu ne sonuncu zafer ne değil
Bahtımıza öyle çıkarsa eğer ne sonuncu
yenilgi ne değil
Yaşamın yolayrımı bak ayaklarımıza neler
getirmiş
Yalnızca başegmelerin ikizi olacak olan
utanç
Ruhlarımıza uğultularla dolacak olan utanç
Keşke baltaları indirmeseydik ayaklarımıza
Tüfekleri acemiletmeseydik böğrümüzde
Utançta onurumuz büyürdü
Yenilgi ana rahminde zaferi büyütürken
Türkümüz söylensin her yerde, erken yine
erken

Kederlisin gördüm
Yorgun argınsın siperlerinde fabrikalarında
Bereketi tükenmiş ekin tarlalarında

Geç kalmışsın boşa salmışsın incecik
yaşantını
Akmişsin yönü belirsiz nehirlerin
yataklarında derinden dipten
Göksuların boğazlarında derin burgaçlarla
kalmışsın
Kulak ver nasıl da geliyor buzulların çatırtısı
Derin ve sessiz diplere çekilen ömrüne
acıyorsun
Dur alevlenme hemen ne yakın
gündemimizde ne de uzak
Adımız söylensin daha bir süre şimdiki
zaman nehrinde
Dur zamanı gelmedi henüz yürüme
düşmanın üstüne
Üstelik henüz yalnızsın çoğul değilsin
çoğalıyorken
Erken, daha erken

Bağlayan koca bir bin yıl vardı hani
Hani yaşadığımız zamanla en yakın
geçmişimizi

İyi dinle o ses izliyor bizi
Bugün? Erken, daha erken
Peki yarın? Yarın ebesidir tarihin
Ama yine de uyanık olmaya bak sen hiz dur
Nefii nehir otları arasında kayan
Boz bir yılan üstüne düşmüş
Bir demet ayışığı ol
Sessiz dur
Davranıma hemen, sinayan sinasin seni
Çağır zamanın yazgısını nöbete dursun baş
köşede
Bak biliyor mu dünün hakkını aramayı
yarınlardan
Sen de sina. Geçmişten dünden ve bugünden
mi yaşıyor?

Yarın yazılı mı zaman saatinde
Yüreği çatal mı?
Göğsünde işlenmemiş ham dana derisinden
bir çarık mı
Erimiş demir üstünde özgür dolaşan bir kor
alev mi taşıyor?
Zamanımız var mı seferberlik türkülerine
Öyle bir yazgı ki daha ele geçmez
yakalanmazken
Avuçlarımızdan istemsizce süzülürken
akarken

Kuşkusuz herşey erken yine erken
Ali Babaishak (Nejat Yazıcıoğlu),
1 Mayıs 1993

KASIM YORULMAZBAŞ'IN ARDINDAN

Kasım Yorulmazbaş, Belediye-İş camiası ve
Türk çalışma yaşamı için
büyük değer ve büyük bir potansiyel idi.

BELEDİYE-İŞ BASIN BÜLTENİ

19 Ocak 1995

Genel sekreterimiz Kasım Yorulmazbaş görevli gittiği Diyarbakır'da vefat etti.

Sendikamızın genel sekreteri Kasım Yorulmazbaş, görevli olarak gittiği Diyarbakır'da geçirdiği beyin kanaması sonucu şehit oldu. Cenazesi İstanbul'a getirilerek genel merkezimizde düzenlenen törenden sonra ebedi istirahatgahına tevdi edilmek üzere İzmir'e gözyaşlarıyla uğurlandı.

1950'de İzmir'de doğan Yorulmazbaş, çalışma yaşamına 1974'de İzmir Otobüs İşletmesi'nde başlamıştır. İşyeri sendika temsilciliği ile başladığı sendikacılık yaşamını, 1986'da şube başkanı, 1989'da genel araştırma ve planlama sekreteri görevi ile sürdürmüştü; 1992'de de genel sekreter seçilmişti.

Evli ve iki çocuk babası olan müteveffa genel sekreterimizin şehitliği nedeniyle genel başkanımız Fuat

Alan duygularını şöyle ifade etti:

"Çalışkan, dürüst, çağdaş bir yapıya sahip olan sevgili Kasım, görev heyecanı ile aramızda ayrılmıştır. Gerçekten de yorulmaz bir enerjiye ve dimağa sahip idi. Acısı onulmaz, yeri asla doldurulmaz bir arkadaşımız idi. Kendisine allahın rahmet ve kederli ailesine başsağlığı temenni ediyorum.

"Belediye-İş camiası ve Türk çalışma yaşamı için büyük değer ve büyük bir potansiyel idi. O toprağa değil, gerçekten yüreklerimize düşmüştür. Belediye-İş kendisini asla unutmayacaktır. Ve çalışma arkadaşları, O'nun sendikal anlayışını ve aktivitesini bayraklaştıracaktır.

"Sevgili kardeşimin görev heyecanı içinde kendi sağlığını dahi ihmal ettiği ve sorumlulukla kucakladığı teşkilatı, gözü arkada kalmayacak şekilde yaşatılacaktır." ●

Sevgili yoldaşım, arkadaşım, eşim, güzel insan!

Senin hakkında yazı yazmak bana nasıl zor geliyor bilemezsin. Tek istediğin sevgi ve barış dolu bir dünyada, insanların mutlu olduğu bir dünyada yaşamaktı. Böyle bir dünyanın kurulması için payına düşeni bir ucundan tutmuşsun, birlikte mücadeleye girmiştik. Haksız olayların ve saldırıların basıncı ruhsal dünyanı altüst etti; gücünün azaldığına, yapamayacağına kendini inandırıp seçimini yaptın. Beni sensiz ve yalnız bıraktığın için, bencillik edip sana dargın olduğumu söyleyeceğim. Birlikte geçirdiğimiz bir buçuk yıl, yaşamımızın en mutlu günlerinden olmuştu, ikimizi de mahrum ettin. Ama seçimi-ne ve cesur kararına saygı duyuyorum.

Sevgili Ayten,

Şimdi doğduğun köyde, toprağın altında ebedi sessizliğe gömülmüş yatıyorsun. Rahat uyu güzelim! Yoldaşların istemine bıraktığın tören yapıldı; yüzlerce dostumuzun katılımıyla seni iki kez coşkuyla andık, çok sevdiğin türkülerini deyişleri ve marşlar söyledik, lokmanı yedik. Aramızdaydın ve hep aramızda kalacaksın.

Öbür yandan ailen vasiyetini harfiyyen yerine getirdi. Ankara havalanından gece saat 10'a doğru cenazeni alan yakınların, altmış kişilik bir otobüs, iki taksi ve bir minübüsle Çorum'a, doğduğun köye doğru yola çıktı.

Hep önde olmak isterdin ya, yine sen tüm güzelliğin ve görkeminle konvoyun önündeydin. Köye ve Dede'ye önceden haber verilmişti. Cemevi açılmış ve bütün köylü niyazıyla lokmasıyla dolmuş Cemevine seni bekliyorlardı. Çerağlar yanmış ve Meydan açılmıştı.

Cuma sabahının 4.30'unda Cemevi'nde meydana kondun bir kuş gibi. Dede gülbenkler çekti, zikirler düvazımanlar, deyişler okudu. Cemevinde iğne atsan yere düşmez kalabalıkta canlar vardı. Sen zikir halkasının ortasında yüzünde güller açmış, sessizce beklerken, aşıklar deyişler söylediler. Cemaat coşku içinde senin için Allah-Muhammet-Ali'yi zikretti, dua ettiler. Semahlar dönölüp, lokmalar yendi. Aşık bacılar senin üstüne deyişler söyledi, türküler yaktı.

Seni Sivas şehitlerinden biri sayıp, onlarla birlikte andılar. Saat 9.30'da, tam vasiyetinde istediğin gibi, şeriat hocası ve cami görmeden tam Aleviçe toprağa verildin, ebedi sessizliğe gömüldün. Rahat uyu sevgili yoldaşım!

Şimdi izin verirsen, biraz yaşamından söz edeyim, seni tanıtayım:

SEVGİLİ AYTEN

Ansızın geldin gülüm
Bütün açık yürekliliğinle girdin dünyama
Seni yaşadım dopdolu
Engin bir gönül sundun bana
Deniz'im olmuşsun
Ümid'le sarılıydım

Ansızın gittin gülüm
Korkusuzca tercihini yapıp
Yüreğimde ince bir sızı bırakarak
Deniz kabardı
Ümid'i yuttu

Seni artık yaşayamam gülüm
Ama çok istediğin
"Güzel bir dünya yaratmak" için
Yaşayacağım ve yazacağım

Kaygusuz, Şubat 1995

DENİZ YOLDAŞIN (AYTEN SATI ÖZDEMİR) ARDINDAN

DENİZ YOLDAŞ'IN YAŞAM MÜCADELESİ VE ARAŞTIRMA YAZILARI

Yaşamını analattığı bir yazısının girişinde şöyle diyordu:

"27.2.1961 Alaca, Çorum doğumluyum. Alevi bir ailenin en büyük çocuğuyum. Türkiye'de yaşayan bir Alevi insan olarak, çocukluğumdan beri hep ayrımcılığa ve aşağılanmaya maruz kaldım. Çocukluğumda beni yaralayan ve hiç unutamadığım olaylardan birisi, bir kasaba yargıcının çocuklarının benimle 'Kızılbaş' diye alay edip, oyunlarına katmalarıydı. Çünkü, yargıç ve eşi, çocuklarının benimle oynamalarını, Alevi olduğum için yasaklamışlardı. Bunun gibi daha birçok aşağılayıcı olaylar anlatabilirim. Babamın sık sık görev yerinin değişmesinden dolayı Türkiye'nin çok çeşitli bölgelerinde yaşadım ve hiç bir zaman Alevi kimliğimi korkumdan açıklayamadım."

Her Alevi çocuğunun yaşadığı aşağılamaları o da tüm benliğinde hissederek yaşamıştı çocukluğunda. Alevi olduğu bile bile unutturuldu yıllar yılı. Ama Aleviliğinin farkına vardığı zaman, inancının bir numaralı savunucusu olmaktan gecikmedi.

Aydın'ın bir ilçesinde başladığı ilkokulu, Erzurum'un bucak ve ilçelerinde üç okul değiştirmek zorunda kalarak bitirdi. Babasının Samsun'un Balıca ilçesi karakoluna atanmasıyla, orada Ortaokula başladı ancak Samsun'un içinde bitirebildi. Lise'nin ilk yılını Samsun'da okuyan Ayten, geri kalan iki yılı bir çok dersleri boş geçen Diyarbakır Lisesi'nde okuyarak tamamladı.

Ayten 1981 Üniversite sınavını kazanarak ilk tercihini yapmış olduğu Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu'na girdi. 1985 yılında bu okulu bitirerek, Lisan diplomasını alarak Sosyal hizmet uzmanı oldu.

Sosyal hizmet uzmanı olarak iki yıl Körler Cemiyetinde gönüllü çalıştı. Körleri ve toplum içerisindeki yerleri ve davranışlarını inceledi. 1988 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Gençlik Merkezine girdi ve burada iki yıl çalıştı. Buradaki gençlerle ilişkileri; onları merkezde ve gençlik kamplarında yönlendirme ve okuma-egitim verme yoluyla bilinçlendirme çalışmaları, yöneticileri rahatsız ettiğinden tehditler ve bas-

kılara maruz kaldı. "Gençleri dinsizliğe, komünistliğe teşvik ediyor" bahanesiyle müdür tarafından kovuşturmayla uğradı ve gençlik kamplarında görev verilmeyip, büroda pasifize edildi. Bu işinden çeşitli yöntemlerle ayrılmaya zorlandı. İlk depresyonu bu dönemde yaşadı.

Sosyal hizmet uzmanı olarak bu çalışmalarını yaparken bir yandan da Master tezi hazırlıyordu. Master tezini 1989'da bitirdi. Çok iyi bir tez hazırlamasına rağmen, onu araştırma görevlisi olarak almadılar. Sonra bir torpil bulup, Gülhane askeri Hastahanesi Psikiyatri kliniğinde çalışmaya başladı.

Burada güneydoğuda yaralanmış erlerin rehabilitasyonunda görevlendirilmiş ve kolu bacağı kopmuş, gözlerini kaybetmiş bu askerlere çalışıyor ve sık sık işkence görmüş tutuklu insanlarla karşılaşırıyordu.

Yazısında şu sözleri kullanıyordu Ayten:

"İnsani ve mesleki inançlarıma aykırı bu uygulamalar, insanlık dışı yaklaşımlar, benim ruh sağlığımı oldukça

olumsuz yönde etkiliyordu. Korku ve panik içinde yaşamaya başladım."

Bütün bu sıkıntılı mücadele içerisinde Doktora'ya başlamış ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Ana Bilim dalı doktora programına başarılı üç-dört bilimsel araştırma sunmuştu. Ve bu arada 28 ve 29. uluslararası Psikiyatri kongrelerine iki kez bilimsel bildiri-lerle katıldı. Ayten'in bütün istediği çok sevdiği mesleğinin üniversitede kalarak bilimini yapmak ve bu konuda yeni kuramlar geliştirip, araştırmalarını sürdürmekti. Ama onu sol düşünceli, doğru ve açık yürekli olduğu için, boyun eğmediği için almadılar. 1993 yılı Mayıs'ında bir yıllık ücretsiz izinle yurtdışına çıktı. Vasiyetnamesinde söylediği gibi "inandığı doğrulara en yakın gördüğü düşünceleri desteklediği" için aramıza girdi. Ve tüm gücüyle çalıştı, Kervan'a yazılar yazmaya başlamıştı.

DENİZ YOLDAŞ'IN BAZI ARAŞTIRMALARINDAN KISA ÖZETLER:

1- Ayten Özdemir, "Çocuğun Fiziksel Yönden İstismarı ve İhmalı", (140 daktilo sayfası master tezi), Ankara-1989

Bu araştırma altı ve üst toplumsal ekonomik düzeydeki ortaokul öğrencileri üzerinde anababanın fiziksel istismar ve ihmal davranışlarının belirlenmesi ve karşılaştırılması amacıyla hazırlanmıştır. Birinci bölümde kuramsal çerçeve, ikinci bölümde ise yöntem yer almakta. Üçüncü bölümde bulgular ve yorum açıklanırken, dördüncü bölüm özet, sonuç ve önerilerden oluşmaktadır.

2- Ayten Özdemir, "Nüfus İstihdam ve İşgücü", (35 daktilo sayfası), Ankara-1990:

Doktora programı çerçevesinde hazırladığı bu çalışmada Türkiye'de işsizlik sorunu; istihdam politikası ve 5.6. beş yıllık kalkınma planlarında işgücü ve istihdamı incelemiştir.

3- Ayten Özdemir, "Kentsel Değişme ve Metropolitan Sorunlar", (25 daktilo sayfası), Ankara-1991:

Bu çalışmada, Türkiye'deki gecekonduların sosyo-ekonomik gerçeği ağırlık kazanmaktadır; gecekonduların tanımı, Türkiye'deki gelişimi, gecekonduların ticareti, gecekonduların yaşamı ve gecekonduların politikası vb.

4- Ayten Özdemir, "Ruh Hastalarının Aile Üyelerinin Ruh Sağlığına Etkisi ve Ruh Hastası ile Yaşamak", (15 daktilo sayfası), Ankara-1992:

Konuyu önce problem olarak ortaya koyuyor. Araştırma nüfusu (denekler), veri toplama, amaçlar ve verilerin analizi yapılarak, doktora tez önerisi olarak özetlenip sunulmuştur.

5- Ayten Özdemir, "Çocuk Eğitimi ve göçmenlik koşulları", (16 daktilo sayfası) Londra-1994:

Konu dört ana başlık altında işlenmiştir: 1) Çocuk yetiştirmede üç öğe: Sevgi, disiplin, özgürlük 2) Çocuklarımızın davranışlarını ve sorunlarını analiz etmek için bazı ipuçları 3) Toplumsal sınıflarda çocuk yetiştirme 4) Göçmenlik koşullarında sosyal-psikolojik sorunları.

İsmail Kaygusuz

GECEKONDU KONUT SORUNUNUN TERSTEN ÇÖZÜMÜDÜR

SEYİT RIZA GÜVEN

1950'lerden sonra Türkiye kapitalizminin kendi ayakları üzerine dikilmesiyle beraber, şehirlere devasa boyutlarda bir göç yaşanmıştır. Kapitalizm bir yandan şehirlerde istihdam yaratıyor, bir yandan da çözölen feodal ilişkilerden milyonlarca işsiz işçi yaratıyordu.

Bu nüfus kaymasının elbette işçiler açısından faturası ağır olacaktı ve oluyor da. Bu faturanın en önemli bir tanesi de yolsuz, susuz, okulsuz, elektriksiz derme çatma evlerde yaşama zorunluluğudur. Gecekondu konut sorununun tersinden çözömdür. Konumuza girmeden bir tabloyu buraya almak istiyorum.

TABLO 1

Türkiye'nin nüfus artışı (Yıllık).....	Yüzde 2.3
İstanbul'un nüfus artışı (Yıllık)	Yüzde 4.8
İstanbul'a her yıl eklenen nüfus.....	350 bin
Türkiye'nin nüfus yoğunluğu (km ²)	74 kişi
İstanbul'un nüfus yoğunluğu (km ²).....	1301 kişi
Şehir nüfus yoğunluğu	3483
Son on yılda göç nedeniyle artış	Yüzde 26
Göç edenlerin geldiği bölgeler. Doğu, Karadeniz, Güneydoğu	

Göç nedenleri.....İşsizlik, daha iyi yaşam, terör.
(DPT verileri 1990 yılı sonuçları)

Tablodan da göröleceği üzere Türkiye'de km² başına 74 kişi düşerken bu sayı İstanbul'da 1301 kişiye fırlamaktadır. Yine ülke çapında yüzde 2.3 bir nüfus artışı söz konusu iken bu rakam göç nedeniyle İstanbul'da yüzde 4.8 ile Türkiye ortalamasının iki katını da aşmaktadır. Her yıl nüfus bazında 350 bin kişi büyüyen İstanbul'da bu durum her yıl İstanbul'a 5 adet Mardin ilinin ilave edilmesi anlamına geliyor. Rakamları anlayabileceğimiz dilde incelemeye devam edelim.

Ayda 40 bin kişi garajlardan giriş yapıyor. Daha da inelim günde 800 yeni insan İstanbul'a akınmaktadır. Bu da İstanbul'un her gün bir kasaba büyüklüğünde büyümesi anlamına geliyor.

Gelen insanlar elbette bir iş bulma amacıyla gelmektedir. Bu İstanbul'a her gün yığılan 800 işsiz anlamında gelebilir. Neyse o ayrı tartışma konusu. Bu insanların barınak sorunları o günden itibaren başlamaktadır. Biraz maaş kazanmaya başlayan emekçilerin yoğunlaştığı yerler ise, Sarıyer, Kağıthane, Zeytinburnu, Sultanbeyli, Gaziosmanpaşa, Kartal, Pendik, Büyük Armutlu, Küçük Armutlu'dur.

İLÇE	NÜFUS	ARTIŞ ORANI
Sarıyer	171.424	42.78
Kağıthane	270.066	160.58
Zeytinburnu	170.148	28.10
Burhanıye	257.806	154.10
Sultanbeyli	250.000*	
Eyüp	204.777	12.94
B.Armutlu	100.000	
K.Armutlu	100.000	
Pendik	289.500	92.60

(*) 1986'da 3.000 kişi yaşıyordu.

(Büyükşehir belediyesi verileri 1990 sayımları)

Gecekondu sorunu ve buna bağlı olarak ulaşım, su sorunları şeriatçı belediyeleri teşhir etme sürecinde önemli savaşım odaklarındanndır.

Gecekondulaşmada belli bir istikrara kavuşmuş bölgeler varken, (Örneğin Zeytinburnu. Hatta Kazlıçeşme'nin taşınmasıyla bu bölgede gecekondulaşma oranı iyice azalmıştır.) Sultanbeyli gibi ortalama bir il büyüklüğündeki yerleşim alanlarının dört yılda kurulduğunu görüyoruz. Yukarıdaki liseteye Gaziosmanpaşa, İkitelli, Esenyurt gibi yeni gecekondu alanları eklenmemiştir.

Burjuva basın yayın organları elbette bu gerçeği kendi menfaatleri açısından vermekteler ve şikayet etmektedirler. "Arazi mafyası, arsa rantı" hikayeleri burjuva basının sık sık işlediği konular arasındadır. Lafı dönüp dolaştırıp getirmek istedikleri konu bu sorunu işçi ve emekçi yığınlar için insanıyet sınırları içinde çözümü değil, bu evlerin canice bu insanların başlarına yıkılması çağrısıdır. Bu nedenledir ki hemen hemen her hafta İstanbul'un bir ucundan, diğer ucuna bir yıkım olayı ile karşılaşmaktayız.

Gecekondulaşma sınıfın konut sorununu dişle tırmakla yani devrimci bir yolla çözömdür. Ve bu sorun öyle

görölüyor ki, Türkiye'de kapitalizm sürdükçe varolacak ve önemli bir savaşım odağı olarak gündemimizi işgal edecektir.

Kimi yerlerde derme çatma 5 çarpi 10 tahtaların üzerine peynir tenekelerinin çakılarak barınak haline getirildiği ve bu bölgelerin ağırlığı bölümünde insanların elektrik, yol ulaşım, su sorunu çektikleri göz önüne alınırsa, hiçbir işçinin, hiçbir emekçinin tercihi o evlerde yaşamak olamaz. Gecekondu-larda yapılacak araştırmanın sonucu yüzde 90'ı yaşamından memnun değildir. Ama hemen eklemektedirler, "olsun başımızı sokacak bir evimiz var".

Kervan okurları, temsilcileri, temsilcilikleri olarak gözümüz bu bölgelerde olmalı, sınıfımızın sürekli kanayan bu yarasına dikmeliyiz. İstanbul'da ve diğer metropollerde ortalama bir evin aylık kirası asgari ücreti ikiye üçe katlarken, kimse suçlanmıyor da, gecekondu yapan sınıf kardeşlerimizi mi suçluyorlar? Bu işçi-emekçiler için tercih yolu değil ama özünde hazine

arazisinin ya da başka bir özel mülkiyet alanının yine sınıfın kendi zoruyla el koymasındır. Yıkımlar ise başka bir "zor"un bu işe soyunması ve özünde sınıf çatışmasıdır.

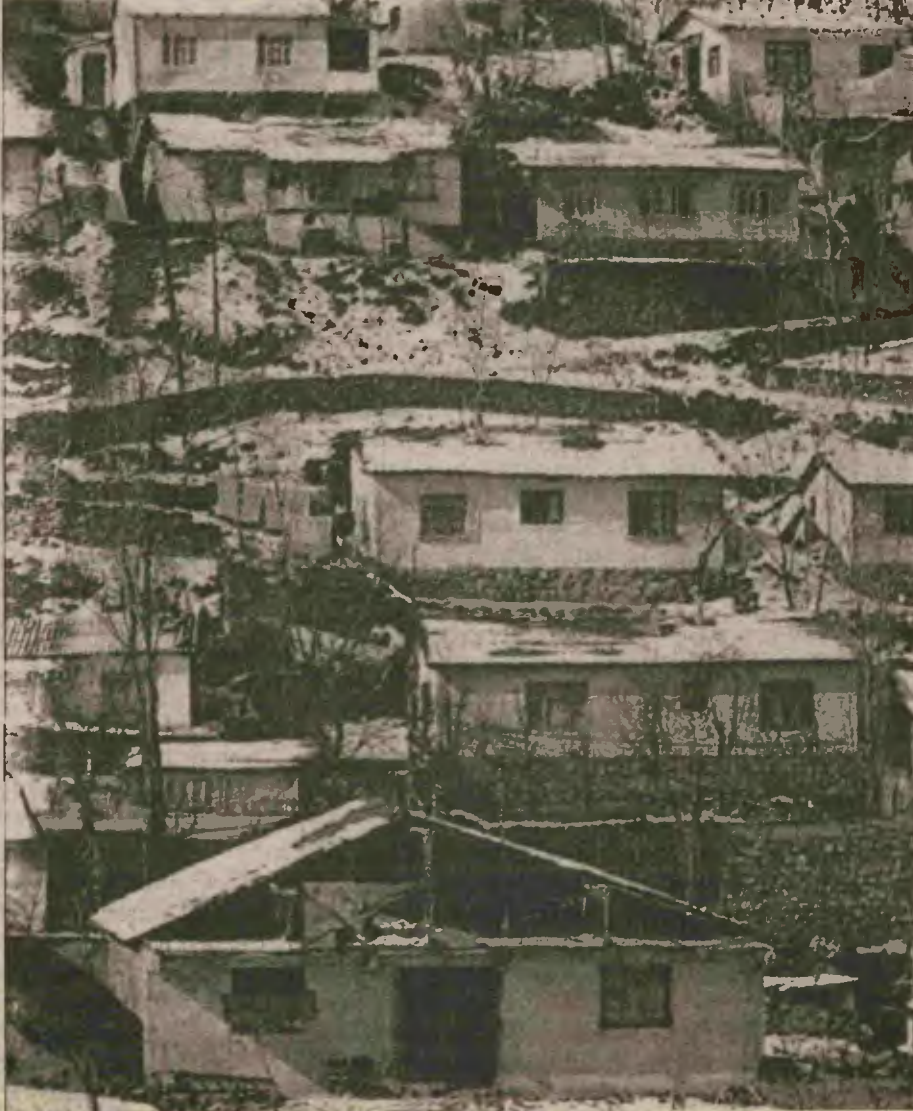
Hepimiz izleriz her seçimden önce gecekondu bölgelerinden oy alabilmek için siyasi parti liderleri olmadık şarlatanlıklar yaparlar. Ünlü gecekondu yıkımcısı Bedrettin Dalan her ne hikmetse son yerel seçimlerden önce, "gecekondu yıkan şeytandır" diye son derece haklı bir vecize döktü. Gecekondu sakinleri de bu değerlendirmeye hak vererek kendisine rağbet göstermedi. Refahlı Büyükşehir Belediye Başkanı, "reklamın kötüsü olmaz" diyerek gecekondu yaptığını ilan etti ve bu bölgelerden oy aldı. Tansu Çiller'de "gecekondulara tapu vereceğiz" diye günlük sallamalarından birini yaptı. Bu örnekleri şunun için veriyoruz. Hepsini iki yüzlü, hepsi sahtekar, ancak seçim zamanı oldu mu halkın ihtiyaçlarına sorunlarına değiniyorlar, yönetime geldikten sonra yaptıkları yine yıkım yine zorbalık oluyor. Refahlı belediyenin yaptıkları ise hepsinden fazla: Bir de cemevi yıkmaya başladılar. Oysa Refahlı belediyeler, camiilere günde bir tanker su bile göndermeyi ihmal etmiyorlar. Gecekondu sorunu ve buna bağlı olarak ulaşım, su sorunları şeriatçı belediyeleri teşhir etme sürecinde önemli savaşım odaklarındanndır.

Türkiye kapitalizminin metropollerini olan İstanbul, İzmir, Ankara, Adana'nın eğer kuşbaşı resimlerini incelemek mümkün olsaydı, bu illerin iki ayrı dünyayı içerdiği sonucuna daha kolay varılabilirdi.

Komünistler olarak biz işçi sınıfımızın yaşadığı hiç bir sorunu küçümsemedik, bundan böyle de olmaz bu. Bu bölgedeki insanların sorunlarına hangi burjuva partisi çözüm getirebilir? Refahlılar mı? Tövbe! ANAP mı, DSP mi, yoksa SHP mi? Gelip komünistlere dayanmaktan başka bir sonuç yoktur.

Dert bizde, o zaman derman da bizde. Bu bölgelerde hiç bir küçük çıkarıcı ilişki içine düşmeden ardıcıl bir şekilde sorunları örgütlemeliyiz. Örgütlülüğe ihtiyaç vardır. Neden, semtte "Ayda bir sular akmayanlar derneğini" kurmuyoruz? Neden "gecekondu dayanışma dernekleri" kurmuyoruz? Su sorunu ayrı bir yazı konumuz olacak ama şuna burada dikkat çekmek istiyorum: Siz, hiç ayda sadece bir ya da iki saat suyu akan bir büyükşehir semti duydunuz mu? Gazi mahallesi böyle, İkitelli böyle... Neden akıyoruz büyükşehir belediyesinin önüne akın akın... Refahlı belediye Gazi mahallesine "temizlik imandan gelir" diye bol bol afiş asmış. Bu bölgenin sevimli yerel gazetesi *Gözlem* de sevimli bir başlık atmıştı: "Evet ama bir de sular aksa."

Örgütlü güç, örgütlü halk bambaşka olur, bambaşka...

SORUNUMUZ DEMOKRATİKLEŞMEDİR

Sayın Muzaffer İlhan Erdost, asıl adınızın "Muzaffer Erdost" olduğunu, "İlhan"ı sonradan eklediğinizi biliyoruz. Nedenini açıklar mısınız?

Ben "İlhan" adını kardeşim İlhan'ın öldürülmesinden sonra aldım. Anlamı da, İlhan'ın düşünsel yaşamımızda, yayıncı etkinliğimizle ilgili olarak Mamak Askeri Cezaevi'nde dövülerek öldürülmesiyle bağlantılı. Yani, İlhan bedensel olarak yaşamdan koparıldı, ama düşünsel olarak onun yaşadığını anlatmak istedim. Onun düşünceleriyle benim düşüncelerimin birlikte, bir bedende sürmesi için kendi adımı onun adıyla bütünledim. Nedeni budur.

Geçtiğimiz dönemde, 27 Mart 1994'te ülkemizde yaşanan yerel seçim sonrasında, yani yerel seçimlerle birlikte gelinen noktayı özetleyebilir misiniz?

Yerel seçimlerin herkes için dikkat çeken yönü, özellikle *şeriat* özlemini içinde taşıyan dinci siyasal partinin ve 1980 öncesi faşist etkinlikleriyle tanıdığımız şoven- milliyetçi bir partinin, özellikle Güneydoğu'da öne çıkmış olması ve yerel yönetimleri bu iki siyasal partinin paylaşılmış olmasıdır. Aynı zamanda büyük kentlerimizde, Ankara ve İstanbul'da gene dinsel esasa dayalı bir siyasal yapılanmayı amaçlayan RP'nin yerel seçimleri kazanmış olmasıdır.

Bunun bizim için önemi şurada: Türkiye'de demokratikleşme hareketi, demokratikleşme açısından ileriye doğru *gitmiyor*, teokratik ve faşist bir yapılanmaya doğru halk kitleleri çekiliyor. Halk kitlelerinin yığınsal olarak bu doğrultuya çekilmesi -tabii ki demokratik-hukuk devletinde genel seçimlerin sonuçlarına saygı duymak gerekir ama- emekçi yığınların kendi öz çıkarlarını, iktisadi bakımdan, siyasi bakımdan demokratikleşme özlennlerini dile getiren siyasal partilere değil de gerici partilere oy vermiş olması açısından bizim son derece dikkatimizi çekiyor. Bu, ülkeyi gelecek açısından aydınlığa götürecek, demokratik ve özgür bir bağımsız ülke konumuna getirecek bir girişim olmaktan çok, daha baskıcı, daha ezici ve çağdışı bir topluma götüreceği kaygısı ile donatıyor.

Sizce, bu sonuçları hazırlayan etkenler nelerdir?

Bir kere, dünya çerçevesinde baktığımızda, dünya iki ayrı sisteme, sosyalizme ve kapitalizme ayrılmış durumda idi. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte sosyalizmin -uygulama açısından söylüyorum- büyük ölçüde dağılması ve gerilemesi, sosyalist harekette, sosyalist düşüncede bir çözülmeye

Türkiye'nin sorunu demokratikleşmedir.

Özgürleşme, yani laiklik sorunudur.

Demokratikleşmenin esası da, sanayileşmekten, yalnız kentsel değil, kırsal alanda da sanayileşmenin tamamlanmasından geçer. Yayıncı dost Muzaffer İlhan Erdost ile bu söyleşiyi Murat Bolat hazırladı

neden oldu. Bunun bir başka yansıması, sosyal demokrat hareketi zayıflatmaya başladı.

Sosyal demokrat hareketteki zayıflama, aynı zamanda sosyal demokrasinin de bölünmesine neden oldu. Siyasal yapılanma içinde, dünya konjonktüründe ve Türkiye genelinde soruna baktığımızda bunu böyle özetlemek olanaklı.

Bir başka nedeni kentleşmenin oluşumunda aramak gerekir. Kentleşme, Türkiye'de kırsal alanda yoksullaşan kitlelerin kentlere itilmesiyle yaşandı. Oysa, sanayi toplumunda sanayileşme, kırsal alandan kentsel alana, sinai alana nüfuz eder. Burada, sanayileşmenin yoğunluğu ölçüsünde, kırsal alandan kentsel alana nüfus çekilmedi. Kırsal alanda, yanlış politikalar sonucu büyük bir yoksullaşmaya olanak sağladı.

Yoksullaşan kitleler kentlerin varoşlarına geldiler ve yığıldılar. Bunları sanayileşemeyen kentler ememedi.

Bunlar, kentlerin çevresinde önce yığılarak, sonra koloniler oluşturarak kırsal alandan getirdikleri kültürleri kentsel alanda yaşama geçirmeye başladılar. Ve kırsal alandan, özellikle köylülük içinden, *şeriatçı* yahut tarikat anlayışı temeli üzerindeki dinsel kültürleri, büyük kent yerel yönetimlerine ya da kasabalardan getirdikleri şoven-milliyetçi anlayışları *taşımaya* başladılar. Bunun sonucu olarak yerel yönetimler, kentlerin oluşumuna, demokratik yapılanmalarına karşıt, *anti-demokratik* diyebileceğim bir yapılanmaya yolaçacak bir değişime uğradı.

Bir başka nokta, Kürt sorunu Türkiye'de farklı bir biçimde yaşanıyor. Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde simgeleşen, özellikle Kürtler üzerinde yoğun baskılar, Kürtler içinde tarihten beri varolan ayrılmacı görüşlerin güçlenmesine neden oldu.

Burada şoven-milliyetçi baskının

büyük bir etkisi var. Kürtler içinde ayrılmacı görüşleri güçlendirdi ve geliştirdi. Aynı zamanda bu ayrılmacı güçlerin şiddeti seçmesine de yolaçtı. Ayrılmacı güçlerin uyguladığı terör ve bu terörü çözmek için 12 Eylül yönetiminin izlediği baskıcı devlet terörü politikası, Güneydoğu'da önemli politik boşluklar yarattı. Bu boşluklar da şoven-milliyetçi hareketin ve teokratik-dinci hareketin yerel yönetimlerde başarı sağlamasına neden oldu.

Sizin ayrılıkçı hareketlere yaklaşımınız nedir? Varolan dünyasal yapı içinde ayrılıkçı hareketlere yaklaşım sizce ne olmalı?

Bir kere ulusal hareketleri sosyalist bilimle açıklarken şöyle nitelenebilir: Ekim Devrimi'nden önce, Doğu Avrupa'da çokuluslu devletler ortaya çıktığı zaman, ezilen ulusun ezen ulusa karşı savaşımı daima "ilerici" olarak nitelendiriliyordu. Ekim Devrimi, ulusal kurtuluş savaşlarının bu anlamda niteliğini değiştirdi. Ekim Devrimi'nden sonra, "her ulusal kurtuluş savaşı ileri ve devrimcidir" demek yerine, hangi sınıfsal temele dayanırsa dayansın, emperyalist gericiği gerileyen hareketler "ilerici", emperyalist gericiği güçlendiren hareketler, "gerici" olarak nitelendirilmeye başlandı.

Bugün Güneydoğu'da yaşadığımız şiddet hareketleri, Türkiye ölçeğinde ve Ortadoğu'da emperyalist gericiği güçlendiriyor. Benim kanım olarak söylüyorum. Ve Türkiye'de faşizme süregelenlik kazandırıyor, faşizmi Türkiye'de güçlendiriyor. Bu anlamda değerlendirdiğimde bu şiddet hareketlerini, ayrılmacı şiddet hareketini sonuçları bakımından nesnel olarak ilerici olarak niteleyemiyorum.

Ama sorunun çözümünde ulus tanımına yeni, modern ve çağdaş anlamlar getirmek zorundayız. "Ulus" bir ırkın, bir kavmin topluluğu değildir. Çağımızda ulus, burjuvalaşmayla, toplumun burjuvalaşma sürecinde, ekonomik yerel birimlerin genel olarak *bütünleştiği*, ulusal dönüştüğü bir temel üzerinde, bir siyasal bütünleşmeyi sağlayan ve belirli sınırlar içinde olan *yeni* bir birimdir. Bunun içerisinde ayrı ırkların, ayrı kavimlerin, ayrı dillerin, ayrı dinlerin, ayrı mezheplerin bulunması elbette doğaldır.

Bunlar, yeni kurulan çağdaş ulusun hukuk devletinde yurttaşlardır. Bir siyasi liderimizin ikide bir yinelediği gibi "1.sınıf vatandaşları" değildir. Çünkü bir hukuk devletinde "2.sınıf vatandaş" yoktur. Hepsi yurttaşdır. Bunları 1.sınıf, 2.sınıf diye, kastlık sisteminde olduğu gibi, birincil kast, ikincil kast olarak nitelemek yanlışır.

İrk ayrımına, dil ayrımına, din ►

ayrımına, mezhep ayrımına dayalı bir uluslaşma hareketi çağımızda ilerici bir hareket olarak *nitelendirilemez*.

Türkiye'nin sorunu *demokratikleşme* sorunudur, *özgürleşme* sorunudur. Demokratikleşmenin temeli sanayileşmekten geçer. Yalnız kentsel alanda değil, kırsal alanda da sanayileşmenin tamamlanması, Türkiye'de uluslaşma sürecini tamamlayabilir ve demokratikleşmenin maddi dayanaklarını sağlayabilir.

Seçim sonuçlarının gösterdikleri hakkında biraz daha konuşalım. Sizin de belirttiğiniz gibi, bugün, her ilerlemenin karşısı, Anadolu insanını yüzyıllar öncesinin karanlığına itmek isteyen, her girdiği yerden kan, nefret fışkıran ve her fırsatta da *şariat devleti* kurmak istediğini açık belirten bir hareketin yükselişi söz konusu. Türkiye'nin, şu güdük "laik devlet", "demokratik devlet" ilkesiyle bu istemlerin birarada bulunması bağdaşıyor mu sizce?

Laiklik konusunda şunu belirtmeliyim. Demokratik bir hukuk devletinde, düşüncelerin açıklıkla, tam bir özgürlük ile ifade edilmesinden yanayım. Ama, kimi siyasal etkinliklerin örgütlü eyleme dönüşmesi karşısında, tabii ki, konuyu kendi ölçeği içinde değerlendirmek gerekir.

Laiklik, özgürleşme demektir. Düşüncenin özgürleşmesi demektir. Teokratik bir anlayış, şariat devleti anlayışı, özünde *Kuran*'ı esas alan, onun dediklerini kural kabul edip, onları hiçbir şekilde tartışmayı önermeyen, insana ancak bir kul anlayışı ile yaklaşan bir inanç sistemini esas olarak getirir.

İnsanın aklını kullanmasına, düşüncesini özgürleştirerek hem içerisinde bulunduğu konumu kavramasına, hem de geleceğini kendi özgür iradesi ile kurmasına dayanan bir yaklaşımı, *Kuran*'ın ilkelerini esas alan ve onu bir inanç sistemi içerisinde benimseyip, hiçbir şekilde doğruluğunu yanlışlığını, günümüz için geçerliliğini tartışmaya yanaşmayan bir yaklaşımla yanyana koymak, siyasal sistemler içinde *mümkün değildir*.

Bu şu demektir: Böyle bir siyasal sistem iktidara geldiğinde, kendisi gibi düşünmeyen, ya da düşüncesini, aklını kullanan insanı kendi inançsal sistemi ile baskı altına alacaktır. Bu, baskı, zor ve şiddet kullanacak demektir. Demokratik olanaklardan yararlanarak, insanların, toplumların demokratik haklarını elinden alarak, aynı şeyleri düşünmeyenlerin, aynı inançta olmayanların, inanç sahibi olmayanların üzerinde hem düşünsel, hem de yaşam biçimleri bakımından baskı uygulayacak, zor ve şiddet uygulayacak siyasal örgütlenmeleri, demokratik yapılanma içinde düşünmek, bana aykırı geliyor.

Yaşadığımız Cezayir ve İran örnekleri bunu çok açık bir şekilde doğruluyor. İslamcı siyasal hareket, seçimle geliyor ama seçimle gitmiyor.

Evet, şunu eklemek istiyorum. Cevdet Sunay'ın 65'lerde söylediği bir söz var, "laik okullar anarşist yetiştiriyor, biz devletin önemli kademelerini imam-hatip okullarından mezun olanlara, imam-hatip okullarını bitirenlere teslim edeceğiz" diyor.

İşte bu nedenle, imam gereksinmesinden ayrı, onun çok üstünde öğrenci mezun edebilecek ölçüde imam-hatip okulu açıldı Türkiye'de. İmam kadrolarının dolu olması, buradan mezun olanların iş bulamaması, bu okullardaki öğrencileri, bir de yükselme ihtiyacı ile, fakültelerin kapısına yığıldı. Fakültenin kapısına bunlar niye geldi, niye fakültelere alınıyor demenin anlamı yok, bunlar devletin içinde daha önce örgütlü olarak hazırlanmıştı. Yalnız bu, parlamentonun ve siyasal iktidarın bilgisi dışında, yani kamuoyunun özgür iradesi dışında hazırlanmış bir plandır.

Burada anarşist dedikleri gençlik, özellikle 1968 gençliğidir. 68 gençliği Türkiye'de demokratikleşme hareketini devindirmiş, onu dinamize etmiş, ona ivme vermiş bir gençliktir, bu hareketin içerisinde önce silah kullanmayan bir gençliktir. Kendi arkadaşlarının otuza yakınının öldürülmesinden sonra kendi varlığını korumak için silaha başvurmak zorunda kalmış, aynı zamanda silahlanınca farklı silahlı eylemlere de katılmıştır. Buna zorlanmış bir gençliktir, ama özünde Türkiye'de demokratikleşmeye ivme kazandırmış bir gençliktir.

Şimdi bunları anarşist olarak niyeleyip karşılarında imam-hatip okullarının kurulması ve imam-hatip okullarından yetişecekleri devlet kadrolarının verileceği söyleminin altında yatan bence şudur: Emperyalizm, özellikle ABD emperyalizmi (Suudi Arabistan örneğinde olduğu gibi) ve içeride büyük sermaye, işçi sınıfı içerisinde, öğrenci gençlik, üniversite gençliği içerisinde demokratikleşme savaşına özgürce katılan ve Türkiye'yi olduğu kadar Türkiye'deki sınıfları devrimcileştirme sürecine katan kadroları, dinsel inançlar içerisinde uysallaştırmak, bir bakıma köleleştirmek istemektedir.

Bunların amaçları, böyle elde pala, militan şariatçıların yetişmesine de olanak sağladı. Bugün hakim olan, belirleyici olan, bu elde pala dediğim, silahlı, bombalı şariat düzeni isteyen örgütlerdir.

Tüm bu koşulların bize dayattığı, "özgürleşmedir" dediğiniz laikliğin öne çıkarılmasıdır. Bu nasıl olacak? Ülkemizin genel yapısına baktığımızda demokrasi güçleri parça parça, herkes ayrı telden çalışıyor. Bu görevin acilen gerçekleştirilmesi için ne öneriyorsunuz?

Konuya doğrudan yanıt vermeden önce kısa bir açıklama yapmak istiyorum.

Türkiye, Sovyetler Birliği'nin dağılmasına kadar bir anti-komünizm baskısı yaşadı. Anti-komünizmi de çok iyi açıklamak gerekir. 1959'da John Foster Dallas ile Fatin Rüştü Zorlu arasında yapılmış bir "dolaylı saldırı anlaşması" var. Dolaylı saldırı anlaşması, dolaylı savaş kavramından türetilmiştir. Dolaylı savaş ile Birleşik

Devletler şu görüşü geliştirdi: Dünya-da, geri kalmış ülkelerde ilerici, demokratik, reformist cumhuriyetçi hareketlerin tümü, dünya komünist silahlı kalkışmasının birer parçasıdır. Bunlar kendilerini dolaylı bir biçimde, reformist/cumhuriyetçi/demokratik hareket olarak kamufle etmişlerdir. Bunlara karşı özel savaş yöntemleri geliştirilmek gerekir.

Dolaylı saldırı anlaşmasını 1959'da imzaladıktan sonra, Türkiye'de daha sonra ortaya çıkan, kimi konumlar oldu. Bu anlaşmadan kaynaklanan, özel savaş yöntemleri geliştirildi. Amaç şuydu: Türkiye'de demokratikleşmeyi olabildiğince engellemek, Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde sosyalizme ve sosyalist bir yönetime geçişinin önünü kesmek.

Anti-komünizmi bu açıdan değerlendirmek gerekir. Türkiye'de, jeopolitik önemi büyük olan bu bölgede, Sovyetler Birliği'nden Ortadoğu'ya, Ortadoğu'dan Afrika'ya uzanacak olan bir sosyalistleşme sürecini anti-komünizmle önleyebilirdi.

ABD emperyalizmi, ya da dünya kapitalist sistemi.

Şimdi bu büyük ölçüde geride kaldı. Fakat bir başka şey var. Ortadoğu bugün, özellikle petrol üreten ülkeler anti-demokratik, feodal yapılanma ile karakterize edilebilir.

Suudi Arabistan bir krallık, Ku-

veyt bir emirliktir. Eğer Körfez Savaşı bir ölçüde de olsa bu ülkelerde demokratikleşmenin yolunu açacak olsaydı, bu savaşın Ortadoğu'nun demokratikleşmesi yönünde bir yararı olacağını söylemek olanaklıydı. Ama böyle olmadı. Bölgede anti-demokratik yapılanma, -ben buna "teokratik faşizm" ya da "feodal faşizm" diyorum- *feodal faşist yapılanma* giderek sertleşti ve güçlendi.

Türkiye farklı bir konumda. Türkiye, Ortadoğu'ya demokratikleşme ihraç edebilir. Türkiye'nin demokratikleşmesi, Ortadoğu'ya küçük nehirler halinde demokratikleşmenin suyunu akıtabilir ya da rüzgarını götürebilir.

Türkiye'yi bu bakımdan, demokratikleşip, demokratik olmayan Ortadoğu ülkelerini bir demokratikleşme sürecine çekmekten çıkarıp, Ortadoğu ülkeleri gibi bir teokratik yapılanmaya doğru yönlendirmek, demokrasiyi Avrupa sınırında, *burada* dondurmak gibi bir özlemin olduğu söylenebilir. Bu, dünya emperyalist sisteminin Türkiye'ye yüklediği bir genel boyuttur.

Bunun içerisinde baktığımızda, bütün hareketlerimizde ve devrimimizde o kadar özgür değiliz. Bu ancak bağımsız olmamızla olanaklı. Ekonomik bağımsızlık demiyorum, ekonomik özerkliğe kavuşmakla olanaklı.

Ekonomik anlamda özerk olmayan bir ülke, bağımsızlaşamaz. Bizim temel sorunumuz bu. Dışarıdan bize dikte ettirilen, IMF tarafından dikte ettirilen ve uygulanan politikalar, bizi ekonomik bakımdan dünya kapitalist sistemine, uluslararası sermayeye sürekli bağımlı

hale getiriyor. Bu bağımlılık, ekonomik politikamızın dışarıdan belirlenmesini, ekonomik politikayla birlikte, siyasal hareketlerin dışarıdan belirlenmesini de getiriyor. Bu çerçeve ve bu kabuk içerisinde devinebiliyoruz biz. Bu çerçeve ve bu kabuk içerisinde demokrasi arayışlarımızı sürdürebiliyoruz.

Kısır döngümüz burada. Bu nedendir ki, Türkiye'de gerici hareketlerin kaynağını, temel desteğini emperyalist gericiilikte aramak gerekir. Onların ittifakında aramak gerekir, onların geliştirdiği ve güçlendirdiği bir hareket olarak nitelemek gerekir.

Demokratikleşme, tam anlamıyla bağımsız bir hareket olarak geliştirilmelidir. Türkiye'nin bugün sorunu sosyalistleşme sorunu *değildir*, temel sistem içinde bağımsızlaşma ve bu doğrultuda *demokratikleşme sorunu*dur. Bunun için de, asgari amacı demokratikleşme olan tüm sınıf ve katmanları temsil edecek bir *siyasal bütünleşmeye* doğru gidilmelidir. Bunu da yapabilecek güç, sosyal demokrat partilerin bütünleşmesi, birleşmesidir.

Sosyal demokrat partiler öyle bütünleşmelidir ki, kendi solunu da içine almanın olanakları yaratılsın. Yani işçi sınıfının olduğu kadar köylülüğün, esnaf ve zanaatkarların, tüm emekçi sınıf ve katmanların ve bununla birlikte aynı yaşamı paylaşan memurların ve öğretmenlerin demokratik taleplerini, iktisadi çıkarlarını koruyan bir programla gelmelidir. Ve bu program temeli üzerinde birleşme sağlanmalıdır. Yoksa yerel seçimlerin ardından gelecek genel seçimler, Türkiye'yi mutlak şekilde geriye götürecektir. gericiliği Türkiye'de siyasal iktidara mutlak bir şekilde egemen kılacaktır.

Tüm sol, sosyal demokrat ve demokrasiden yana olan güçlerin bir araya gelmesi elbette mutlakla gerekli. Hatta bundan da geniş, en azından önümüzdeki şariatçı tehlikeye karşı ivedi bir birliktelik söz konusu olmaz mı? Öyle insanlar var ki, belki bir merkez sağ partinin tabanında, ona oy veriyor, küçük burjuva katmanlarda yer alıyor. Buna karşılık şunu söylüyor: "Müslümanım, dinime, inancıma bağlıyım ama şariatçı bir yönetimin altında kesinlikle yer almak istemiyorum." Böyle tutum alan, ama sosyal demokrat partilerin içinde yer almayan insanları ülkenin ve toplumun gelişmesinin geriye götürülmesine karşı, kısa vadeli de olsa biraraya getirecek tek çatı altında toplayacak bir yapı önerilemez mi?

Kuşkusuz önerilebilir, ama bunların yaşama geçirilebilmesi oldukça zor görünüyor. Bunun somut ifadesini bulacak organlar, örgütlenmeler, siyasi partilerdir. Seçime girmiş bir siyasal parti olmadan, bunun genel seçimlerde somut sonuçlarını almanın olanağı yok.

Genel seçimlerde somut sonuçlar alabilecek bir "demokratiklerin birliğinden", "sola açık" birliğinden söz ettim. Yoksa onun dışında, demokratik hareket içine katılacak sınıf ve katmanlarla aydınları kucaklayacak çeşitli kitle örgütlerinin oluşturulması ve demokratik savaşımı, siyasal partilerinde dışında, destekleyecek, tamamlayacak çalışmalara girilmesinde son derece

yarar var.

Görünen o ki, Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist sistemin çökmesiyle birlikte girilen dünyasal capta gericiilik ve karşı devrim dönemini uzunca bir süre yaşamak durumunda kalabiliriz. Artık dünyada karşılıklı yeralan, sosyalist ve kapitalist sistemlerden bahsetmek mümkün değil. Emperyalist gericiilik gemi aızıya almış, tüm dünyada emekçi halklara saldırıyor, tek güç olarak hareket ediyor. Ama öte yandan, "sosyalizm öldü", "Marksizm öldü" diye ortalıkta çığlıklar atan kapitalist sistemin de kendi iç çelişkileri var...

Kendisi bir kapitalist gelişme yönetimini seçmiş olmakla birlikte, Türkiye'nin dünya emperyalist sistemine bağlanması 1950'li yıllarda başladı. Gerçi o tarihe kadar Türkiye kapitalist gelişme yolunu seçmiştir, devlet kapitalizmi de bunun içindedir. Ama dünya emperyalist sistemine borçlanmamış ve bağlanmamıştır. Hem askeri bakımdan, hem ekonomik bakımdan bağlanmaktan sürekli kaçınmış ve bağımsızlığını korumuştur. Ama, hem kapitalist dünya sistemi içerisinde kapitalist gelişme yolunu seçeceksiniz, hem de bu sistemden kendinizi yalıtacaksınız, bunun maddi olanaklarını sürdürmek oldukça zordu.

Demokrat Parti'nin iktidara geçişiyle birlikte Türkiye emperyalist sisteme alt basamaklarından bağlanmaya başladı. Bu bağlanma aynı zamanda borçlanmayla, askeri üs ve tesislerin Türkiye'de kurulmaya başlamasıyla, Türkiye'de askerin askeri denetim altına alınmasıyla, arkasından eğitimin denetlenmesiyle, ardından ekonominin denetlenmesiyle ayrı bir boyuta ulaştı.

Bugün dünyada Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemin dağılmasıyla uluslararası sermayeye kumanda eden Birleşik Devletler, tüm bağımlı ve yarı bağımlı ülkeler ile kendisine borçlu olan ülkeler üzerinde bir hegemonya sürdürüyor ve kendi politikalarını uyguluyor.

Rakamlarla açıklamak gerekirse, bugün uluslararası sermaye kendisine bağlı ve bağımlı ülkelere 2 trilyon dolara yaklaşan "borç" para veriyor, bu yoksul ülkelere 200 milyar dolara yakın faiz sızdırıyor. Her ülke daha çok borç alma ihtiyacı duyuyor, çünkü bu yoksul ülkelerde emek fazlası, sermaye açığı var. Sermaye açığını kapatıp fazla emeği istihdam edebilmek, emek üretkenliğini artırıp yoksulluktan kurtulmak için borç para alma gereğini duyuyor, sermaye olarak. Fakat borç olarak verilen her para, aynı zamanda kendisinin ertesi yıl ödeyeceği faiz miktarını da artırıyor.

Dolayısıyla bağımlı ve yarı bağımlı ülkeler büyük bir açmaz, handikap içindeler. Ne kadar sermaye açığı artıyorsa o kadar borç para istiyorlar, ne kadar fazla borç para alabilirlerse o kadar çok faiz ödemek zorunda kalıyorlar.

Dolayısıyla dünya kapitalist dünya sistemi borç veren ülkelerle borç alan ülkeler arasında yoğun bir çelişki yaşıyor. Bu çelişki yoksul ülke halklarının faizlerini ödemek için sürekli olarak emekten daha fazla sızdırmayı, bu sızdırmayı gerçekleştirmek için de

emekçi yığınlar üzerinde baskıyı yoğunlaştırmayı gündeme getiriyor.

Öbür tarafta bu faizleri borç para verdiği için alan ülkeler, emekçilerine de demokratik haklarını daha rahat sağlama olanağını buluyorlar. Çünkü bir işçi hareketi, bir köylü hareketi oluyor. Talepleri var, ücretleri arttırmak istiyor, fiyatları arttırmak istiyor, bunu arttırmanın olanaklarını bir ölçüde de yoksul ülkelere faizlerden sağlıyor. Yoksul ülkelere sızdırılan bu faizler, aynı zamanda yoksul ülkelerdeki emekçinin üzerindeki baskıyı da sağlıyor. Şimdi bir tarafta baskıyı yaşıyor, bir tarafta özgürlüğü yaşıyor.

Sistemin kendi bünyesi içerisinde, gelişmiş kapitalist ülkelerle, sermaye fazlası olan ülkelere gelişmemiş, sermaye açığı olan ülkeler arasındaki çelişki giderek büyüyor. Bu, dünya ölçeğinde gelişmekte olan ülkelerin önünde bir demokratikleşme sorununu, özgürleşme sorununu gündeme getiriyor. Bu ülkelerde baskının yoğunlaşacağını -genel olarak uluslararası

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin dağılmasının bu kadar çabuk olacağını açıkcası ben de beklemiyordum. Bir sosyalist sistemin bir kapitalist sisteme birden dönüşmesi olanağı yoktur. Öyle sanıyorum ki, (gidip görmediğim için kesin bilmiyorum ama) birçok işletme henüz özele devredilememiş durumdadır. İstemelerine karşın. Yani bunlar artık devlet elinde kamu işletmeleri olarak faaliyetlerini sürdürüyorlar. Yani birdenbire kapitalist sisteme hepsi dönmedi, ama siyasal sistem birden sosyalist sistemden ayrıldı, farklı bir politika izlemeye başladı.

Marks'ın esas olarak koyduğu, üretimin toplumsallaşmasıyla birlikte üretim araçlarının özel mülkiyetinin de toplumsallaşması gerektiğidir. Sosyalizm bunu amaçlıyordu. Üretimin toplumsallaşması devasa fabrikaların kurulması ve tarımın aynı anlamda sanayileşmesi ile olanaklıydı. Ve bunların, büyük yığınsal işçi çalıştıran bu fabrikaların yaygınlaştırılması ile olanaklıydı. Anarşiye yönelik olmayan,

sermaye kendi ülkelerinde özgürlüğü ne denli savunursa savunsun, borç verdiği ülkelere faşizmi ihraç ettiğini baskının temelinde ve kaynağında bu uluslararası sermayeye kumanda eden ülkeleri görmek olanaklı. Çelişkiyi böyle niteliyorum.

Tüm yanlışları ya da eksikleri bir yana, sosyalist sistemin çökmesinden sonra ortaya çıkan karşı-devrimci, gerici dünyasal yapılanma, tüm dünyada ilerici güçlerde, sol hareketlerde kafa karışıklığı yarattı. Genel anlamıyla buna hazırlıksız olan hareketlerin çoğunda bir savrulma görüyoruz. Bunun yansımalarını Türkiye devrimci hareketinde görmek mümkün. Ayrılıkçı, milliyetçi hareketin peşine takılma, soldan, işçi sınıfından, Marksizmden uzaklaşma ile karşı karşıyayız. Uzun zamandır bu pratiğin içinde yaşayan, onu izleyen ve tanıyan biri olarak Türkiye sol hareketinin bugünkü durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Nereden nereye gelindi? Bundan sonra yapılması gerekenler neler?

gelişmeyi sağlayabilecek bir ekonomik üretimi sağlayacağı doğrultusundaydı.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin gelişme aşamasına baktığımızda, Sovyetler Birliği bir devrim yapmaya olanak sağlayacak bir proletaryaya, bir devrimci proletaryaya sahipti. Ama kendi ülkesinde olduğu kadar Çarlık Rusya'sına bağlı periferdeki çobanlık düzeyindeki halkların sosyalizme yönelmesinin ve sosyalizmi gerçekleştirmesinin ekonomik temeli burada yoktu. Bu süreç içerisinde bunlar tam anlamıyla sağlanamadı.

Biz bunu görüyoruz. Eğer ekonomik anlamda bu sağlanabilseydi, sosyalist bir ekonomi sanayileşmeye dayanır şekilde sağlıklı bir biçimde kurulmuş olsaydı, bugün Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte daha önce ikincil sınırlar olan cumhuriyetlerin sınırları, birincil sınırlar haline gelmeyebilirdi. Ekonomik bütünleşme, siyasal bütünleşmeyi sağlayabilirdi. Dedğim gibi bunların içerisinde çoban halklar vardı, ve bunlar bugün gene de ileri bir düzeydedirler. Bu ileri düzeye gelmiş olmalarını geçirdikleri 60 yıllık sosya-

lizme borçludurlar, bir kere bunu saptayalım.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin dağılması "Marks'ın kehaneti doğru çıkmadı, Marks doğru düşünmedi" gibi eleştirileri getirdi. Marks'ın doğru düşünmediğini söylemek mümkün değil. Marks *Kapital*'de kapitalist üretimi, toplumların tarihsel gelişmesini tahlil eder ve daha sonra da toplumların gönenci ve özgürleşmesi açısından üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsallaştırılmasını gündeme getirir. Sorun budur.

Ama o aşamaya gelmemiş toplumlarda bunu ekonomik anlamda gerçekleştirmek zordu. Uluslararası sermaye, bağımlı ülkelere 200 milyar dolara yakın faiz sızdırırken Sovyetler Birliği'nin böyle bir olanağı olmadı. Gelişmiş batılı kapitalist ülkelere göre ve onların nükleer silahlarına karşı nükleer savunmasını sağlayabilecek bir konumda bulunan Sovyetler Birliği'nde ekonomi geride kaldı. Yoksa sosyalist sistem içerisinde bu ekonomi rahatlıkla gelişebilir ve bugün daha yüksek bir düzeye ulaşabilirdi. Onun hem kapitalist kuşatma altında hem kapitalist sistemin olanaklarından yoksun olup, hem de onun nükleer silahlı baskısına ve tehdidine karşı nükleer savunmaya ağırlık verip, üretilen ulusal değer çok büyük bir kısmını silahlanmaya ayırmak suretiyle ayakta kalabilmiş olması dikkate alınmalıdır.

Şimdi bu çerçevede Türkiye'ye baktığımızda tabii Türkiye'de Marksizmi, bilimsel sosyalizmi sağlıklı bir biçimde yoğunmuş insanların Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin dağılmasından üzüntü duyması kaçınılmazdır, ama bir moral çöküntüsüne uğramaları için neden yoktur. Sosyalizm ilke olarak, bilimsel olarak ortaya konduğu zaman, 1850'lerde, sosyalist bir ülke yoktu. Yani sosyalizmin bilim olarak varlığı, sosyalist ülkelerin varlığıyla bağlantılı ve orantılı değil. Ama gerçekleşmemiş olmasının nedenlerini de araştırmak ve değerlendirmek gerekir.

Benim kanım şudur, bugün dünya kapitalist sistemi içerisinde bizim gibi ülkeler yerli faşizmin değil, uluslararası sermayenin baskısını ve faşist baskılanmasını daha uzun yıllar yaşayacaktır. Bu kan demektir. Gözyaşı, ızdırap demektir. Eğer insanlık gönence ulaşacaksa, özgürleşecekse onun sistemi mutlaka ve mutlaka sosyalizm olacaktır.

Türkiye işçi sınıfı hakkında biraz konuşalım isterseniz. Türkiye işçi sınıfı yıllardır sayıca büyüyor. Ancak bilinç düzeyi ve proleter yapılanma aynı düzeyde mi gidiyor? Çünkü, ayrı bir sınıf olarak değil ama bilinç olarak köylülükle kuşatılıyor bugün.

Biraz önce kentleşme sürecine değinirken kırsal alanda yoksullaşan, topraksızlaşan yığınların kentlerin çevrelerine yığıldığından söz ettim. Bu 1950'li yıllarda başladı. 1950'li yıllarda kentlerin çevresine, gecekondu'lara yığılan emekçiler, ki bunlar vasıflı değildi. Elektriği bilmiyordu, teknik aygıtları bilmiyordu, bunlarla ilgili donanımlara da sahip değildi. Bu nedenle, genellikle kentin zengin semtlerinde temizlikçi olarak, işportacı, seyyar satıcı olarak yaşamlarını sürdürmeye başladılar. ►

Buna karşın gene de kentin egemen politikasına yatkın politikalar benimsediler. Kentin kültürünü benimseme, kendilerine yeni bir kültür edinme gibi eğilimleri de oldu. Hatta dikkat ederseniz, bir dönemde apartman çocuklarının adları geleneksel köy adlarımız, işte Elif, Ayşe gibi adlar olmaya başladı, o zaman bir de bakıyordunuz ki kapıcı çocuklarına Okan bilmem ne gibi adlar konmaya başlandı. Yani farklı bir kültürel döneme geçildi.

Daha sonra, yeni mahalleler kurmaya başladıklarında, devrimci hareketin, 68 gençlik hareketi dalgasının yükseldiği dönemde gecekonduların büyük kısmı devrimci hareketlerin merkezi haline geldi. Bunu izleyen dönemlerde artık adına gecekondular dedikimiz, ayrı ve bağımsız semtler oluşturan kasabalar, büyük şehirlerin birer bölgesi, mahallesi olarak kurulmaya başlandı.

Bunlar kültür bakımından kent kültürünü, burjuva kültürünü, çağdaş kültürü benimsemediler. Kırsal alandan getirdikleri kültürle sıkı sıkıya bağlı kaldılar ve kırsal alandan getirdikleri dinsel, şoven kültürü, kentin çağdaş, gelişen kültürüne egemen kılmaya doğru bir yönelim de gösterdiler.

Bunların büyük bir kısmı işçi olarak fabrikalarda, atölyelerde ya da değişik işyerlerinde çalışmaya başladı. Kendi kültürünü o işyerlerine götürmeye başladı. Köyle bağıntısını tam olarak kesmediği için, küçük bir tarlaya, küçük bir bahçeye sahip olduğu için hep küçük burjuva zihniyetini taşıdılar. Yüzlerini modern anlamda işçi sınıfına genel olarak dönmedikleri, hep küçük burjuva kalma özlemini taşıdıkları için, bir gün para biriktirip dükkân açmayı, para biriktirip köyüne dönmeyi, ya da bir araba alıp kullanmayı hedeflediler. Bu anlamda da bir modern işçi sınıfı

bilincini büyük ölçüde taşımadılar.

Bunun içindir ki Türkiye'de işçi sınıfı genel anlamıyla baktığımızda modern bir işçi sınıfı bilincine sahip değildir. Tabii bu bilincin götürülmesi gerekir, politik çalışma gerekir. O kendiliğinden bu bilince erebilir ama bu bilincin kitlesel boyutlara varması, bir politik aktiviteye dönüşmesi mutlak şekilde politik bilgilenmeyle mümkündür.

Bunlardan yoksun ve genellikle küçük burjuva kültürüyle çevrili kaldı. Dolayısıyla politik tercihlerinde de bu küçük burjuva ikiliğini gösterdi. Eğer zenginleşebiliyorsa, geçimini daha rahat sağlayabiliyorsa, o zaman daha çok sermaye çevrelerinin, şeriatçı ya da dinsel partilerin ya da şoven-milliyetçi partilerin, kendisine iş bulmuş partilerin hizmetinde olmayı, seçimden seçime onlara oy vermeyi, onların istedikleri doğrultuda hareket etmeyi benimsediler.

Türkiye'de bir sınıflaşma hareketi yaşıyoruz, kapitalizmin gelişmesinden dolayı bir yanıla modern bir sınıflaşma hareketi var. Ve bu kırsal alandan kentlere geldiği sürece büyük boyutlarda görünüyor. Güneydoğu'da birçok il ve köy boşalıyor, bunların büyük bir kısmı büyük kentlere gelip yığılıyor. Bunlar koyun gütmekten, ya da küçük tarım işleri yapmaktan başka becerileri olmayan yığınlar. Smaî işçisi olabilmeleri için tabii ki bir eğitimden geçmeleri gerekir. Sanayi işçisi olarak emilebilmeleri için bir istihdam olanağı bulunması gerekir. Bunlar bulunmayınca, bunların hepsi o küçük burjuva yalpalamaların içinde kendilerine günlük olarak iş sağlayanlar, bir sokakta satıcılık yapıyorsa bulunduğu köşede kendisini gözetleyen zabıtaya, zabitanın bağlı bulunduğu belediye başkanının siyasal partisine

yatkın bir politika belirlemede sakınca görmüyor.

Bu demektir ki kendi sınıfının demokratik haklarını, ekonomik çıkarlarını gözetecek bir bilinç düzeyinden yoksun. Bunun örgütlenmesi de hemen hemen eksik. Bu nedenle Türkiye, denebilir ki devasa bir küçük burjuva ülkesidir. Bunlar da asıl olarak gerici ideolojilerin etkisindedir.

Bunun için sosyal demokratlara, sosyalistlere, işçi sınıfını ve emekçi yığınları sınıfsal bilinçlendirme anlamında büyük görevler düşüyor. Ama görüyorsunuz ki 12 Mart'ta ve 12 Eylül'de sol sürekli baskılandı, ağır işkencelerden geçti. Solun kadroları büyük ölçüde yok edildi. Yok edilmeyen kadrolar korkutuldu ve soğutuldu. Bunları anlamak gerekir, bunlar insani şeylerdir. Bunların içinde ayakta kalmış, savaşını sürdüren kadrolar bu ölçüde yetersiz. Onun yanında sağ, özellikle dinsel sağ, şoven sağ, devletin içinden gözetimle beslendi ve güçlendi.

Siz bir yayıncısınız. Bu ülkenin ilericileri, devrimcileri zamanında sizin özenle seçip yayınladığınız kitaplarla bilimsel anlamda beslendiler. Türkiye devrimci hareketi, ülke üzerinde en verimli tartışmalarını 68-76 yılları arasında yaptı. Sanıyorum ki kitap satışları ve kitaba yaklaşımlar da bunu gösteriyor. Bugün ise pek böyle değil sanıyoruz. Sizin kitap satışlarınız bu konuda neyi gösteriyor? Türkiye'de devrimci hareket kitap okuyor mu, teoriye eğiliyor mu?

Bir kere bilimsel sosyalizmin klasiklerini yalnızca ben çıkardım diyemem. Başlangıçta bilimsel sosyalist literatürü bilmiyordum. Bazı yayınlarla birlikte Sol Yayınları adı altında Marks'ı,

Engels'i, Lenin'i yayınladım. Bunun yanı sıra roman da yayınladım. Sonra bunları ayıkladım, bilimsel sosyalist literatürü tam olarak önüme aldım. Eğer bunu ciddi olarak ele almış ve yayınlamış başka yayınevleri varsa, örneğin Bilim ve Sosyalizm Yayınları gibi, onlara dokunmadım. Geçirdiğimiz 12 Mart gibi, 12 Eylül gibi dönemlerde, bana, kardeşime ve yayınevlerimize baskılardan dolayı geri çekilme, durak-sama eğilimimiz olmadı. Zaman zaman depomuz, yayınevimiz kapalı kaldığı için, ya da kitap yayınlama olanağımız tamamen ortadan kalktığı için bunlara sahip olamadık. Bugün dünyada, Fransa'da, İngiltere'de var ama, bilimsel sosyalist eserleri bulunduran tek yayınevi konumundayız.

68-75'li yıllarda hepimiz Marksist literatürden aldığımız bilgilerle Türkiye gerçeğini yoğurmaya çalıştık. Bu yoğurma süreci içerisinde çok farklı sonuçlar elde edildi. Çünkü Marksist literatürü çok iyi bilmiyorduk, bir-iki kitapla başlamış tartışmalardı bunlar. Bütün olarak kavranıp özümsememiştik, ama gene de bir aktivite, bir devrimci canlılık yaratmıştı denilebilir.

Daha sonra, bu baskılardan dolayı yayınlara ilginin aynı düzeyde olduğunu söylemenin olanağı yok. Biz ilk yayına başladığımız zaman 150 yıldır yasak olan kitaplar, 25-30 yıldır vitrindeyse, ona aynı ilginin aynı boyutta gösterilmesinin olanağı tabii yok. Bugün toplumsal yapıda da eğilimler farklı gelişmeye başladığı için bizim daha önce 20 bin bastığımız kitaplar 5 bin basıyor, 10 ayda biten kitapların 2 yılda bitecek biçimde bir alıcısı var. Yani başlangıçtaki duruma göre yayınlara ilgi azaldı, ama sıfırlanmış değil. Öyle sanıyorum ki bundan sonra daha sağlıklı, daha tutarlı, daha sağlam bir üretme olanağı bulunacak. ●

DERSİM İLE DAYANIŞMA KOMİTESİ

Kürdistan yanıyor, Alevi halk köylerini boşaltıp gitmek zorunda kalıyor, bölge dört bir yanıla barut fıçısı ve savaş halindeyken, devletin resmi kurumları Ankara'da Cem ve Kültür Evi'nin açılışında, "Alevi-Sünni ile beraber Türkiye bir bütündür" gibi beyanatlarda bulunup, Semagenler ile hatıra resimleri çekitiriyor. Bunlar biliyoruz ki, samimi bir değerlendirmenin sonucu değil, çeşitli politik hesapların sonucunda çıkan, ortalığı güllük-gülistanlık göstermeye çalışan oyunlardır.

Aleviliğin serçeşmesi, seyitler diyarı DERSİM'de ağırlıklı ilaç ve gıda ambargosundan sonra 2. DERSİM katliamı yaşandı. Güzel ormanları, seyit kabristanları, antik değerli eşyalarıyla Ovacık'lı Dersimlilerin evleri de yerle bir edildi. Plan Dersim'i insansızlaştırmaktır.

Dersim nasıl yakılmak ve insansızlaştırılmak isteniyor, gelin buna biraz daha yakından bakalım:

Rıza Çubuk- Yarinkaya köyü muhtarı: 4 Adet helikopter köylerimizin üzerinde aralıksız dönüp duruyordu. Karşıdaki jandarma karakoluna iase bırakıyorlardı bazen. Arkasından başbakan Çiller'in, "Afganistan ve Ermenistan'dan PKK militanlarını helikopterle geldiğini" söylemesi bu-

BU İŞ BÖYLE GİTMEZ

nun ardından köylerin yakıldığını söylemesi gerçek dışıdır, ahmakcadır. Evlerimizi askerler yaktı.

Yarımka köylülerinden. Şahin ve Ali arkadaşların, gösterdikleri tepkiler nedeniyle jandarmalar tarafından dövüldükleri yetmezmiş gibi, bir de Şahverdi operasyonuna götürülerek, yapılan yangın kendilerine izlettiriliyor.

Bırıklı köyünde Alevi seyitlerinden iki kardeşin evlerine ani bir baskın düzenleyen askerler, önce kimlik yoklaması yapıyorlar ve ev sahiplerini dışarı çıkartıp, evi ateşe veriyorlar.

Ovacık Belediye başkanı Musa Yerlikaya'da Show'daki programda orman ve evleri askerlerin yakıldığını söyledik-

lerini ama Türkiye devletinin inanmadığını anlatıyordu.

T.B.M.M. Başkan Vekili Kamer Genç, "yangınların durdurulması konusunda baş vurulacak merciye bulamıyoruz, böyle devlet olsa olsa haydutlar devleti olur" diyor. Yaşlı bir Dersimli diyor ki, "1938'de Dersim bu kadar tahrip edilmedi; sadece insanlar katledildi."

Öyle ise bugün büyük insan ya da küçük çocuk çıkıp ne derse desin: Dersim'de "görünen köy kılavuz istemiyor". Çünkü, Ovacık köylüleri, mağdurlar; samanlıkları, kuru otları kimlerin tutuşturduklarını iyi biliyorlar. Doğacak nesillere hadiseyi bildik-

leri gibi anlatacaklar. Tıpkı DERSİM 1938'deki katliamı anlattıkları gibi.

Bunun içindir ki konu bir anda uluslararası nitelik kazandı ve Türkiye yakayı yeniden ele verdi. Türkiye, bugün tedavisi mümkün olmayan yapı içindedir. Birlik ve uzlaşma çağrıları yapanlarda durumun farkındalar. Ancak zaman kazanmayı bir kazanç gibi görüyorlar. Bu ülkede her alanda tıkanıklık söz konusu. Parlamento aritmatığı ikide bir değişiyor. Bireyin alım gücü her geçen gün küçülüyor, baraj patlayacak gibi herkes hazırlıklı olmalıdır. Yoksa akan seller içinde boğulabiliriz.

İşçi örgütlülüğü bugünlerde mevcut hastalığa deva olabilir. Tedbirli olmak gerekiyor. Çünkü metropollerde işçi sınıfı; örgütlülüğe barışık hale gelirse kimileri korkulu rüyalarına başlayabilir.

Cilo'dan Dersim'den ve Botan'dan savaşan askerinin Kürt köylüsüne sığıp kurşun Türkiye'ye çok şey kaybettirdi. Her şey ortadadır.

Halklarımızın tüm inanç ve sınıf katmanları bilirler ki; Türkiye'de laik, sivil toplumsal yapılanma, demokratik anlamıyla oluşturulamazsa, Kürt sorunu çözülemezse olabilecek bir toplumsal huzur ve uzlaşma bir ütopyadır. Ve de ormanlar, evler yanmaya devam eder.

Hasan Akkuş

LAİK-DEMOKRATİK CEPHEDE BİRLEŞMEK ZORUNLULUKTUR

SABRİ YÜCEL

Bugün ülkemizin en güncel, en ivedi sorunu, anti-şeriatçı laik-demokratik cephenin oluşturulmasıdır.

Son yıllarda faşist ve şeriatçı ideolojilerin çok önemli ivmeler kazandığı ve bunların geniş tabanlı siyasal örgütlenmeler yaratıp devlet ve hükümet erkini hedeflediği açık bir gerçektir.

Uluslararası emperyalist-kapitalist sistem ve onun yerli işbirlikçileri Türkiye'de son çeyrek yüzyılda iki askeri darbe gerçekleştirerek faşist yönetimler kurmuş, ülkemizde 1960'lar sonrasında gelişen sol sosyalist toplumsal muhalefeti (sınıfsal bilinçlenme ve örgütlenme sürecini) zulümle, kanla bastırmış, yığinsallaşma aşamasına giren devrimci-demokrat güçleri şiddetle dağıtmıştır. Ancak emperyalist-kapitalist ve yerli ortakları Türkiye'de sahneledikleri bu aşağılık oyunlarla yetinmemişler, ülkede sol-sosyalist güçlerin beslendiği kaynakları kökünden yok etmek, halk deyimleriyle söylersek "suyu baştan kurutmak" için uzun vadeli plan ve programlar hazırlamışlardır. Gizli faşist ve açık şeriatçı güçler, 1995'ler Türkiye'sinde artık laik, demokrat ve cumhuriyetçi güçleri açıkça tehdit etmeye başlamıştır.

Vurgulamaya çalıştığımız, siyasal

islam (şeriat) ve Türk-İslam sentezi (faşist) ideolojilerinin yükselişinin ardında yatan "plan ve programlar"dır.

Siyasal islamcılığın ve Türk-islam sentezciliğinin temelleri sol-sosyalist ideolojilerin Türkiye'nin sosyo-politik gündeminde ağırlığını duyurmaya başladığı yıllarda atılmıştır. Türkiye burjuvazisi, bu marjinal güçleri zaman zaman gizliden, çoğu kere açıktan kollamışlardır. Onların ideolojik-politik etkinliklerine, örgütlenmelerine, propagandalarına, hatta militan kavgalarına maddi- manevi destekler sağla-

mışlardır.

Şeriatçı güçlerin 25 yıllık eğrilerini incelediğimizde bu saptamalarımızın doğruluğu görülür. Bugün şeriatçı ve faşist partilerin oy oranlarının %30'lara tırmanması. "kendiliğinden" ya da "kendi ideolojik-politik güçleriyle" olmamıştır. Onlar oraya burjuvazinin bilinçli bir çabasının, plan ve programların sistematik desteğiyle ulaştılar. Türkiye'de son 25 yılda kurulan dinsel vakıfların, Kuran kurslarının, İmam-hatip liselerinin, İlahiyat fakültelerinin, tarikatların, ırkçı-şoven örgütlerin, ba-

sın yayın kuruluşlarının ve bunlar eliyle "şekillendirilip" devlet kadrolarına yerleştirilen militan bürokrat, amir, memur ve işçilerin sayısal varlığına bir göz atığımızda şeriatçılığın ne denli geliştiğini ve tehlikeli boyutlara ulaştığını kolaylıkla anlarız.

Faşistler ve şeriatçılar bugün kendi başlarına bir güç olma yolunda hızla yürüyorlar. Aralarında strateji ve taktik açısından bazı farklılıklar olsa da temelde amaçları birdir:

Cumhuriyetçi, devrimci, demokrat ve laik güçleri yok etmek, işçi sınıfını, emekçi halk yığınlarını sindirip faşist-şeriatçı diktatörlüğü kurmak.

Şimdi yapılması gereken tek bir şey vardır: Ülkedeki tüm anti-faşist, anti-şeriatçı, anti-emperyalist güçlerin laik ve demokratik cephede birliğini sağlamalıdır. Yaşamsal görev gerçek laik ve demokratik Türkiye'yi yaratmaktır.

Bütün Cumhuriyetçiler, laikler, devrimciler, demokratlar, liberaller, Atatürkçüler, sosyal demokratlar, sosyalistler... zaman yitimeksizin laik-demokratik cephede yerini almalıdır. Türkiye'yi Ortaçağ karanlığına çekmek isteyen şeriatçı tırmanışa karşı ortak savaşım vermelidir.

Ya laik-demokratik Türkiye! Ya şeriatçı-faşist diktatörlük! Yazgımız kendi ellerimizde: Laik-demokratik cephede birleşmek zorunluluktur! ●

İSMAİL SAÇLI

Alevilik üzerine oyunlar oynanıyor ve tuzaklar kuruluyor. Bu senaryo Kürt sorunundaki tavırları hatırlatıyor. Birileri o zaman da Kürt realitesini tanıdı. Bugünlerde kiminle konuşsanız sistem tıkanıp yeni bir yapılanmadan bahsedilip duruyor. Dünyada ırkçılığın ve milliyetçiliğin yayıldığı bir ortamda ülkemizdeki sorunlara geniş açılardan bakmanız gerek. Kürt sorunu devletin yürüttüğü politikalar sonucu, Kürt milliyetçiliğine karşı Türk milliyetçiliği körüklendi. Öte yandan, şeriat özcüleri, Diyanet desteğiyle de güçlenerek Türkiye'de tehlikeli bir noktaya, hatta insan yakma noktasına geldi. İşte bu noktada, kurnaz siyasetçiler ve bazı medya kurumları bunun engellenmesi için Alevi dernek ve basınına kullanmaya kalktı. Alevi ileri gelenleri bu sorunun, demokrasi sorunu ve laikliğin korunması sorunu olduğunu, kendine demokratım, insanımı, aydınımı, ilericiyim, Atatürkçüyüm diyen herkesin bu laik cephede buluşması gerektiğini savundu. Kendini bir yerlerde lanse etmeye çalışanlar da bir Alevi partisi kuralım düşüncesini ortaya attılar. Ben de Alevi toplumunun sorunları ve siyasete bakışını bu nokta üzerinde değerlendirmek istiyorum.

Alevi toplumunun partiye ihtiyacı

ALEVİ PARTİSİ BİR TUZAKTIR

yoktur. Şimdi Alevilerin bir birlikliğe ve merkezi bir yapıya kavuşması gerekiyor. Bu önce kültürel alanda olmalı. Örneğin, Alevi felsefesinin, kültürünün, ilkelerinin ortak bir metninin oluşturulması son derece önemli. Kültürel alanda kavram kargaşası aşılmalıdır. Çağımızda insanlar üzerinde büyük etkisi olan bir televizyon kurulmalıdır. Bu kültür herkese açık gösterilmelidir. Peki Aleviler kime oy verecek, siyasete nasıl katılacak? Alevilerin sorunları sadece kültürel ve kimlik sorunu değildir. Alevilerin soru-

nu, devlet mekanizmasının çarpık işleyen her yapısıyladır. Yani geçim sorunu, aş, iş, akademik, demokratik her alanda sorunu vardır. Ya başka mezhepten olanların bu sorunu yok mudur? Elbette vardır. İşte bu anlamda olaylara ve insan haklarına evrensel bakıldığında ülkede mutlu bir azınlık var, diğer insanların sorunu aynıdır. Yani herkesin "tıkanıp" dediği sistemin adı kapitalizmdir. Çarpık gelişen kapitalizm sistemini değiştirmek bir sınıf mücadelesini gerektirir. Bu da kitlelerin ortak birliğinden geçer, bir

mezhebin yürüteceği mücadele ideolojik olmaz. Olsa olsa şövenist bir davranış biçimi olur ki, Kürt milliyetçiliğine karşı kullanılan Türk milliyetçiliği gibi, R.P. şeriatçı harekete karşı da Alevi Partisi kullanılır.

Aleviliğe sadece İslami açıdan yaklaşmak da yobazlığın diğer bir türüdür. Bu anlamda Alevi partisi bir tuzaktır. Aleviler tarihinde hep ilericilerle, devrimcilerle beraber olmuştur. Aleviler bugüne kadar oylarını hep sola vermiştir, bundan sonra da öyle olacaktır, bundan kimsenin kuşkusuz olmasın. Yeter ki karşılığında iyi bir çalışma sergilenebilsin. 1980 öncesi Türkiye Birlik partisi örneğini de yaşayan Aleviler, ayrı parti kurmanın hiçbir yarar getirmeyeceğini çok iyi bilirler. Birlik Partisi bile kitleselleşemedi, cılız kaldı. Siyasal ve ideolojik anlamda hiçbir kitle ve sendika örgütleriyle bağlantı sağlamadı. Alevilerin, Birlik Partisi'ne olan tavırlarından anlaşılacağı gibi, Alevi toplumu mezhepçiliğe değil, dürüst ve sınıf partilerini arıyor.

Tarih, kim ne derse desin bu partinin gelişmesi yönünde akmaktadır. ●

Kader ve Alın Yazısı

Ahmet Akar

Kerbela olayı hemen hemen hepimizin malumudur. Bir gün Bektaşî erenlerinden bir Baba "ben gidip müftüye akıl danışacağım" demiş, doğru müftünün yanına varmış. Selam kelim ve hal hatırdan sonra Bektaşî söze girmiş:

- Müftü efendi, sana bir akıl danışmaya geldim, acaba beni aydınlatır mısınız?

Müftü: Hay hay buyurun.

- Müftü efendi, siz allahın bütün sıfatlarına (sıfatı subutiye), yani gücüne, kudretine, yaratıcılığına, ilmine, irfanına, herşeyi bilip herşeye gücünün yettiğine inanıyor musunuz?

Müftü: Amenna ve sadakna.

- Peki Hz.Muhammed'in allahın elçisi olduğuna inanıyor musunuz?

Müftü: Amenna, tabii ki inanıyorum.

- Sayın müftü efendi, biliyorsunuz tarihte "Kerbela olayı" diye bilinen bir olay var. Kerbela'da bir gurup cani, inanmış olduğu erdemleri de çiğneyip hiçe sayarak, saltanat ve menfaat uğruna, hak dedikleri peygamberin torunu Hz.Hüseyin'i hunharca ve gadarca katlettiler. Madem ki allahın herşeye gücü yeter, herşeyi bilir ve Hz.Muhammed onun habibi, Hüseyin ise habibinin torunudur, Muhammed'in iki gözünün nurudur. Hüseyin böyle bir katliama uğrarken, allahu taala Hüseyin'in hatırı için değilse bile peygamberin hatırı için neden Hüseyin'in imdadına yetişip de orada Yezit ordusunu helak etmedi?

Müftü, soruyu yanıtlamayıp işin içinden sıyrılamayınca, Bektaşîye sert bir eda ile:

"Defol bre melun, sen allahın işine karıştın, dinden çıktın ve böylece kafir oldun" der.

Bektaşî: "Kızma müftü efendi, madem ki ben bu halimle dinden çıktım, o halde gider bir papaza danışırım" der ve doğru papazın yanına varır. Papazla hoş beşten sonra aralarında şu konuşma geçer:

- Papaz efendi, ben Müslümanım, bizim müftüye bir akıl danıştım bana dinden çıktığımı söyledi, bir de sana danışayım dedim. Beni aydınlatır mısınız?

Papaz: Eğer aklımın erdiği bir şeyse memnuniyetle...

Bektaşî: Peki aziz peder, siz allahın gücüne, kudretine, ve peygamberlerine inanır mısınız?

Papaz: Tabii kuzum, inanırım.

Bektaşî: Peki bizim peygamberimiz Hz.Muhammed'e de inanır mısınız?

Papaz: Tabii, Muhammed'in geleceği kitabımız *İncil*'de yazılıdır.

Bektaşî: Peki Kerbela olayı hakkında bir bilginiz var mı?

Papaz: Tabii, Kerbela olayı tarihi bir hakikattir.

Bektaşî: Madem öyle aziz peder. Hüseyin Muhammed'in torunu, Muhammed de allahın peygamberi iken ve herşeye gücü yettiği halde allah kendi peygamberinin torununa neden sahip çıkmadı?

Papaz: Kuzum ben sana birşey

söyleyeyim, bizim *İncil*'in birinci babında ne yazar biliyor musun?

Bektaşî: Ne yazar?

Papaz: *İncil*'in birinci babında "İsa allahın öz oğludur" yazar. İsa'ya ne yaptılar biliyor musun? Önce kafasına dikenli bir tac geçirdiler, sonra çarpmıha gerdiler, ellerinden ve ayaklarından çivilediler, her tarafını kan revan içinde bıraktılar.

Bektaşî: Tamam tamam, aziz peder, siz demek istiyorsunuz ki öz oğluna sahip çıkmayan allah kalkar da peygamberinin torununa sahip çıkar mı!..

Bu fıkrayı şunun için anlattım, bazı insanların bir inanç var: "Kaderi böyle imiş"miş, "allah böyle emretmiş"miş... "Alnının yazısı bu imiş"miş...

Burada şair ve filozof Ömer Hayyam'ın bir şiiri geldi aklıma. Diyor ki:

Ulu Tanrım beni.özene bezene yaratan kim? Sen!

Alnıma da bu yazıyı yazmışsın, önceden Madem ki bu suçu bana işleten sen Öyleyse aradaki cennetle cehennem neden?

Hayyam'ın dediği gibi, eğer insanın işleyeceği bir suçu, cinayeti, (örneğin Sivas katliamını-*Kervan*), hırsızlığı, namussuzluğu tanrı insanları yaratırken alnına yazıyorsa, o zaman cehennem neden kurmuş? Veyahut da bu tür suçları işleyen insanlara neden yargı ceza veriyor? Bu mahkemelerin çalışması, allahın yazılı emrine karşı gelmek gibi bir durum olmuyor mu?

Benim kanımca, insanlar, yaptıkları hatadan, alın yazısı/kader gibi kavramları mazeret göstererek sıyrılma yoluna başvurmaktalar. Alın yazısı ya da kader olduğunu sanmıyorum. Bakın feylesof Rıza Tevfik bir dörtlüğünde şöyle diyor:

Duydum ki babasız bir oğulmuşsun
Hem cennete doğmuş hem koğulmuşsun
Hem kesret istemiş hem boğulmuşsun
Allahın suçu ne, isyan sendedir

Diyeceğim o ki, insanlar kendini bilmedikçe, Hak ve hakikati *kendinde* arayıp *kendinde* bulmadıkça, "muti kalbe ente muti" sırtına mazhar olmadıkça, bu tür hurafe ve davranışlardan kurtulmamız olası değildir.

YOLDUR DEDİLER

İrfan meclisine giren canlara
Ululardan ulu yoldur dediler
Bir gerçeğe bağlan kendini tanı
Kalbinden karayı kaldırı dediler

Eğer sen bu yola girmek dilersen
Ferhat gibi can, baş vermek dilersen
Menaref sırtına ermek dilersen
Meyit ol kendini öldür dediler

Şeriat babundan açılır perde
Tarikat babunda yer yok her ferde
Marifet görünür baktığın yerde
Hakikat ne imiş bildir dediler

Elif ile mimden irşad olasin
Arifler sözünde hikmet bulasin
Be altında bir nokta var bileşin
Bu da esrareniz haldir dediler

Çok gezdim dolaştım neye yaradım
Erenlerle ülfet etmek muradım
Sahra sahra hep kendimi aradım
Ahmet Akar edna kuldur dediler.

Mürşidimin kapı kuluyum, hem de yanında uluyum

Derviş Baba'nın şiir diliyle düzenlediği birbirinden güzel ve anlamlı Bektaşî fıkralarını yayınlamayı sürdürüyoruz.

FİÇİYA SELAM LAYIKTIR

Her nasılsa hoca bir meyhanede
Birkaç akrarıyla çene çalmada

Dalmış mı içeri Baba Bektaşî
Meyhanede içmek hem onun işi

Göz atmış müşteri ve de hocaya
Sonra dönüp demiş koca fiçiya

"Selamün aleyküm ey fiçi baba
İçindeki neçe yıllık acaba?"

Hocadır kükreyip küplere binmiş
"Neden bize selam vermedin?" demiş

"Zıkkım fiçisine hiç verilir mi?
Selamün aleyküm baba denir mi?"

"Selam layıktır biz Müslümanlara
Küfr harama değil inananlara"

Bektaşî sakince durmuş dinlemiş
"Öfkelenme hoca fiçiya" demiş

"Nice yıldır saklar içinde şarap
"Kimseyi tan etmez herkese türap

"Ol fiçidan sana versem bir bardak
"Vallahi şurada açarsın bayrak

"Mahalleyi tümünden bizar edersin
"Selam vermek değil küfür edersin

"Oysa fiçi dolu gıkı çıkmıyor
"Ya neden selama layık olmuyor?"

Derviş Baba kitaplara göz gezdir
Oku da hele gör çok meşhur sözdür:

Şarap fiçidaki gibi hiç durmaz
İçmesin bilersen başına vurmaz

BU HARAM ŞARAP OLSA GEREKTİR

Bektaşînin adı şarapla çıkmış
Bekri öyküsüne fıkra karışmış

Kimi sanır onlar hiç ayık gezmez
Oysa Bektaşî sarhoşluk bilmez

Onun seri hoştur akli yerinde
İçtiği doludur Kırklar Ceminde

Güya bir Bektaşî süt su yerine
Şarapla beslenmiş dediklerine

Bakılırsa bir gün dostlar toplanmış
Bu gence bir düzencik hazırlanmış

Şarap şişesine su doldurmuşlar
Değişik bir şarap diye sunmuşlar

Bektaşî şişeyi içip bitirmiş
Birisî şaraba sözü getirmiş

Sormuş "nasıl buldun şarabımızı?
"Kabul eyledin mi niyazımızı?"

Demiş "niyazınız başım üstüne
"Fikrimi sorarsan şarap üstüne

"Bir daha içenin hali haraptır
"Bu Kuran'da geçen haram şaraptır"

Derviş Baba derler şarap harammış
Bektaşî içmeye icazet almış

HANGİ EŞEK MİNAREYE ÇIKARTIR

Adamın birinin oğlu olmamış
Nereye varmışsa çare bulmamış

Tutup allah ile pazarlık yapmış
Uygulanmaz cinsten birşey adamış

Bir oğul verirse ne mi yapacak
Minareye eşekle çıkartacak

Allah istediği oğlu verince
Adamı düşünce almış derince

Madem allah ona bir oğul verdi
Sözünü tutması da gerekirdi

Tutmazsa verdiğin geri alırdı
Söndürür ocağın ev kör kalırdı

Bu korku içinde sordu imama
Çare bulmayınca düşmüştü gama

Alimdir diyerek koştı müftiye
Nasil kurtulurum bu dertten diye

Ne imam ne müfti bir yol gösterdi
"Adağın yerini bulsun" derlerdi

"Çıkart minareye eşek sırtında
"Tut verdiğin sözü koyma ardında"

Adam umutsuzca bir Bektaşîye
Uğramış ki akıl danışsın diye

Baba sormuş "rakı hiç içer misin
"Oyun oynar zevk sefa eder misin"

"Adam "hayır" demiş "bunlar günahtır
"Yapırım herşeyi, ne ki mübahdır"

"Demek zevk alacak birşey yapmazsın
"Dünya nimetinden sen hiç tatmazsın

"Oğlun al sırtına minareye çık
"Adak yerin bulur herşey apaçık"

"*Derviş Baba* sözün anlamı belli
"Eşek sensin yahu" nasıl demeli

SAİD EMRE, MAKALAT VE HACI BEKTAŞ VELİ

Şeriatın Molla Sadüddin'i, Hacı Bektaş'ın inanç ve görüşlerine bağlanıp, Hakikat'ın Said Emre'si (kutlu aşığı) olmuştur.

İSMAİL KAYGUSUZ

Adı Yunus Emre (1240/1-1320) ile birlikte geçen ve şiirleri birbirine karışmış, çağdaşı Said Emre hakkında pek az şey bilinir. Günümüze Said tapşırmasıyla ulaşan 19 şiiri bulunmaktadır. Şiirleri yayınlamış olan Abdülbaki Gölpınarlı (*Yunus Emre ve Tasavvuf, İst.1961, s. 280-294*) onları, Prof. Dr. Ritter'in bulduğu ve 14. yüzyılda yazılmış en eski Yunus Emre Divanı olarak bilinen elyazması ve diğer bazı kaynaklardan toplamıştır. Bu divanda Yunus Emre'ye ait 98 şiire ek olarak, özel başlık taşıyan bir bölümde 15 Said Emre şiiri kayıtlıdır. Birçoğu sadece konu olarak değil ölçü ve kafiye bakımından bile Yunus'un bazı şiirlerini anımsatmakta ve hatta onlara benzek (nazire) yapılmıştır.

Said Emre'nin adı, asıl Hacı Bektaş'ın "Makalat (Sözler)" adlı yapıtını Arapça'dan Türkçe'ye çevirmekle ünlenmiştir. Bu kitapta, Seyyid Sadeddin, Molla Sadüddin diye kendinden sözeden ozan, bazı şiirlerinin bulunduğu "Hacı Bektaş Velayetnamesi"nde, Molla Sadüddin ve Said Emre olarak geçmektedir. Said Emre Makalat'ı düzyazı biçiminde çevirmiş ve aslı ele geçmemekle birlikte, 15.yüzyıldan kalma birkaç nüsha günümüze ulaşmış bulunmaktadır. Şiir biçiminde çevirisi ise 1409 yılında Hatiboğlu tarafından yapılmıştır.

Makalat'ı, Hacı Bektaş'ın bizzat kendisi mi Arapça yazmıştır, yoksa kendisinden edinilen ve öğrenilen bilgiler, biri tarafından mı arapça kitap haline sokulmuştur? Kesin bilinmemektedir. Bu yapıt da tıpkı Şeyh Bedreddin'in (1357/8-1420/1) "Varidat"ı gibi aynı sorunsallığı taşımaktadır. İkisinin de Arapça yazılmış olması bir yana, asıl görüş, düşünce ve felsefelerini din-iman örtüsü altında vermiş olmaları da benzer özelliklerindendir.

Makalat'ta, esas Alevi-Bektaşî inancındaki dört kapı kırk makamın açıklanması ve yol ilkeleri yer almakla birlikte mantık ve maddi dünyaya dönük yaşam felsefesi, çağının bilim anlayışının üzerinde bilgiler bulunmaktadır. Ancak yapıtın derinliğine inildiğinde bunlar anlaşılabilir. Bunların üzerine kalın takıyye tabakası çekmek o çağın siyasi koşullarında gerekliydi. Makalat'ın küçük kapsamı içerisinde Kuran'dan 135 ayet geçilip, açıklamalar yapılmıştır. Ama bunların yanı sıra, Hacı Bektaş'ın öyle sözleri vardır ki, dinle kesinlikle bağdaşmaz. Örneğin:

"Yeryüzünde akıl ölçüsünden önemli bir şey yoktur. Çünkü herşeyi iyi bilen ve buyuran akıldır. Bilim evrenin bütün değerlerinin üzerindedir. Bilimle gidilmeyen yolun sonu karanlıktır. Bilimle araştırmalı, izlemeli, gözlemeli..." sözlerini öne aldığımızı, din ortadan kalkar. Bu sözlerin anlamına varanlar, sonu karanlık olan yolda yürümeyi hiç sürdürürler mi? Hünkar burada, bilimsel yöntemlerle bilimsel bilgidan yola çıkmış tam bir materyalist görülmüyor mu? Şu sözlerle bir göz atalım:

"Tanrının nimetlerini inceleyiniz. Tanrıya dost olmayı, halka eziyet etmemekte bil. Hiç kimsenini ekmeğine el uzatma, kendi ekmeğini hiç kimseden esirgeme. Emeği ile geçinmeyen bizden değildir." Önce dünyada insan için varolanları inceleyeceksin, yani bilimin araştırma ve inceleme yöntemlerini kullanacaksın. Tanrıya dost olmak, halkı sevmek ve ona yakın olmaktır, zulüm yapmamaktır. Bu sözde Hak ile Halk'ı eşitlemenin yanı sıra, baskı ve zulüm yönetimlerine karşı çıkışı ve halk yönetimi (demokrasi) istemi açıktır. Ekmeğe ve emeğe ilişkin sözlerde, işe ve insan emeğine saygı anlatılıyor. Kimsenin hakkını gasbetmeyeceksin; emeğin karşılığını verecek, sömürücü değil, sosyal eşitlikçi olacaksın, denilmektedir. İnsanları kul, köle ve teba gören şeriat düzeniyle; Hacı Bektaş Veli'nin, ezilen halkların adına, emeğiyle geçinen ve üretkenlerin adına dünyayı değiştirmek için ortaya atmış olduğu bu ilkeleri nasıl bağdaştır? Makalat'ı Sünni şeriatı va'zeden bir kitap gibi görenler içindir bu soru.

Yine Hünkar Hacı Bektaş'ın, "Her şeyde her şey vardır" sözü, diyalektik materyalizmin önemli ilkelerinden birinin en özlü ifadesidir. Bunun açılımını A.Gülvağaboğlu, Hacı Bektaş Veli incelemesinde (s.72) kısa ama doğru koymuş: "Her şeyde her şey vardır" sözü doğanın ve toplumun uymak zorunda olduğu çelişkiler kuralını içeriyor. Diyalektiğin esas olan ve birinden öbürüne dönüşen çelişkiler kuralını. Maddedeki eylemi, evrendeki ve toplumdaki değişimi, dönüşümü kapsıyor."

13. yüzyılın Sünni din bilginlerinden olan "Aksaraylı Molla Sadüddin, ilk zamanlar Hacı Bektaş Veli'yi inkar ederken, sonradan ona intisab etmiş ve Makalat'ı arapçadan türkçeye çevirmiştir." diyor A.Gölpınarlı. Ayrıca Sadüddin'in bazı beyitlerine dayanarak, onun Hacı Bektaş'a ulaşmış, görüşüğünü de söylemektedir. (*A.Gölpınarlı, Yunus ve Tasavvuf, s. 204-205*)

Molla Sadüddin, olasıdır ki, Makalat'ı Hacı Bektaş Veli eline geçtiğinde, onu Kuran ayetleriyle bezenmiş şeriat va'zeden bir kitap olarak okumaya başlamıştır. Ancak yapıtın özüne inip, içanlamını (batını) kavramaya başlayınca, "bilimle gidilmeyen yolun sonunun karanlık olduğu" bilincine ulaşmış. Akli kendine yoldaş alıp, Hacı Bek-

taş'ı artık başka bir gözle görmüş ve ona bağlanmıştır. Bir beyitinde, adı Said (kutlu, erenlere ulaşmış) olmadan önce, cümle müşkülleri çözdüğünü sandığını söylüyor. Hünkar'ın esrarından bir ayet okuyunca dünyası değişiyor. Artık Molla Sadüddin gitmiş, Said Emre gelmiştir. Artık ne kulağı müezzinin ezan sesindedir ve ne de namaz vaktimi şaşırdım endişesi taşır, tüm ibadetleri unutmuştur. Secdeye indiğinde Hacı Bektaş'ın didarını (yüzünü) gördüğünü söylemektedir. Her nereye baksa Hacı Bektaş'la dopdoludur ve onun kapısında kul olmuştur:

Adım Said değilken cümle süskül halliken
Bir ayet okumuşum Hünkar'ın esrarından

* * *

Sala geldi müezzin geldi kaamet eyledi
Kibleye karşı yüzün tutdı niyyet eyledi

Secdeye indi yüzüm didar gördi bu gözüm
Dağıldı aklum sözüm zihnümi mat eyledi

Unutdum namazımı dost tutdum yüzümü
Dost kendü mürvetinden bir işaret eyledi

Ne taat var ne salat ne zikir var ne tesbih
Bu beş vakit namazımı işka gaaret eyledi (...)

Kanda baksam dopdolu Hacı Bektaş-ı Veli
Bu Said kemter kulu oldı adet eyledi

Said Emre, Hacı Bektaş'ın irşadiyle Tasavvufun içine öyle bir dalar ki, Can (ruh), cisim (madde), Tanrı birliğine sarılıyor. Bu birlikteliğin sağlanması için besleyici öğeleri araştırıp, Hünkar'ın bal tadındaki sözlerine yaslanıyor. Can ve cismin besleyicilerini araştırırken, bir maddeci düşünür gibi, "tinsel olanı, maddenin değişmesinin ürünü" görüyor sanki. Maddi dünya onu ilgilendiriyor: Can boğazdan gelir. Bütün bunlar, geçmişte inandıklarını inkar suçu sayılırsa da önemli değildir. Hünkar'ın mürüvvetine erişmiştir, bu ona yeter:

Can bir ulu kimsedür suret anın atıdur
Nice lokma yirisen suretün kuvvetidür

Nice ki yirisen çok ol denlü yürürsin tok
Cana hiç assısı yok suret maslahatıdur

Bu can nimeti kanu gelsün bulalum anı
Asayış kılalum canı ol evliya sohbetidür (...)

Erenün yüzi suyu himmeti arştan ulu
Kim tadarısa balı Hünkar inayetidür (...)

Sa'di'in yüzüne tacı kamudan gönlü kiçi
Suça sayılmaz suçu Hünkar'ın mürvetidür

Hacı Bektaş ve onun düşüncelerinin sevgisine tutsaktır Said. Bu aşk ile varlığın koyup gitmiş ve Didar uğruna yokluğu kabul kılmıştır. Hünkar'ın sevgisini öğmezse Said, kendini işe yaramaz kabul etmiştir:

İşk üni arşa irer işk gözi didar görer
İşka yarayan gönül mutlak didara yarar (...)

İşk da'visi uludur işk hısımlı bellüdür
İki cihan ilnini işk bir adımda direr

İşk yokluk kabul ider varlığın koyup gider
Varlık mülkünden sonra işk ebed ömür sürer

Dirliğin işka virüb kendü işka kul olup
Hünkar işkın öğmedin bu Said neye yarar

Said Emre, Makalat'ı türkçe yazarken, bazan Hünkar'ın sözlerinden coşa gelip, şiirler yazmıştır. Örneğin, Hacı Bektaş Veli, Hakikatın makamlarını belirtirken şöyle bir sıralama yapar:

"Şimdi azizim! Hakikatın birinci makamı, toprak olmak; ikinci makamı, yetmiş iki milleti ayıplamamak; üçüncü makamı, elinden geleni esirgememek; dördüncü makamı, dünyadaki bütün nesnelerin kendisinden emin olmasıdır... Onuncu makamı, Çalap Tanrıya ulaşmaktır. Kavuşma bundadır."

Bu vahdet, yani birlik makamıdır; insan tanrı birlikteliğidir. Said burada hemen araya girip coşkuyla aşağıdaki şiiri söylemektedir. Bu makama erince insan varlığı Hak ile birleşir; varlık-yokluk, aşk-sevgi ve dünya-ahiret bir olur:

Bu makama kim ere iş bu sözü kim dere
Varlığın Hakka vere cümle alem içinde

Kim bu sırta ermedi kendisini dermedi
Bu aşktan esrimedi ömrü zulmet içinde

Varlık yokluk birdurur aşk ve sevgi birdurur
Dünya ahiret birdurur aşk-ı kadim içinde

Sonunda Said'in kendisi de sevgiyle sultanını bulmuş ve Vahdet makamında tanrıyla bütünleşmiştir. Bu aşk odu canını yağmalayınca din ve imanı terketmiş, onu (tanrıyı) yakalamıştır. Birlik şarabını içer içmez, o güne değin kurduğu dükkânı (dünyayı) yıkip, kazancı ziyanı bırakmış. Birlikten mekanlarını bulmuşlar ve artık ayrılmamaya kararlıdırlar:

Nagah yağma eyledi ışık odı canımızı
Hiç kimse nitelükden virmez nişanımızı

Nice nişan vireler kangı yoldan soralar
Çün elden bırakdurur din ü imanımızı

Ne imana bakdurur ne hod dine tapdurur
Kendüyle bile dutar yıkı dükkânımızı

Virdi birlikden şarab kıldık dükkânı harab
Cümlesini terküdük assı ziyanımızı

Ne assı var ne ziyan gelsün canuna kıyan
Cümlesinden geçübün bulduk sultanımızı (...)

Görlüm imdi bu kandan ne biter bu
ma'denden

Ayrılmazuz birlikden bulduk mekanımızı

Said imdi yürivar çün bir oldı bu ikrar
Hiç makamdan virmesün kimse nişanımızı

Şeriatın Molla Sadüddin'i, Hacı Bektaş'ın inanç ve görüşlerine bağlanıp, Hakikat'ın Said Emre'si (kutlu aşığı) olmuştur. Aşkolsun aklın ve bilimin yolunu tutanlara! Aşkolsun Said Emre'ye! Şeriatın mollalarına ders olsun!

Bu surete geledi adum Said olalı
Gizlendi padişahlık kulam şüküre geldim

* * *

Eksüklüven hak bilür işkun bana güç kılar
Hünkar Said'e tumar tup beni benden aldı

Büyük Alevi ozan ve önderi Şah İsmail Hatayi'nin (1487-1524) şiirlerinde Anadolu Yunus Emre ve Azerbaycanlı Seyyid İmadeddin Nesimi'nin etkisi görülmekle birlikte o, şiirleriyle siyaset yaparak iktidara yürümüş tek ozandır. Şah Hatayi'nin "Divan"ından başka, "Dehname (On Mektup)" ve "Nasihatname" adlarında binlerce beyit ve dörtlükleri içeren yapıtları bulunmaktadır. Hece ve Aruz ölçülerini aynı başarıyla kullanmıştır. Burada yerimizin elverdiğince, bazı şiirlerinden örneklemelerle siyaset felsefesini (materyalizmi) ortaya koyalım:

Yer yoğ iken gök yoğ iken ta ezelden var idim
Gevherin yek danesinden ileri pergar idim

(Yer ve göğün varolmasından önce ben vardım. Tek cevher tanesinin çevresinden dönen bir pergel idim.)

Gevheri ab eyledim tuttu cihanı serbeser
İns ü cinni arş ü kürsi yaradan Settar idim

(Bu cevheri su eyledim, evreni baştanbaşa kapladı. Cinleri ve insanı, yeri ve göğü yaratan ben idim.)

Girdim Adem donuna sırrımı kimse bilmedi
Men o Beytullah içinde ta ezelden var idim

(Adem kılıfına girdim ama sırrımı kimse öğrenmedi. Zaten ben o tanrının evinde çok önceden beri oturuyordum.)

(...)
Ol zamandan ben anın sırrını bilirdim ol benim
Anın için Hak ile hem sır idim esrar idim

(İşte o zamandan beri onun (Tanrının) sırrını biliyordum ki, o benim. Bu nedenle Hak ile sır içinde sır idim.)

(...)
Ey Hatayi Hakkı bilüb tanımışam bigüman
Anın için ol yarattı ben ana inkar idim

(Ey Hatayi kuşkusuz Hakkı bilmiş, tanımışım. Bunun için onun yarattığını ben inkar ettim.)

Hatayi bu şiirinde yerin ve göğün (evrenin) bir özmadde (Gevher) oluştuğunu, ancak kendisinin bu özden de önce varolduğunu söylüyor. Sonra su oluşuyor; sudan da yer, gök ve canlılar. Bunları yaratan Settar (örtücü, bağışlayıcı Tanrı) ise, o benden başkası değil, demektir. Bunu söylerken, nasıl bunların hiçbirini ben yapamazsam, Tanrıya da bağlamamak gerek. Çünkü evrenin bir öz maddesi vardır ve bu madde önce suyu oluşturmuştur. Hatayi kendisini, yani insanı Tanrı gösterirken, esrarı (gizemi) ortaya koyuyor: yaratılışı maddeye bağlayıp, akılcı ve temkinli bir biçimde bu konuda tanrısalılığı yadsıyor.

Hatayi eski Yunan filozoflarından evrenin sudan oluştuğunu ileri süren Thales (İ.Ö. 625-547) ile ilk atomcu (özmaddeci) materyalist Demokritos'un (İ.Ö. 460- 370) görüşlerini birleştirmiştir. Demokritos'un atomcu çizgisinde yeralan ilk materyalistlerden Sicilyalı Empedokles (İ.Ö.490-430) ise, "Her şeyin temelinde, toprak, su, hava ve ateş vardır ve bütün cisimler bu dört kökün çeşitli bileşimlerinden oluşur" diyordu.

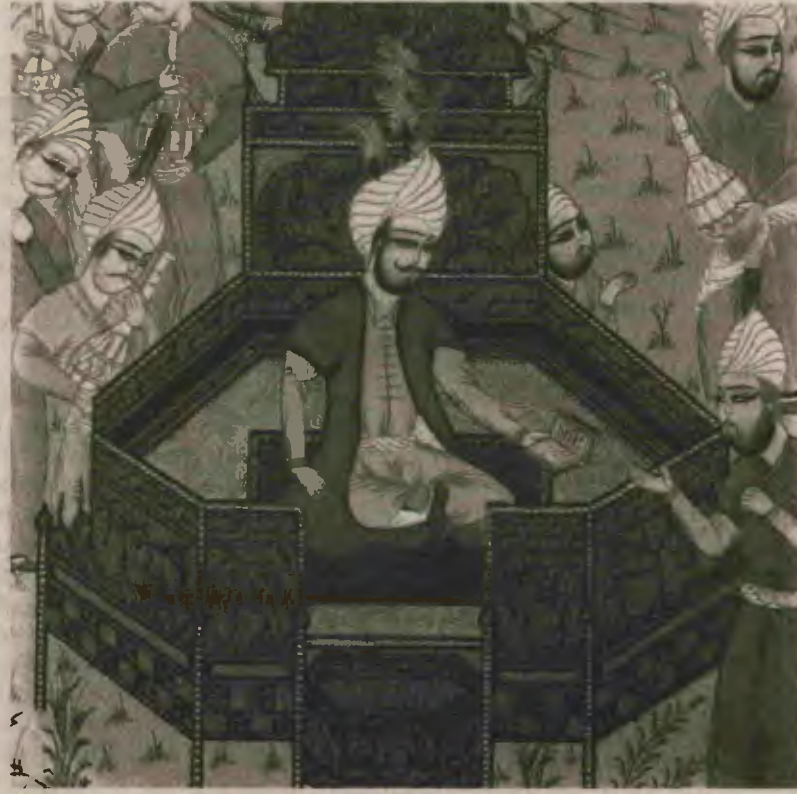
Aynı şekilde Hatayi başka bir şiirinde (*Sadeddin Nüzhet Ergun, Hatayi Divanı, İstanbul-1956, s.164, no.166*), her şeyin kendisinde olduğunu söylerken, kendi yaratılışının özünü bu dört maddeye bağlıyor ama onunla

ALEVİLİK FELSEFESİ

ALEVİLİK VE MATERYALİZM II

Şah İsmail Hatayi'nin şiirlerindeki felsefi öz materyalizmdir; sanatını dünyayı değiştirmek için kullandı ve iktidara yürüdü.

İSMAİL KAYGUSUZ

ADEM'DEN ÖN ADEM ÇOK GELDİ GİTTİ

Lamekan ilinden misafir geldim
Şu fena mülküne bastım kademe
Nerenin selamın getirdim dersin
Şu fena mülküne gelüb bu deme

Şu fena mülküne gelüb giderken
Sarvan olup binbir katar yederken
Yoğurub çamurum balçık ederken
Şecerimle su taşıdım Adem'e

Adem'den ön Adem çok geldi gitti
Mülk sahibi bu cihanı halk etti
O yoğurdu yaptı hem o yarattı
Yedi kez emeğim geçti bu deme

Ben bu dam içinde ırmağ akıttım
Celalimden adem oğlun kakıttım
Muhkem tuttum kalb evini berkittim
Anın için İblis girmez kubbeme

Şu fena mülküne gelüb yetmeden
Eküluben can tohumu bitmeden
Kaldırub binasın tamam etmeden
Arş altında yönüm döndüm kibleme

Ben kiblemi kiblem beni bilübdür
Evliya enbiya andan olubdur
Ben bilürem alam benden gelübdür
Ol vakitte nikah kıydım babama

Ben hocamı kucağımda büyüttüm
Kudret meyın emzik verüb avuttum
Der verüben ben hocamı okuttum
Dört kitaptan ders verirdim hocama

Ben obam içinde mekanda iken
Muhammed'le bile miraçta iken
Musa'yla doksın bin kelamda iken
Doksın bin ilimi koydum abama

Ben obam içinde baki can idim
Ali idim din idim iman idim
Kendisi Hak idi ben zindan idim
Şimdi gelmiş sultan olmuş obama

Şükr olsun Hatayi sıdır sözlerim
Aşk ateşin derunumda gizlerim
Günden ayan asla görmez gözlerim
Ahir kârdan bu yazılmış adıma

Şah Hatayi

kalmıyor:

"Eğer aşık isen, diyor Şah Hatayi, gel yaklaş; seven ve sevilenin ikisi de bende mevcuttur. Ey zahid (ibadet düşkünü) sen neredesin, inanç ışığı da bendedir. Hem yerin göğün tüm gizemli bilgileri ve gücü bende ve hem de su, ateş, toprak, yel ile cümlesi birleşmiştir. Dört kitabın cümlesini Kuran'da saklamış ve ezberlemişim. Ey din ve ibadet düşkünü, ağdan ve karadan (söz ve yazıyla) öğrendiklerine inanma onlar seni azdırır. Sen bana (insana) kulak ver, Kuran'ın sesi-sedası bendedir..."

Şimdi bir başka Devriye'sinden bazı dörtlükleri birlikte okuyalım:

Lamekan ilinden misafir geldim
Şu fena mülküne bastım kademe
(...)

Şu fena mülküne gelüb giderken
Sarvan olup binbir katar yederken
Yoğurub çamurum balçık ederken
Şecerimle su taşıdım Adem'e
Adem'den ön Adem çok geldi gitti
Mülk sahibi bu cihanı halketti
(...)

Ben kiblemi kiblem beni bilübdür
Evliya enbiya andan olubdur
Ben bilürem anam benden gelübdür
Ol vakitte nikah kıydım babama
(...)

Ben obam içinde mekande iken
Muhammed'le bile mi'racda iken
Musa'yla doksın bin kelamda iken
Doksın bin ilimi koydum abama
(...)

Ben obam içinde baki can idim
Ali idim din idim iman idim
Kendisi Hak idi ben zindan idim
Şimdi gelmiş sultan olmuş obama
(...)

Bu şiirde daha açıkça görüldüğü gibi, Lenin'in "Diyalektik materyalizm ilkelerini çok güzel anlatan" diye övdüğü, batı Anadolu filozof Heraklitos (İ.Ö.530-470) tarafından ortaya atılan materyalist "Değişim Teorisi" işlenmiştir. Burada eti, kemiği ve kanıyla madde olan insanın, dönüşüm ve değişimlere uğrayarak yaşadığı-yokolmadığı materyalist gerçeğinin tasavvuf diliyle anlatıldığını görmekteyiz. Şiiri kısaca açıklayalım:

"Ozan başta mekan ötesinde bir varlık görmekte kendisini, yani Tanrıdır. Bu sonsuzluktan konuk gelip, dünyaya ayak basıyor. Ama çeşitli biçimlere dönüşerek değişik işlevlerde bulunmaktadır. Bu devri bir kervan katarına benzetmektedir. Adem'in çamuruna kendisi katıp yoğurduğunu söylerken, bu gelenekçi söylemle alay etmekte. Çünkü arkasından "Adem'den ön adam çok geldi gitti" diyerek, ilk insanın Adem olmadığını belirtiyor. Aynı dönüşüm içerisinde, veliler ve peygamberler de gelip gitmektedir. Bu değişimle anasının babası olabileceği gibi, ana-babasının nikahını kıyan da kendisidir. Muhammed'le Mirac'da, Musa ile Tur dağında bizzat söyleyip, bütün bilgileri abasının altına koymuştur, onları hocasına öğretecektir. Ve kendi dünyası içinde yokolmayan bir Can'dır (ruh ve maddenin yokolmazlığı birbirine karıştırılmış!). Ali olmuş, din-iman olmuş ve Tanrı olmuşsa da kendinde vücut bulurken, zindana düşmüş gibidir. Ama şimdi artık dünyasının sultanıdır..."

Alevi -Bektaşî edebiyatında, Hatayi'den üç örneğini verdiğimiz, dönüşümü-devri anlatan bu tür şiirlere "Devriye" adı verilmektedir. En güzel örneklerini Yunus, Nesimi, Hatayi, Şiri,

Bir eylem adamı olan Hatayi'nin amacı, çalışan ve üreten ama ezilmekte olan geniş toplum kesimlerinin yararına dünyayı değiştirmektir.

Azmi, Harabi'de gördüğümüz "Devriye" türünü işlemeyen Alevi-Bektaşî ozanı yok gibidir. Devriyeler içerisinde dinsel kavramların ve sözcüklerin bulunması, yukarıda görüldüğü gibi bu şiirlerin içeriğinin felsefî materyalizm-den başkası olduğunu düşünmemizi asla gerektirmiyor. Kendisi koyu bir Şii şeriatçısı olmasına rağmen A. Gölpınarlı, Alevi-Bektaşî nefeslerini işlerken, "Devriyeler"deki materyalist felsefe gerçeğini dürüstlikle ortaya koymaktadır. Alevilik felsefesini "İdealizm" olarak görenlere, üstadın bu yapıtını bazı bölümlerini çok dikkatli okumalarını salık veriyoruz. (Abdülbaki Gölpınarlı, Alevi-Bektaşî Nefesleri, İstanbul-1963, s.63-82)

Şah Hatayi şiirlerindeki materyalist öz ile iktidara yürüdü

Şah İsmail Hatayi, dönemin nesnel ve siyasal koşulları içerisinde şiirlerini eğitim ve propaganda aracı olarak kullanan halk önderlerinden biridir. Bizim düşüncemize göre Şah İsmail, ne Alman tarihçisi Walther Hinz'in ileri sürdüğü gibi bir "İran millî devleti" ve ne de Faruk Sümer'in dayattığı bir "Hanedan (Safevi) devleti" kurmuştur. Bizce o, Hacı Bektaş düşüncesiyle beslenmiş ve onun ulu yolunu süren Anadolu'daki Alevi halklara önder olmuş; Dârî ile tarık ve sitemiyle, musahiblik ve oniki hizmet kurumlarıyla tamamıyla maddî dünyaya yönelik Alevi Cem düzenini yaşama geçirmiş ve iktidar yapmıştır.

Aşağıdaki şiirlerinde Hacı Bektaş'ın, Ali olduğunu söylerken, Dergah'ın kulu olmadan padişah olamıyacağına bilincindedir. Yol öyle bir ince yoldur ki, bu yola baş koymak birincil kuraldır. Zaten şehitlik ve gazilik bir nişandır Oniki İmam kullarına. Asıl sultan, asıl han yolu sürdüren Pir'dir, Mürşid'dir. Muhammed-Ali yoluna götürecek Rehber'i olmayana öğüt bile vermek istemez. Kendisi Musahib olmuş ve Rehber onları Pir meydanına çıkarmıştır. Ama musahibliğin ağır sorumluluğu onu endişeye sürüklüyor. Musahibine dokunacak en ufak bir zararı, kendi vücuduna saplanan okun açtığı yaradan daha büyük dert edinmektedir.⁽¹⁾ Ve taliplerini Hakk'ı insan-da görmeye çağırıyor. O da tanrının nuru yüzünde parlayan hacesi (efendisi) Ali'dir. Ama Hatayi kendisini Şah Ali'nin kulu olmaya bile layık görmüyor. Eğer hizmeti kabul olursa, Ali'nin kulunun (Kanber'in) kulu olmak da ona yetiyor:

- Men Hüseyini mezhebem şahın kulu
Yani kim manidir Allahın kulu
Ey Hatayi padişah olmaz kişi
Olmayınca işbu dergahın kulu
- Hatayi'ye tanımayan
Nefesine kanımayan
Hacı Bektaş Ali'dir
Yezit'tir inanmayan
- Hatayi'm der ok derdi
Yarası az çok derdi
Kalan dertler dert değil
İlle musahib derdi
- Hatayi'm cyle mürvet
Gevheri alana sat

Rehberi olmayana
Zinhar verme nasihat

5. Ezelden şah bizim sultanımızdır
Pirimiz mürşidimiz hanımızdır
(...) Şah-ı Hak diyerek girdik bu yola
Hüseyini'yiz bugün devranımızdır

Biz İmam kullarıyız sadıkane
Şehidlik gazilik nişanımızdır

Yolumuz incedir inceden ince
Bu yolda baş verme erkanımızdır

Hatayi'yem mevali sırr-ı Hayder
Şah-ı Hak bilmeyen düşmanımızdır

6. (...) Eğer nazırsan ey talib Hakkı insanda gör
gitme Mübarek hacemin vechi Hak'ın nurında
mazhardır

Hatayi'm değil haddi şcha kulum
diye bilmek Eğer hizmet kabul olsa anın mevlası
Kanber'dir

Şah Hatayi bazı şiirlerinde de kendini gaziler serveri tanıtarak, gazileri savaşa çağırıyor; onları övüyor ve bir an önce kızıl alemleri kaldırıp, kızıl bayrağı açıp kızıl tac takmalarını istiyor. Şahı Ali adına fetihlere girişiyor, Şah yoluna can feda ediyor. Aldıkları ve almak istediği ülkeleri bir bir sayıyor. Yezitlerin kökünü kesip, Çerağ yakmaya geldiğini söylüyor. Derken o fazla alçak gönüllüğü terkederek, velilik ve peygamberlik sırlarını taşıdığını ileri sürüyor. Artık Ali'nin Kanber'i olmuştur. Daha sonra da Ali donunda cihana geldiğini söyleyecektir:

Kuşana gaziler seyyf ü silahı
Münafik canına havf ü hatardır

Yezidin leşkeri yüz min olursa
Velayet leşkerinden bir yeterdir

Münafik leşkeri bir gazi görse
Koyını kurd kovar andan beterdır
(...) Kızıl alem kızıl bayrağ kızıl tac
Giyince gaziler ol gün hazerdır

Hatayi Şah yolunda can fedadır
(...)

Adım Şah İsmail Hakk'ın sıriyem
Bu cümle gazilerin serveriyem

Anamdur Fatima atam Ali'dir
On iki İmanın men dah biriyem
(...) Nübüvvet mendedir sırr-ı velayet
Muhammed Mustafa'nın pesi ruyem

Cihani tığ ile kıldım müsahhar
Ali Mürteza'nın Kanber'iyem
(...)

Ali'dür gaziler şah ü şehinşah
Muhammed Mustafa sahib livadur

Hatayi can ü dilden şaha kuldur
Ali'nin eşğinde bir gedadur

Alib Rum ü Şam ü müsahhar kılub
Bes andan hevayı Firenk eylerem

Savaşda eğer gelse iş başuna
Dönüb kaçma havf eyle yoldaşuna

Çün hüsn ileyim şeh-i Horasan
Hem Hüsrev-i Tebriz taht-ı İran
Mülkümde gerekdir ab-ı Ceyhun
Sürhab gerek kim ola demgün
Şiraz şehi benim lehim hamr
Bağdad mihi benim lehim meni
Ahsun vatanında Şadd Bağdad

İsmail'em geldim cihana
Yere göğe dolanu menem
Bilmiyenler bilsün menem
Ben Ali'yim Ali menem

Cahar köşeyi men alıram
Zat-i kudret-i Ali menem

[Bazı sözcüklerin anlamları: Seyf: Kılıç, Havf ü hatar: Korku ve tehlike, Leşker: Asker, Hazer: Sakınma, çekinme, Liva: Sancak, Geda: Dilenci, yoksul, Müsahhar kılmak: Ele geçirmek, almak, Hevayı Firenk: Fransız havası, Pes-i Ruyem: Tunç arkalıyım, Sürhab: Kırmızı su, şarap, Lehim hamr: Dudağımın şarabı, Lehim senir: Dudağımın yemişi, Şadd-ı Bağdad: Bağdad nehri (Dicle), Mih, mihan: Büyük, büyükler, Beh: Önden belli miktarda verilen para.]

Burada Şah İsmail'in yaşam müca-delesi ve yetiştirilmesi üzerinde genişçe durmanın gereği yoktur. Ancak bilmeliyiz ki, onun aldığı eğitim ve öğretim örgüsü, bilinç kumaşı Alevi-Bektaşî inanç sistemi ve yaşam düzeninin gerektirdiği bilgilerden dokunmuştur.⁽²⁾

Erdebil, Gilan ve Lahican'da çocukluğunda korkunç fırtınalar içinde geçen ve zihnen ve bedenlen çok iyi yetiştirilen Şah İsmail 7-8 yaşlarında en güzel şiirlerini yazmaya başlamıştır. Zamanı geldiğinde, yukarıda örneklerini verdiğimiz nefeslerinde görüldüğü gibi Anadolu gazilerini sefere; ezilmekte olan Alevi halk yığınlarını kendi devletlerini kurmaya çağırıyor.

Karl Marx : "Bugüne değin bütün filozoflar dünyayı çeşitli biçimlerde açıklamaktan başka birşey yapmadılar. (Sanatçılar ve ozanlar ise yanında olduklarının görüş ve düşüncelerini duygu ve estetik katarak yapıtlarında yansıttılar. İ.K.) Dünyayı açıklamak değil değiştirmek gerekmektedir" diyor. Marksizm açısından Şah Hatayi'nin şiirlerinden yansıyan konumu, evreni değiştirme çabasıdır; üretim, tüketimde, akıl ve sevgide, inançta ve insan ilişkilerinde yepyeni bir dünya yaratmak. Bir eylem adamı olan Hatayi'nin amacı, çalışan ve üreten ama ezilmekte olan geniş toplum kesimlerinin yararına dünyayı değiştirmektir. Yazdığı binlerce şiirlerinde zaman zaman dinsel söylenceler, kerametler de işlenmiş olsa maddî yaşama dönük ve kurallar üretilerek düzen değiştirmek amaçlanmıştır.

Şah İsmail'in bu nefesleri peyikler

ve halifeler aracılığıyla Anadolu yerleşik ve konar-göçer Alevi halklarına ulaştı. Çağrısı alan Şamlu, Ustaclu, Rumlu, Tekeli, Afşar, Varsak, Kacar vb. aşiretleri, yiğit gazileri, kadını ve çocuklarıyla kabileler halinde, kendi devletlerini kurmak için, Ali donunda gördükleri Şah'a doğru koştular. Osmanlı tarihçileri (Aşık Paşazade, Hoca Sadeddin Efendi): "Ölüsünü dirisini yüklemiş, malını ve varlığını terketmiş - hatta düğün yapan gençler gerdeğe girmeden- Şah'ın çağrısına koşanların; Muhammed peygamber yerine, 'Biz ölüye değil, diriye gideriz!' diyerek, Erdebil'e Şah İsmail için hacca gittiklerini" sanıyorlardı. Bu topluluklar Hacı olmak (!) için değil; yanlışları, sıkıntı ve zorluklarıyla birlikte Şah'a gittiler ve 1501'de Kızılbaş Devleti'ni kurdular!!

Şah İsmail Hatayi'nin şiirlerinde kullandığı felsefe, materyalizmdir. Bu siyaset felsefesiyle iktidara yürüdü ve Alevi inanç sistemi ve yaşam biçimini devlet düzeni yaptı bütün Cem kurumlarıyla. Çok sayıdaki nefeslerinde bunları işlemiştir. Şiirlerinde nesnel dünya ön plandadır. Şah Hatayi'de Tanrı, görünmez-bilinmez mekanından insanları gözleyip izleyerek, ya da izleterek, öldüklerinde onları ödüllendiren veya cezalandıran "Mutlak Varlık" değildir; insanlaşarak dünya işleriyle uğraşır. Gerçeği bilip de ikiyüzlülük eden yalancılarla Hatayi'nin asla pazarlığı yoktur:

Hatayi'm hazerim yok
Cahile nazarım yok
Yalancı kallaş ile
Behim yok pazarım yok

DİPNOTLAR

(1) Hatayi'nin, çok daha sonra Çaldıran savaşını konu edindiği bir şiirinden, Sultan Ali Mirza ile musahib olduğunu öğreniyoruz. Sultan Ali Mirza, musahibi Şah İsmail uğruna canını vermiştir:

(...) Cellatlar aralandı
Çiğerler yarelendi
Sultan Ali İmirza'm
Bu kavgada parelendi
(...) Çöl olası Çaldıran
Altun kadeh dolduran
Hatay'im ağlar gezer
Musahibin aldran

(2) Hoca Ali'nin (1392-1429) Timur'dan aldığı Alevi-Türkmenlerden otuz bin savaş tutsağının Anadolu'dan taşıdığı Hacı Bektaş Veli öğretisiyle Baba İlyas ve Şeyh Bedreddin toplumsal başkaldırı geleneği, Erdebil Dergahı çevresini etkisi altına almakta gecikmedi. Sofiyan-ı Rum (Anadolulu Sufiler) adıyla yerleşen bu topluluk, Erdebil'in kau Ortodoks (Sünni İslam) inanç sistemini parçalayıp, Anadolu Aleviliği doğrultusuna yöneltmiştir. İleride bir devlet kuracak olan çocuk Şah İsmail'i, düşmanlarının elinden kaçırıp saklayarak, ölümden kurtaran bu insanların torunları olacaktır.

Şeyh İbrahim'den (1429-1447) sonra oğlu Şeyh Cüneyd'in yedi yıllık Anadolu serüveninde (1449-1456) Alevi halklar (Çepni ve Varsak Türkmenleri) arasındaki kazanımlarını Erdebil'e taşıması; Şeyh Haydar'la (1470-1488) birlikte mücadele veren Şamlu, Ustaclu, Kacar gibi Alevi aşiretleri Dedelerinin bağlı bulundukları Hacı Bektaş Veli'nin yol-yöntem ilkeleriyle onu yetiştirmiş olmaları, Erdebil Dergahında Safevi Çevrenin Sünni-Şii şeriat ortamını hemen hemen yoketmişti. Karakoyunlu ve Akkoyunlu beylerinin Erdebil'e, siyasal amaçlı saldırı ve yağmaları da Şeriatın tamamıyla uzlaşmalarına yardımcı olmuştur denilebilir.

GÜNER ÜMİT OLAYINDAN DERSLER

İnter Star'ın şovmeni Güner Ümit'in yaptığı gafdan çok ders çıkarmak mümkündür. Ama biz bunlardan sadece birkaçına değinmek istiyoruz.

Bize kalırsa Güner Ümit bu konuda cahilliğinin ve bilgisizliğinin kurbanı oldu. "Bilmemek değil, öğrenmemek ayıp." Güner Ümit'i bilmediği için değil, öğrenmediği için kınamak gerekir.

Öte yandan Güner Ümit, yaptığı hatayı fark ederek Alevi yurttaşlarımızdan özür diledi. Kendisinin af edilmesini istedi. Hatasını kabul edenin bağışlanması gerekir. Ayıbının tekrar, tekrar, yüzüne vurulmaması gerekir.

İkinci olarak: Güner'in gafı üzerine Alevi vatandaşlarımızın tepki göstermesi son derece doğal, tepkilerini değişik şekillerde göstermesi normaldir. Ancak düşmanlara fırsat verecek söz ve davranışlardan kaçınmak gerekir. Şeriatçılarla aynı çizgiye ve safa düşmemeye özen göstermek gerekir. Bu konuda Alevi dedelerine ve aydınlarına büyük görevler düşmektedir.

Üçüncü olarak: Güner olayı bize çok önemli bir şeyi hatırlattı. Bu toplumda, Aleviler hakkında çok yanlış ve saçma sapan fikir ve önyargıların hâlâ yaşadığını gösterdi. Bu saçma sapan fikir ve yargılarla damgalanan Alevilerin açıkça değilse bile gizlice (bilinçaltında) aşağılandığı ve hor görüldüğü ortaya çıktı. Güner Ümit'in dilinin sürçmesi aslında bu toplumsal bilinçaltının dışı vurmasıdır.

Biz burada Aleviler hakkındaki bu yanlış fikirlerin ve suçlamaların hangi tarihsel kaynaklardan çıktığına, beslendiğine ve mezhepler arası ilişkilerine girmek istemiyoruz. Ancak toplumda Aleviler hakkındaki bu saçma sapan yargılarla toplumumuzun bir kesminin manevi bakımından aşağılandığını ve hor görülmesini, bu durumun, toplumumuzun ve ülkemizin birliğini tehdit eden en büyük tehlikelerden biri olduğunu vurgulamak gerekir.

Bu nedenle Alevi dedelerine, Alevi ileri gelenleri ve aydın din adamlarına, bilim adamlarına, yazarlara, düşünürlere, sanatçılara ve en başta devlet yöneticilerine çok büyük görevler düşmektedir. Konuyu, Alevi, Sünni, Şafi gibi mezhepler düzeyinde ve mezhepler arası ilişkiler şeklinde ele almadan, Aleviler hakkındaki doğru fikirleri, gelenek ve görenekleri gün ışığına çıkarmak ve toplumu aydınlatmak gerekir. Aleviliğin ne olduğu doğru dürüst anlatılmalıdır. Bunun yapılmaması, Alevilik hakkında kullaktan dolma dedikoduların yayılmasına fırsat verir, Alevi, demokrasi ve toplum düşmanlarının ekmeğine yağ sürer.

Güner Ümit, yaptığı hatayı fark ederek Alevi yurttaşlarımızdan özür diledi. Kendisinin af edilmesini istedi. Hatasını kabul edenin bağışlanması gerekir. Ayıbının tekrar, tekrar, yüzüne vurulmaması gerekir.

HANGİ HOŞGÖRÜ

Türkiyemizi ortaçağ karanlığına taşıyanlara dur demeliyiz

Sevgili canlar fazla uzağa gitmeye gerek yok. HBB televizyonunda 12 Mayıs günü yayınlanan Yüksek Tansiyon adlı programda İstanbul eski vaizlerinden Hasan Ali Buldan Alevi halkına yönelik cahilhan bir dil ile saldırmadı mı?

2 Temmuz 1993 günü çağdaşlığın ve hoşgörünün düşmanı olan şeriat yanlıları tarafından Sivas'ta Madımak Oteli'nde 37 canı yakmadılar mı? Türkiye gazetesinde Yavuz Bülent Bakiler halk ozanı Pir Sultan'a sapık demedi mi? Zaman gazetesi bulmacasında Aleviliğe sapıklık denilmedi mi?

Bu yoz ve gerici zihniyetin piyonlarından olan Güner Ümit İter Star televizyonunda yayınlanan Turnike programında hamile kadınla sohbetinde "Kızılbaşlar gibi mi" demedi mi? Sayın Güner Ümit 20 milyonluk Alevi toplumunu hayasızca suçlamana ancak ve ancak senin gibi okumuş cahiller inanır. İnsan olan inanır mı?

Bizler Pirimiz Hünkar Hacı Bektaş Veli'nin "Ne ararsan kendinde ara" felsefesi ve Ehl-i Beyt'in "Eline beline diline" felsefesi ile yoğrulmuşuz.

Nedir suçu şu Kızılbaş'm? Düşünmek, özgür düşünmek, sevgi, eşitlik, hakça paylaşım; sazını, deyişini, cemini ve kültürünü yaşatmak; bal olmak, gül olmak, insana değer vermek; halkın ayrışımından yana değil, birlik ve beraberleştirmekten yana olmak. Ne kadar suçlu imiş şu Kızılbaşlar! Ortaçağ karanlığından kurtulmak isteyenler için, bugün, devletin birçok kurumlarında Alevilere saldırmayı kendilerine görev bilen, insan sevgisinden yoksun kimseler var. Bu tür davranışlar, ülkemizde yanlış eğitim politikasının ürünü olan zihniyetlerin hoşgörüsüdür.

"Çağdaş, Laik ve Demokratik Türkiye" özlemimiz, bu tür saldırı ve uygulamalarla yara almaktadır. İnsanlarımızı kamplara bölen her türlü kışkırtıcı söz ve davranış kınıyoruz. Güzel Türkiyemiz, Alevisiyle, Sünnisiyle, Kürdü, Lazı, Çerkezi ile bölünmez bir bütündür. Alevi örgütlerinin kaybedecek zamanları yoktur. Daha da güçlenip demokrasiden, laiklikten yana olan güçlerle işbirliği yapıp, Türkiyemizi ortaçağ karanlığına taşıyanlara dur demeliyiz.

Ülkemizde yaşayan tüm kültürel kimlikler, devletçe tanınmalı, onlara sevgi duyulmalı, gelişmeleri için özgür ortam sağlanmalıdır.

Hoşgeldin hoşgörü yılı.

Avusturalya Alevi Kültür Merkezi Yönetim Kurulu adına,
yazman Turabi Akbal

Bize kalırsa Aleviler bugüne kadar bu görevi yapmada yeterince atak davranamamışlardır. Alevilik nedir? Tarihi, düşünce, inanç, gelenek ve görenekleri nelerdir? Bunları toplumun gündeminde tutamamışlardır. Bir başka mezhebin baskısı altında kalmışlar, sinmişler, Alevi olduklarını açıkça söylemekten bile korkmuşlardır.

O zaman önce Alevilere çok büyük görevler düşmektedir. Kendilerini ezen, baskı altında tutan, her türlü güce karşı inançlarını ve varlıklarını koruma mücadelesi vermeleri gerekir.

Aleviler sessiz, pasif ve sinik konumundan çıkmalı, toplumda gerçek kimliğiyle gerçek inanç, gelenek ve görenekleri ile yerini almalı, alma mücadelesi vermelidir. Bu mücadele, herşeyden önce demokrasi mücadelesidir. Demokratik bir toplum yaratma mücadelesidir. Alevilerin gerçek kimlikleri ve inançlarıyla yaşayabilecekleri en güvenli toplum demokratik toplumdur.

Son olarak bir noktaya daha değinmek gerekir. Güner Ümit olayı bize televizyon gibi milyonlarca insan tarafından izlenen bu görsel yayın organının, ne kadar tehlikeli bir silah olarak kullanılabileceğini gösterdi. Hadi Güner Ümit cahilliğinden gaf yaptı. Ya televizyon gibi yayın organlarını ellerinde tutan tekeli sermaye gurupları maksatlı olarak bir takım kışkırtmalar yaparsa?

Yapamazlar mı? Yaptıklarını en son Bosna olayları dolayısıyla şeriatçıların tertiplediği Taksim mitinginde gördük.

Kanunsuz Taksim Mitingi iki televizyon kanalının maksatlı yayınıyla gerçekleştirilmişti. Bunlar ülkeyi karışıklığa toplumu birbirine düşürmeye yönelik provokasyonları her zaman yapabilirler. Maksatlı ve kışkırtıcı yayınlar ile mezhep kavgaları çıkartabilirler. Azınlıklara karşı yağma hareketi başlatabilirler. Demokratik ve Laik Cumhuriyete karşı irticaî ayaklanmalar kışkırtabilirler. Daha akla gelmedik binbir çeşit kışkırtma ve tertip içinde olabilirler.

Gerçek tehlike, bu televizyon kanallarının tekeli sermaye guruplarının ellerinde olmasıdır.

Hepimizin, gerçek yurtseverlerin ve gerçek demokratların bu tehlike üzerinde çok düşünmesi gerekir. Bunlardan gelecek her türlü provokasyona karşı uyanık, tedbirli ve hazırlıklı olması gerekir. Aksi taktirde başımıza çok büyük felaketlerin gelmesi kaçınılmazdır.

İbrahim Kızıltan
Türkiye Deri-İş Sendikası
Genel Mali Sekreteri

9 Ocak tarihinde İter Star'da yayınlanan ""Turnike"" adlı programda, program sunucusu Güner Ümit'in Alevilere hakaretiyle Alevilerin başlattığı protestolar ve bunun kamuoyundaki tepkileri devam ediyor.

Daha önceki açıklamalarımızda da belirttiğimiz gibi bizim Aleviler olarak sorunumuz Güner Ümit veya Güner Ümit benzerleriyle değildir. Özü kabahatından büyük olan Güner Ümit'in özür dilemiş olması bazı gerçekleri değiştirmiyor. Güner Ümit ""espri"" diye nitelediği bu aşağılık iftiranın çocukluğundan kaldığını belirtmektedir. Zaten sorun da buradadır. Ona bu anlayışı, bu önyargıyı empoze eden, bu aşağılık iftiraları ""espri"" diye kullanmasına zemin hazırlayan kimlerdir?

Bu sorunun cevabı aslında herkes için açıktır. Bu anlamıyla bizim sorunumuz yüzyıllardır Alevileri horlayan, aşağılayan, katliamlardan geçiren egemen Sünni anlayış ve bu anlayışı şekillendiren, empoze eden siyasi iktidarlardır.

Osmanlı Şeyhülislamlarının ""katlı vaciptir, malı helaldir"", ""kestikleri yenmez, kapılarının önünden geçilmez"", ""ana-bacı tanımazlar,"" ""mum söndürürler"" diye verdikleri fetvalar bugün de çeşitli biçimlerde değişik alanlarda kendisini gösteriyor. Dün sözlüklere, gazetelerde bulmaca köşelerine giren, müftülerin ağzında dolaşan, TV'lere yansıyan bu alçakça iftiralar, bugün kendisini bu halkın küçük bir parçası olan Güner Ümit'te somutlanmıştır.

Bu anlayış, Pir Sultan'ı darağacına götürmüş, Nesimi'nin derisini yüzmüş, onbinlerce Aleviyi katletmiş, Maraş'da, Çorum'da, Sivas'da canlarımızı yakmıştır.

Bu anlayış, Alevi köylerine zorla cami yaptırmış, Alevi çocuklarına Sünni din derslerini zorunlu kılmış, cemevlerimizi yıkmıştır.

Bu anlayış, okuldan ve sağlık oca-

SUSKUN TOPLUM OLMAYACAĞIZ

Tercihini barıştan, hoşgöründen ve kardeşlikten yana yapan tüm birey ve kuruluşları duyarlı olmaya, ortak bir laik-demokratik blok yaratmaya çağırıyoruz

ğından çok cami yaptırmış, kuran kursu ve İmam Hatip Okulu açmıştır.

Bu anlayış, Alevilerden de vergi olarak topladığı paraları Sünni Diyanet İşleri'ne ve onun Alevilere küfreden hocalarına aktarmıştır.

Bu anlayış, bu tür yaklaşımlarıyla, katliamlara zemin hazırlayan, Sivas'da 37 canımızı diri diri yakan katil sürüsüne verdiği göstermelik cezalarla onları ödüllendirirken, katliamda canlarını yitiren, zarar gören toplumumuzu cezalandırmıştır.

Bu anlayış, dün olduğu gibi bugün de iktidardadır. Alevileri yok saymaya, inanca, düşünceye ve bir bütün olarak demokrasiye saldırmaya devam etmektedir.

Aleviler dün de bugünde, cinsiyeti, mezhebi ve ulusu ne olursa olsun hep kardeşlikten yana olmuşlardır. Gerek Osmanlı gereksede Cumhuriyet tarihi boyunca saldıran hep egemen iktidarlardan ve egemen Sünni anlayışı olmuştur. Hal böyle iken son gelişmede görüldüğü gibi her saldırı karşısında sükunete davet edilen, tahriklere kapılmaması öğütlenen bizler oluyoruz. Biz dün de yakan değildik, bugün de yakan olmayacağız. Ancak bizi yakanlara, alçakça iftira edenlere artık suratımızın öbür

tarafını da çevirmeye devam etmek istemiyoruz.

Sen yüzyıllardır bizi aşağılayacak, horlayacak, katledecek, bizi katledenleri ödüllendireceksin, Azin Nesin ""tahrik yaptı"" diye katillerin cezalarını indireceksin, sonra da bize ""adam - Güner Ümit - kerelerce özür diledi daha ne istiyorsunuz"" diyeceksin. Sanki bu iftiralar çok olağanmış gibi ""bu olayı unutalım"" diyeceksin, sonrada ne için ve nerede kullanıldığını bile bilmediğin Pir Hünkar Bektaş Veli'nin ""incinsen de incitme"" sözünü bize karşı kullanacaksın!

Tüm bu iftira kampanyasının küçük bir halkasını oluşturan ve Güner Ümit nezdinde somutlaşan anlayışa tepki, olayın bütünü düşünüldüğünde son derece anlaşılır bir gelişmedir. Bu protesto dalgası doğal ve haklı bir birikimin patlamasıdır.

Bu protesto ""artık yeter"", ""her aşağılık saldırıya, her katliama artık boynumuzu uzatmayacağız"", ""suskun toplum olmayacağız"" demenin en somut ifadesidir.

Bugüne dek Alevilere yönelik aşağılık saldırılarda, en son Sivas katliamında ve onunla ilgili davada ağızlarını açmayanlar, olayı münferit bir olaymış

gibi geçiştirmeye çalışanlar, içeriği ne olursa olsun konu üzerine doğru dürüst tek bir kalem oynatmayan malum köşe yazarları ve malum basın bir bölümü, protestoları görünce hemen ""yavuz hırsız ev sahibini bastırır"" örneğinde olduğu gibi saldırıya geçtiler....

Bir kez daha ilan ediyoruz, size rağmen her onurlu toplumun yapacağını yapmaya devam edeceğiz. Onurunuz varsa bu haklı davaya sahip çıkın, her zaman olduğu gibi bu gelişmeyi de çok sıradan münferit bir gelişme olarak göstermeyin. ""Tahrik"" olması gerekenler varsa onlarda bizleriz. Sivas'dan sonra bu gelişme karşısında da bizi ""tahrik"" eden taraf olarak göstermekten vazgeçin.

- Biz Aleviler, Alevi kimliğinin yasal olarak tanınmasını, anayasal olarak güvence altına alınmasını istiyoruz.

- Biz Aleviler, bu ülkede üvey değil, gerçek kardeşlik istiyoruz.

- Biz Aleviler, bu ülkede her alanda gerçek demokrasi istiyoruz.

- Biz Aleviler; bu ülkede bizim vergilerimizle de beslenen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kaldırılmasını, Alevi köylerine zorla cami yaptırılmasına son verilmesini istiyoruz.

- Biz Aleviler, bu ülkede her alanda eşit haklar istiyoruz.

- Biz Aleviler, bu ülkede çocuklarımızın zorunlu din derslerine sokulmalarına, bu anlamıyla daha fazla aşağılanmalarına karşı çıkıyoruz.

Bu çabalarımıza hangi koşullarda olursa olsun devam edeceğiz. Ülkemizdeki tüm sorunların çözümü Atatürk devrimlerine bağlı (saygılı) çağdaş laik, demokratik bir Türkiye'nin yaratılmasından geçmektedir. Tercihini barıştan, hoşgöründen ve kardeşlikten yana yapan tüm birey ve kuruluşları duyarlı olmaya, ortak bir laik-demokratik blok yaratmaya çağırıyoruz.

Alevi-Bektaş Temsilciler Meclisi
Girişimciler Yönetim Kurulu Başkanı
Ali Rıza Gülçiçek

İTER STAR'A TEPKİ

9 Ocak Pazartesi İter Star'ın Süper Turnike programının sunucusu Güner Ümit'in Alevi toplumuna programda yaptığı iğrenç hakaretin ardından, Alevi toplumu adeta ayağa kalktı.

Güner Ümit'in hakaretinin hemen ardından telefon yağmuru altında kalan İterstar'ın telefonları kilitlendi. Telefonla ulaşamayanlar İstanbul'un değişik bölgelerinden İterstar'ın önüne toplanmaya başladılar. Bu insan seli sabaha kadar böyle sürdü.

Ertesi günü saat 13.00'de İter Star önünde toplanılacağı bütün İstanbul'a dalga dalga yayılmaya başlandı ve sabahın erken saatlerinde insanlar İterstar önünde toplanmaya başlamışlardı. Saatler ilerledikçe kalabalık artıyor, kalabalık arttıkça öfke çoğalıyordu. Alevi toplumu artık yeter diyordu. İterstar'ın önüne toplanan binlerce insanla İterstar arasına jandarınadan duvar örülmüştü. Bir yandan basın açıklamaları okunuyor, bir yandan da İterstar ve Güner Ümit'e yönelik sloganlar ortalığı inletiyordu. Gaziosmanpaşa bölgesinden otobüslerle, minibüslerle ve özel taksitlerle gelen gurup ""kızılbaşlar burada Güner Ümit nerede"" sloganını atması üzerine bu slogan bir anda öfkeli kalabalığa dalga dalga yayıldı. Bir genç düz bir beton elektrik direğine tımanarak, direğin tepesinden bütün dünyaya Hz.Ali'nin posterini sallayarak gösteriyordu.

Daha sonra protestonun bittiği ve dağılacağı söylenmesi

üzerine bir gurup İkitelli yönüne doğru yürürken kalabalık bir gurupta sloganlar atarak *Hürriyet* gazetesine doğru yürüdüler. Zaman zaman E5 ve Otopanı trafiğe kapatarak *Hürriyet*'in önünden ayrılan kalabalık, bu kez *Sabah* gazetesine doğru yöneldi. 2-3 otobüs dolusu polisin yolu kesmesi üzerine, polisle kalabalık arasında itiş kakıştan sonra kalabalık bu kez Halkalı'ya doğru yöneldi. Azeri mahallesinden İterstar'a doğru yürüyen gurup ""İterstar'a, İterstar'a"" sloganlarıyla kalabalığı artırarak yürüdüler. Yolu kenarında çakılı, Star'ın yerini gösteren dev bir levhayı da söküp, sürükleyerek Star'ın önüne gelen gurup demir parmaklıklara dayandı.

İterstar'ın korumaları tarafından havaya ateş edilmesi üzerine kalabalık, ""artık susmayacağız"" sloganlarıyla Star'ın camlarını, giriş kulübesini, ve Star'a ait arabaları tahrip etmeye başladı. İçeriye atlayan kişiler Star'ın amblemini taşıyan bayrakları söküp parçalarken, engellemek isteyen Star korumalarıyla da epey yumruklaştılar.

Olay biraz olsun yatıştıktan sonra İterstar'ın haber veriş tarzı da ilgi çekiciydi. İterstar'ın bayraklarından başka bayrak indirilip yırtılmamışken, ""Türk bayrağını yırttılar"", ""Aleviler ayrıldıktan sonra bir gurup fanatik olay çıkardı"", ""kim bu adam"" haberleriyle tek tek hedef gösterdiler. Ama aynı ""duyarlılığı"" Sivas katliamında nedense göstermediler. Alevi toplumu Star'ın bu tutumuna da tepki gösterdi.

Kervan Gaziosmanpaşa Temsilciliği

Aleviler İter Star'ı ve Kurumlarını Boykot Kararı Aldı

İstanbul'da olağanüstü toplanan Alevi Temsilciler Meclisimiz İter Star televizyonu, ve aynı işverene bağlı diğer banka ve ekonomik kurumları boykot kararı aldı.

Meclisin aldığı karara göre, İter Star'ın yayını kesen Tunceli ve Merzifon belediyelerinin takdirle karşılanan bu girişiminin diğer belediyelere örnek olmasını diliyoruz.

İter Star'daki sözkonusu yayın ve olay süresindeki yalan haber (bayrak yırtmaya ilişkin) ile ilgili kişisel olarak Güner Ümit, kurumsal olarak da İter Star hakkında ceza ve tazminat davası açarak hukuksal haklarımızı sonuna kadar kullanacağız. Radyo Televizyon Üst Kurulu (R.T.Ü.K.) tarafından İter Star'a verilen uyarı cezası Alevi kamuoyunu tatmin etmemiştir.

Alevi-Bektaş Temsilcileri Meclisi
Girişimcileri adına Yürütme Kurulu Başkanı
Ali Rıza Gülçiçek, 14 Ocak 1995

Ben lise 3.sınıfa gitmekteyim. Başıma gelen bir olayı anlatmak istiyorum.

5.dönemin sonlarına yaklaşıırken yazılı sınavlarında sonuna gelmeye başladı ve yazılılarımızın çoğu bitti. Bu yazılılarımızdan bir tanesi de edebiyat dersinindi.

Ortalamalarımız düşük geldi. Sınıfın yüzde yetmiş beşi bu durumdaydı. Edebiyat öğretmenimiz, ders ortalaması kırk ve kırktan yüksek gelenlerin sözlü notlarını yüksek tutarak geçirdi. Geriye ortalamaları düşük olanlar kalmıştı. Sınıfın tamamı içerideyken ortalamaları düşük gelenleri sözlü yapacağını söyleyerek, ortalaması iyi olanları dışarıya çıkarttı. Bizler sözlü olmayı beklerken, bugüne kadar duymadığımız bir teklifle karşılaştık. Öğretmenimiz doğrudan doğruya lafa girdi. Okul idaresine teklif götürerek, okulda tamamlama kursları açılmasını söylemiş. Okul idaresi böyle bir teklifi kabul etmemiş. Yasal olmayan bir

GENÇLİĞİMİZ GELECEĞİMİZ

KREDİLİ SİSTEM YENİ BİR PAZAR

şekilde ders verdiğini, dersin ücretli olduğunu söyledi. Ders ücretinin 500.000 TL. olduğunu ve ders verdikten sonra bir sınav daha düzenleyerek kalanları geçireceğini belirtti. Sınıftan kendisinin güvendiği birini muhatabı seçerek, "bana hiçbir şey söylemeyin, arkadaşınızla konuşun. Bana haber getirsin" dedi. Ağzlarını sıkı tutmak konusunda, sınıftan söz aldı.

Geriye iki seçenek kalıyordu; ya 500.000 lirayı verip sınıfımızı geçecektik, ya da öğretmeni Milli Eğitim Bakanlığı'na şikayet edip, iki sene kadar o dersi alamayıp, okul kapılarında sürünecektik. Bize en mantıklısı birinci seçenek geldi ve liste hazırlayıp öğretmenimize verdik. Şimdi ders almayı bekliyoruz.

Öğrencilerin bu duruma düşmesindeki en büyük rolü gene *kredili sistem* oynuyor ve bazı şerefsiz insanlar da bundan yararlanıyor. Dedğim gibi artık kredili sistem yeni bir pazar oldu.

Bir öğrenci

Öğretim kurumlarında cinsel eğitim olmalı mı?

Eğitim ve öğretim kurumlarının bugüne dek bir çok yanlış yanlarını ortaya koyduk ve tartıştık ama şimdiye dek, bu kurumlarda neden bu kadar ahlaksızlıkların, hatta sapıklıkların yükseldiği konu bile olmadı.

Bizler yıllardır belli gelenek, görenekler doğrultusunda yaşadık, birbirimize karşı hoşgörülü, olgun davrandık. Ama günümüze baktığımızda toplum içerisinde bir çürüme almış başını yürüyor. Özellikle 12-25 yaş arası gençliğe baktığımızda müthiş bir ahlaksızlık, görgüsüzlük var. Avrupa yaşam *taklitçiliği* görüyoruz. Sanki çocuklarımız, bizim değil de, başka bir toplumdan gelmiş! Peki hiç sorduk mu kendi kendimize, neden geçmişle günümüz arasında bu kadar farklılıklar var?

Geçmişimize baktığımızda örneğin fazla değil bir iki nesil ötemize baktığımızda, ailede ve toplumda cinselliğin sözünü boşver, iması bile ayıp, günah, terbiyesizlikle eşdeğerti ve bu konuda yıllardır ezilmiş ve sindirilmişti. Boşanmış insana iyi gözle bakılmaz, art niyet aranırdı. Bir erkeğin bayanı beğenmesi ve ilişkiye girmesi doğal, ama tersi toplumun değer yargılarıyla ters düşerdi. Başka bir insan gurubuna baktığımızda ise tam bir sapıklığın simgesini teşkil ederler bunlar.

"Kızlarına tecavüz eden babalar" çok sık görülen manzaralar oldu. Bunlar izledikleri filmlerin ve çevresindeki olayların etkisiyle arayışa geçen ve eşinden ilgi duyamayan ya da eşine açılmayan, bir takım duygularını tatmin edememiş, ekonomik bunalımın üzerlerine verdiği baskı sonucu da bu duygularını başka yerde arayan insanlardır. Bu tür insanlar tam bir vakadır ve ruhsal tedavi görmeleri gerekmektedir. Toplumumuzun büyük çoğunluğunu oluşturan gençlerimiz ise müthiş boşluk içindeler, "sevdiğinden ayrıldı diye intihar edenler", aslında ailelerin bu konuda onları iyi yetiştirmemesinin bir sonucudur.

Sağlıksız düşünceler doğal olarak sağlıksız karar almaları getirmektedir.

Toplumumuzun büyük çoğunluğunu oluşturan gençlerimiz müthiş boşluk içindeler, "sevdiğinden ayrıldı diye intihar edenler", aslında ailelerin bu konuda onları iyi yetiştirmemesinin bir sonucudur.

Sağlıklı düşünemeyen birinin özel ve günlük yaşantısında sağlıklı karar alması beklenemez, bu boşlukta ve çevresinin baskısıyla bunalımlar, arabesk yaşam günlük yaşantıyı doldurmaktadır. Dikkat ettiğimizde genelde cinsel konularda bilgisiz ve karşı cinsle ilişkiye giremeyen insanların çoğu feodal aile ya da küçük burjuva

kesiminden gelmektedir.

Örneğin, karma eğitimin yürüdüğü öğretim kurumlarındaki gençlerimiz daha aydın ve bilgili kesimi oluştururlar, çünkü okul içinde sürekli karşı cinsle günlük yaşam çerçevesinde ilişkileri vardır. Karma olmayan okullarda ise "cinsellik" alışılmadık yöntemleri ile daha yüksektir.

■ Eğitim ailede başlar, eğitim ve öğretim kurumlarında devam eder

Modern bir topluluk içinde gencin hayat içinde eğitilmesi işi çok daha karışık bir problemdir ve tamamlanması çok daha uzun yıllar gerektirmektedir. İlkel bir toplumda 14 yaşında bir genç avlanmak, savaşmak ve bağımsız biri olabilmek için gerekli herşeyi öğrenmiştir çünkü öğrenecek çok şeyi yoktur. Halbuki kapitalizm altında yetişen 14 yaşındaki bir çocuğun sosyal ve ekonomik yönde bağımsız bir birey haline gelebilmesi için bir çok açıdan eğitim alması gerekir.

Bebeklik döneminde psikoloji çok önemlidir. Çünkü burada ufak bir ihmalkarlık, ileriki yaşları direkt etkiler. Örneğin çocuğa sürekli küfür öğretmek, biraz büyüdüğünde hırsızlık yapmak en sivri örneklerindendir. Çocuklara kavrayış güçlerine göre bilgi vermeliyiz. 3-4 yaşında olan çocuklarda bir çocuğun nasıl dünyaya geldiğini merak ettiğinde, hacı-leylek hikayesi, doktor getirdi, çarşıdan aldık gibi manasız sözlerle aldatmanın lüzumu yoktur. Bebeğin annesinin karnında büyüdüğünü ebe ya da doktorun onu çıkardığını anlatmak onları tatmin etmeye yetişir. Çocuk büyüdüğü zaman bu tür konularda, sürekli bilgi verilerek yapılabilecek eylemler olarak algılanmalı, karşısında sakın ve normal bir şeymiş gibi davranılmalı.

Ailenin bu yaptıklarının okulda da uyumlu bir cinsel eğitim ile desteklenmesi gerekir. İnsanların birbirleriyle ilişkiye girmeleri son derece doğal ve gerekli bir olgudur. Bu olgu sağlıklı temel ve zeminler üzerinde olduğu takdirde toplumumuzdaki bu alandaki çürüme oranı hem azalacak, hem de düşünebilen kafa sayısı artacaktır. O halde toplumda çürümüşlüğüne karşısına ancak doğru eğitimle çıkabiliriz. Unutmayalım ki aksi takdirde bu yoz kültürün içinde kendi benliğimiz, özümüz, Alevi kültürümüz yok olur.

Haydar Kandilci

AZİZ TRİKO

Aziz Aydındağ
Koton Fason - Dokuma

İbrahim Cd., Hacıömer Hulusi Bağcı İşhanı, No: 6/28
Topkapı- Maltepe/İSTANBUL
TEL: (0212) 565 44 96

SARIKAYA EMLAK

Nihat SARIKAYA

EMLAK ALIM SATIM VE BEYANNAME
DİLEKÇE-TAPU MUAMELESİ
VERASET VE İNTİKAL İŞLERİ YAPILIR

Bahçelievler Belediyesi Karşısı, Erenler İş Hanı, No:15
Bakırköy-İSTANBUL Tel: (0212) 575 98 84 - 506 52 37

FIRTINA MÜZİK

Müzik Evi'mizde sipariş üzerine her
çeşit enstrüman imal edilir ve müzik
eğitimi verilir.

- ▲ Bağlama
- ▲ Gitar
- ▲ Ud
- ▲ Solfej ve şan dersleri verilir.

Mareşal Çakmak Cad., 4.Sok., No:9 Şirinevler-İSTANBUL
Tel: (0212) 551 50 41-551 49 46

EREN TURİZM

SEYAHAT VE TİCARET
OTOBÜS İŞLETMECİLİĞİ

- ☐ Personel taşımacılığı
- ☐ Öğrenci taşımacılığı
- ☐ Yurt içi toplu seyahat organizasyonu
- ☐ Piknik gezi ve düğün araçları
- ☐ Otobüs, midibüs ve minibüs işletmeciliği

Size bir telefon kadar yakınız

GÜVEN ♦ KONFOR
CİDDİ HİZMET

Çırpıcı Mah., Seyitnizam Cad., No:2,
Daire:2, Zeytinburnu-İSTANBUL
Tel:(0212) 582 97 73-558 70 08
Fax:(0212) 547 44 23

NAZIM HİKMET SETİ

almak isteyen okurlarımızın
dikkatine:

Posta çeki hesabımıza 4.100.000 TL. yatırıp
bize haber iletirseniz, Nazım Hikmet
Seti'ni adresinize ödemeli olarak
gönderebiliriz.

Set 28 kitaptan oluşmaktadır. Taksitle satış
yapamıyoruz ama kitapları parti parti
alırsanız, ödemeyi de parça parça
yapmış olursunuz.

Size daha ucuz bir olanak ve daha elverişli
ödeme koşulları sağlayamadığımız için
üzgünüz. Ancak yine de tavsiyemiz,
fiyatlar daha fazla yükselmeden
Nazım'ın kitaplarını almanız ve okuyup
huzur duymanızdır.

Haber iletmek için adres ve telefon:

Piyerloti Cad., 17/4, Çemberlitaş-İSTANBUL
Tel: (0212) 516 84 64
Fikriye Kaya, Posta Çeki Hesap No:
650143

ÖZTÜRK MOBİLYA

Her nevi yatak odası, yemek odası, koltuk
ve çekyat çeşitleriyle toptan ve perakende
satışlarımız başlamıştır.

Ali Ekber Gündüz

Saadetdere Mah., Fevzi Çakmak Cad., No:49
Esenyurt-İSTANBUL Tel: (0212) 690 03 06

DOSTLAR 1 MÜZİK EVİ

Kurslar başlamıştır

Bağlama, klasik gitar ve org dersleri
verilir.

AYHAN YARDIMCI

Saadetdere Mah. Fevzi Çakmak Cad. No:76
Sonevler-İSTANBUL Tel:(0212) 590 41 24

PİR SULTAN KÜLTÜR DERNEĞİ ESENLER ŞUBESİ AÇILDI

"Uvur iken üstüme geldi erenler
Gafil aç gözünü uyan dediler
Serseri kalma bu cihan içinde
Yürü bir mürşide ey can dediler"

Kültürel faaliyetler başlamıştır

TÜM CANLARA DUYRULUR

Atışalanı Cad., Erdoğanlar Pasajı, No:92, K:2, Sondurak
ESENLER-İSTANBUL Tel:(0212) 568 63 35

ALEV YAYINLARI'NDAN KERVAN OKURLARINA

Değerli okurlar,

Aşağıdaki kitapları, % 30 indirimli fiyattan ve ödemeli olarak adresimizden temin edebilirsiniz. Çok sayıda kitabı taksitle satın
almak isterseniz, bize başvurun, görüşelim, durumunuza uygun bir ödeme planı belirleyelim. En iyi dileklerimizle.

KÜLTÜR DİZİNİ

OKUNACAK EN BÜYÜK KİTAP İNSANDIR - R.Yürükoğlu.....230.000 TL.
SİVAS KATLIAMI VE ŞERİAT - Lütfi Kaleli.....220.000 TL.
ALEVİLERDE HALK MAHKEMELERİ - Av. İsmail Metin (1.cilt çıktı).....150.000 TL.
ALEVİ SÜNNİ İNANCINDAN MEVLANA YUNUS VE HACI BEKTAŞ
GERÇEĞİ - Lütfi Kaleli.....150.000 TL.
ANADOLU'DA ALEVİLİK - Battal Pehlivan.....100.000 TL.
PİR SULTAN ABDAL (RESİMLİ 1.Hamur) - Battal Pehlivan.....350.000 TL.
DEDİRMENİN BENDİNE - Arif Sağ'la sohbet.....80.000 TL.

EDEBİYAT DİZİNİ

İSTANBUL HEMŞERİLERİ - İsmail Bilen.....60.000 TL.
UMUT ÇİÇEĞİ - Hasan Kıyafet.....60.000 TL.
KOMÜNİST İMAM - Hasan Kıyafet (roman).....100.000 TL.

SİYASAL

MARKSİZM'DE İŞÇİ SINIFININ KAPSAMI VE TÜRKİYE - Emine Engin..80.000 TL.

METAL İŞ KOLUNDA SENDİKAL BİRLİK SORUNU VE TÜRK METAL'DE

BİRLİK - Ali Babaishak-Mercan Köklü.....35.000 TL.
ROMANYADA KARŞI DEVRİM - Mercan Köklü.....60.000 TL.
FAŞİZM VE BURJUVA DEMOKRASİSİ - R.Yürükoğlu.....130.000 TL.
TKP 8.KONGRE BELGELERİ.....30.000 TL.
TKP PROGRAM.....30.000 TL.
DR.BEDİR AYDEMİR YAŞAMI VE GÖRÜŞLERİ.....150.000 TL.
SOSYALİZMİN ÇÖZÜLÜŞÜ ÜZERİNE ÜÇ MAKALE - R.Yürükoğlu.....70.000 TL.

ŞİİR

KIVILCIM YAĞMURU - Abidin Aydın (ŞiiR).....60.000 TL.
ÇORUMLU HALK OZANLARI - Hüseyin Çırakman (Antoloji).....130.000 TL.

ALEV YAYINLARI

Fikriye Kaya, Posta çeki hesap No: 650143, Piyerloti Cad., 17/4 Çemberlitaş - İSTANBUL TEL:0212-516 84 64

DAHA ÇOK BİRLİK! DAHA ÇOK DİSİPLİN!

CENGİZ YILMAZ

Sosyalist sistemin çökmesi ile başlayan dünyadaki gericiilik, etkisini en fazla işçi sınıfımız üzerinde gösteriyor. Burjuvazinin topyekün saldırısı işçi sınıfının örgütlülüğünü ve birliğini hedef alıyor. Tüm dünyada sendikasılaşma oranları artış gösteriyor.

Ülkemiz işçi sınıfı açısından da durum pek iç açıcı değil. Yoğun işten çıkarmalar, taşeronlaşma, kapsam dışı sözleşmeli personel vb. uygulamalarla büyük bir sendikasılaştırma politikası yürütüyor.

İşçi sınıfımızın örgütlülüğüne yönelik tüm bu saldırılar yetmiyormuş gibi, bir de kendi içinden bu birlikteliğe zarar veren gelişmeleri ibretle izliyoruz. Hak-İş'in varlığı ve Disk'in yeniden faaliyete geçmesiyle birlikte sınıfa verdiği zararları geçen sözleşmeler döneminde hepimiz gördük. Özçelik-İş'te örgütlü olan işyerlerinde sendikalaşmayı hedef alan Disk, buralarda işçilerin bölünmesine neden oldu. Yetki almak için mahkemelere baş vurunca, bir çok işyeri aylarca sözleşmesiz bırakıldı. İşçilerin bir o sendikaya bir bu sendikaya üye "ettirilmeleri" sonucu sınıfımızın trilyonlarca parası notelere aktarıldı.

Çalışanların % 10-15'i gibi çok düşük olan sendikalılık oranının olması yetmiyormuş gibi, bu bölünmüşlüğüne bir de kamu işçilerinin ayrı örgütlenmeleri eklenince paramparça bir durum ortaya çıkıyor.

Trenlerde, vapurlarda seyyar satıcılar vardır, bir cüzdan satırlar arkasından eklerler, bu cüzdanın yanında bir tükenmez kalem, bir kurşun kalem bir de yanında silgi, bitmedi yanında bir tarak... Sendikal hareketin bölünmüşlüğü anlatırken hep bu satıcının sözleri aklıma gelir. Çünkü bizim bölünme çabalarımız da bir türlü bitmek bilmiyor.

Türk-İş'te sağlanan sendikal birliği mi Hak-İş bölüyor, yeni Disk bölüyor. Bitmedi "bağımsızlar" bölüyor, bitmedi memurların ayrı örgütlenmesi bölüyor. Bitmedi 4. Konfederasyon için yürütülen provokasyon çalışmaları bölüyor. Bitmedi şubelerin merkezlerini tanımaması bölüyor.

İstanbul'da ve bazı illerde son yıllarda sendika şubelerinin oluşturduğu bazı platformlara rastlıyoruz. Özellikle İstanbul'da "Şubeler Platformu" diye ortaya çıkan bir oluşum önceleri yerel eylem birlikteliği ve dayanışma getireceğinden bazı çevrelerce olumlu karşılanmıştı. Biz de o dönemler bu birlikteliği izliyor, ancak yapısını bildiğimizden şüpheyle bakıyorduk.

Çok geçmedi, İstanbul Şubeler Platformu imzalı bildiriler değişik konularda ve eylemlerde dağıtılmaya başlandı. Önceleri sendika merkezleriyle daha uyumlu gibi gözükten bu bildirilerin dili gittikçe keskinleşmeye ve gittikçe sendika merkezlerini tanımamaya, disiplinden uzaklaşmaya başladı. Değişik toplantılarda, basın açıklamalarında ve eylemlerde İstanbul Şubeler Platformu başarısızlığın tek faturasını Türk-İş'e kesmeye başladı, bunların gözünde Türk-İş adeta günah keçisi durumuna geldi.

Ayrica İstanbul Şubeler Platformu her geçen gün, bir sendikanın şubesi olduğunu unutarak ve dünyanın merkezine kendini koyarak siyasal parti gibi tavrı koymaya başladı. Bu durum bir çok şubenin platformdan ayrılmasını getirdi. Şubelerin bu tavırları kendi genel merkezlerini basmaya kadar gitti.

Burjuvazinin sınıfımıza yönelttiği bunca saldırının yanında bir de sendikaların saldırısı kendi bindiği dalı kesmekten başka birşey değildir. Yerel yerlerde sendika merkez veya şubelerinin birlikler oluşturmaları eylemlerde ortak hareket etmeleri birbirleriyle dayanışmayı güçlendirir, bölgesel sorunlara daha hakim olmayı sağlar. Bunun yararları çoktur. Bunun en güzel örneğini Kocaeli Sendikalar Birliği vermektedir.

İstanbul Şubeler Platformu, temel işçi sorunlarından uzak, tabanla bağı olmayan bir birlikteliktir. Varlığı ve yapısı sendikal harekete zarar vermektedir.

Platform içinden bir şube başkanı geçenlerde basında çıkan bir yazısında

sitem ediyor. "Eylem örgütleyeceğiz 100 kişi bile gelmiyor. Ama Türk-İş bir çağında bulunuyor yüzbin kişi Ankara'ya toplanıyor." Bunun cevabını kendilerinde aramalıdır. Bu kadar eleştirdikleri ve gerici diye nitelendirdikleri Türk-İş'in nasıl olup da Ankara'ya yüzbinleri toplayabildiğini araştırmaları zorunludur. Türk-İş, işçinin en yakın sorunları temelinde eylem örgütlüdür. Tek başına Türk Metal, Bursa da 30-40 bin kişiyi mitinge çıkartabiliyor. İstanbul Şubeler Platformu'nu oluşturan sendikacıların önce bunların nasıl yapıldığını anlamaları gerekmektedir.

Yukarıda Kocaeli Sendikalar Birliği'nden bahsetmiştim, bununla ilgili bazı bilgiler vermek, oluşturulacak birlikler açısından son derece önemlidir. Önce Kocaeli Sendikalar Birliği Başkanı ve aynı zamanda Selüloz-İş Genel Başkanı Mithat Sarı'nın dergimizin 19. sayısında çıkan röportajından konuyla ilgili bir alıntı yapalım

"... yoğun işçi bölgesi olan Kocaeli'de toplu işçi çıkarımı, işçinin iş güvencesinden yoksun oluşu, kaçak işçi çalıştırılması, sözleşmelerin sıkışıklığı gibi hadiselerin birbiri üzerine gelmesi karşısında Kocaeli Sendikalar Birliği'ni oluşturduk... Giderek rakip sendikaların birbirleriyle didişmeleri çerçevesinde, Laspetkim-İş, Özçelik-İş, Otomobil-İş gibi sendikaların bile, buraya gelmesini sağladık. Zaman zaman çıkan tartışmalarda "burada şu veya bu sendikanın yetkisi tartışılmıyor, burada çalışanların sorunları tartışılıyor, bu bağlamda birleşmek zorundayız" diye aşmaya yöneldik. Böyle böyle bütünleştirdik, kaynaştırdık." (Kervan, sayı 19, s.7)

"Yerel birliklerin ana faydalarından biri ortak eylem ve ortak dili yakalayabilmektir. Ortak dili yakalayabilirsek ortak mücadele platformu daha hızlı ilerliyor... Kocaeli Sendikalar Birliği, öteki bölgelerde de

örnek alınması gereken bir girişimdir.

Diyeceksiniz ki Türk-İş yok mu? Yerel birlikler, oluşturulan ortak politikaları Türk-İş'e, merkeze taşırlar. Böylece merkezle işçi yığını arasında daha sağlam bağ kurulur. Ancak bu bizi başarıya ulaştırır." (Ali Buğdaycı Petrol-İş Yarımca Şube Başkanı, Kervan sayı 25, s.9)

Hem Mithat Sarı'nın hem de Ali Buğdaycı'nın sendikalar birliği ile ilgili yazısında şunları görmek mümkün. Kendi örgütlerinden kopmayan ve onlarla uyumluluğun zorunluluğu, hangi düşüncede ve konfederasyonda olduğuna bakmaksızın şubelerin katılımı, ana halkanın, işçinin doğrudan karşı karşıya kaldığı haksızlıklardan ve hak alma mücadelesinde ortak eylem görüldüğü gibi İstanbul Şubeler Platformu ile Kocaeli Sendikalar Birliği'nin arasında hiçbir anlayış birlikteliği yok, biri merkezler dahil sınıfın birliği için uğraşırken, diğeri sendika içi disiplinsizliği ve bölünmeyi körükliyor.

Kocaeli'de işçi olanlar çok iyi bilirler, herhangi bir konuda sendikalar eylem yapacaksa bunun başarılı ya da başarısız olması Sendikalar Birliği'nin tavrına bağlıdır. 1994 ve 1995 1 Mayıs'larının gerçekleşmesi buna bağlıdır. 20 Aralık 1994 Memur Eylemi'nde alanda memurlar kadar işçilerde vardı, sanırım Türkiye'nin hiçbir bölgesinde bu tablo yaşanmadı.

Bu işin sırrı Kocaeli Sendikalar Birliği'nin eyleme onay vermesi ve aktif katılımıdır. Petkim'in kapatılmasına karşı eylemlerde, memurların her türden eyleminde, Tezkoop-İş'in örgütlü olduğu Gima'dan temsilcinin atılmasının, ardından geriye alınmasında daha sayamayacağım her tür mücadelelerin kazanılmasında Kocaeli Sendikalar Birliği'nin rolü vardır. Herşeyden önemlisi bu birliğe güven vardır. Başlı sıkışan bu birliğe başvurma gereği hisseder.

İstanbul Şubeler Platformu'nun ne böyle bir işlevi ne de böyle bir anlayışı vardır, onlar, sınıftan uzak kendi doğrularının dayatmasını yapmaktadırlar. Bu da sınıfı bütünleme yerine bölünmüşlüğü götürür. Bunun daha ileriki sonuçlarıysa işçilerin sendikalarından hoşnutsuzluğuna yol açıyor. Selüloz-İş İstanbul Şube seçimleri bunun örneğidir.

İşçi sınıfımız ve sendikalar yoğun saldırı altındadır. Her zamankinden çok daha güç bir dönemden geçiyoruz. Her zamankinden daha çok birliğe ve sıkı disipline ihtiyacımız var. Saldırıları ancak kenetlenirsek püskürtülebilir. Sendikaların birbirleriyle, şubelerin merkezle ve işçilerin sendikalarıyla ilişkileri daha fazla disiplin daha fazla demokrasi çerçevesinde olmalıdır. ●